

RAAMATUAASTA

Areng

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

SP, 9216

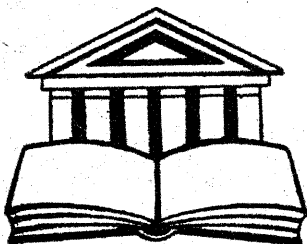
Sichergestellt durch Einzel
Revel

SISU:

4

IX AASTAKÄIK

1 9 3 5

- R. Eenpalu** — Eesti raamatute tee lahti igasse eesti kodusse.
- Ed. Hubel** — Raamatuaasta — valguseaasta.
- A. H. T.** — Heast ja halvast raamatust.
- J. Jaik** — Hinnakem vääriliselt juubilar — raamatut.
- Aug. G.** — 25-est eesti paremast raamatust.
- Oskar Loorits** — Ketserlikke mõtteid Raamatuaasta puhul.
- Joh. Aavik** — Eesti raamat ja eesti keel.
- Neeme Ruus** — Raamatukogud kultuuriteguriteks!
- Jaan Rummo** — Milleks kohustab meld Raamatuaasta?
- Karl Laane** — Saaremaa noored vabaharidustöös.
- Maateater.**

EESTI HARIDUSLIIDU AJAK

A/S. "TEKLA"

PEAKONTOR
TALLINN, SUUR KARJA 15 **448-18**
TELEFON

RIIDEÄRID

TALLINNAS, Suur Karja tän. 15
tel. 445-23

Valli tän. 10, telefon 468-02

PÄRNUS, Tallinna 5-a, tel. 1-10

HAAPSALUS, Ehte 2, tel. 1-57

KURESAARES, Kauba 2^a, tel. 72

MUSTVEES, Tartu t. 15, tel. 62

NARVAS, Peetri pl. 2, tel. 2-38

PETSERIS, Riia tän. 1, tel. 1-17

RAKVERES, Turuplats, tel. 2-85

VALGAS, Kesk tän. 11, tel. 26

VILJANDIS, Tartu t. 6-a, tel. 2-40

VÖRUS, Jüri tän. 5-a, tel. 1-29

Müügil kindlate hindadega järgmised kodumaa vabrikute kaubad:

Kreenholmi Puuvillasaaduste Manufaktuuri O/ü-se
Eesti Puuvilla Ketramise ja kudumise Vabriku A/s-i

Sindi Tekstiil vabrikute Ühisuse
Eesti Niidivabriku Ühisuse

Välismaa kauba tarvitamisel, voolab meie raha üle piiri,
suureneb järjest töötute arv, jääb vaeseks maa ja rahvas!

Osles kodumaa kaupu, vähendame tööpuudust!

ARENG

EESTI HARIDUSLIDU AJAKIRI

№ 4. 27. JUUNIL 1935.

III (IX) AASTAKÄIK

Sichergestellt durch Einsatzstab RR

Reval

RIIGIVANEM KONSTANTIN PÄTS

mikrofoni ees 23. veebruaril k. a. Raamatu-aastat avamas.

Eesti raamatule tee lahti igasse eesti kodusse.

Käesoleva aasta 25. augustil saab sellest 400 aastat, kui ilmus trükist esimene eestikeelne raamat — n. n. Wandradt-Kölli katekismus. Selle, meie kultuuri-elus nii tähtsa sündmuse jäädvustamiseks on Riigivanem K. Pätsi poolt välja kuulutatud Raamatuaasta, milline haarab ajavahemiku 24. veebruarist s. a. kuni 24. veebruarini 1936. a. ja on pühendatud Eesti raamatule.

Juba raamatu auväärne iga põhjustab seda suurt tähelepanu, millist omistame oma raamatule, pühitsedes raamatuaastat kõrgeima riikliku võimu kaitsel ja hoolitsusel. Olulisem on, et meie seda teeme tõsisel tunnistusel ja lugupidamises raamatu kui meie rahva vanima ja ustavaima õpetaja, ärataja ja eneseteadvuse kasvataja vastu. Häa raamat on varasalveks, millesse on pandud tallele kogu meie rahva vaimuvara, samuti kannatused ja rõõmud, igatsused ja lootused.

„Kõik ma panin paberisse,
raiusin kõik raamatusse . . .“

lausub rahvalaulik oma mälestustest. Raamatusse on raiutud meie rahva visa ja sangarlik võitlus oma olemise ja iseseisvuse eest, kogemused möödunud aegadest ja nägemused tulevasist. Raamat on sillaks meie ühiskondliku ja vaimse elu juhtide ja rahva vahel, rahva üksikosade liitjaks ühiseks rahvuslikuks mõtte- ja vaimutervikuks.

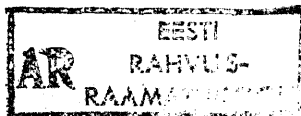
Raamatuta unustaksime oma mineviku. Raamatuta ei oskaks me orienteeruda olevikus ega näeks tuleviku-tähiseid. Raamatuta puuduks meil rahvuslik kultuur.

Seepärast hindame oma raamatut kui tähtsat kultuuritegurit ja rahvusliku isele olemise tugevaimat kandjat. Seepärast oleme Raamatu-aastal kohustatud kandma erilist hoolt, et eesti raamat leiaks teed ja vastuvõttu igasse eesti kodusse ja iga eestlase juurde, kõnelema mineviku tööst ja seadma tähiseid tulevikule. Rahvas, kes austab raamatut, rajab oma iseolemise kindlale alusele.

Vabaharidustöö kõrgeks eesmärgiks on kanda kultuuri kõige laiematesse rahvahulkadesse. Aastakümnete kestes on nad väsimatult õpetanud Eesti rahvast armastama oma raamatut. Andku Raamatu-aasta neile uut hoogu ja julgust selleks tööks! Ühisel nõul ja jõul püüame Raamatu-aasta kestes rajada kindlale alusele meie rahva- ja muud raamatukogud, tõsta arusaamist väärtusliku raamatu tähtsusest isiklikus ja ühiskondlikus elus ja kasvatada lugupidamist meie vaimutegelaste vastu.

Seepärast — kõik tööle Raamatu-aasta hääks kordaminekuks! Eesti raamatule tee lahti igasse eesti kodusse!

K. Eenpalu

KAAREL EENPALU

peaministri asetäitja, rahvakultuuri- ja hariduse nõukogu juhataja, Eesti Haridusliidu end. esimees.

Raamatu-aasta — valguse-aasta.

Ed. Hubel

Raamatu-Aasta Peakomitee esimees.

Läänes, Lõunas ja Idas elatakse uuestisünni tähe all. Hüüdsõnaks on ülesehitus. Nii ainelisel kui vaimsel alal. Teed ja abinõud on mõnigi kord põhjalikult lahkuminevad, aga eesmärgid, mis kauges tulevikus, on ühed ja needsamad: majanduslik jõukus, heaolu ja kõrgem vaimne elu.

Majanduslik jõukus on alus, millele tugub pealisehitus — vaimne elu. Ainult ainelise jõukuse taotlus ilma hingelise sublimeerimise ja vaimse rikastusega toob enesega veeteerimise, elut-

semise, hingitsemise, toob enesega elu mõttetuse. Missugune kohutav monster oleks inimene või rahvas, kes elaks ainult selleks, et hästi süüa, pisut liikuda, (et eluprotsessid ei jääks hoopis seisma!) ja pehmelt magada!

Juba seegi on halvasti mõtestatud elu (et mitte öelda: hoopis mõttetu), kui keegi ajab varandust kokku, et „ükskord“ rikkaks saanult, vaimset, kõrgemat elu alata. See on peaaegu sama hea kui töötaks keegi moraalselt elu alata alles kauges tulevikus,

kui suurema osa elust kõlvatult nautelnud.

Vaimset elu elame alati, iga päev iga hetk, rööbiku materjaalse eluga, kindlustades oma ainelist heaolu. Vaimne elu ei salli edasilükkamist, ta atrofeerub unarusse jäetult. Ta ei tohi kunagi seisu jääda.

Majanduslik baas, majanduslik jõukus on tarvilik vaimse tõusu vahendite soetamisel ja hankimisel. Aga mingi majanduslik ehitus ei püsi vaimse toetusega. Ka kõige ideaalsem aineeline ehitus variseb kokku, kui teda ei kanna inimesed, kes vaimult valgustatud ja hingelt tasakaalus ning kindlad.

Seda tunnevad ja teavad kõik uute rahvuslike ja riiklike ideaalide järele üles- ja „üles“-ehitajad. Seda peab ka meil tuntama ja tuntaksegi. Vaim on see, mis kannab.

Eks ole nüüd suur raamatu juubeli aasta parajaks juhaks meie vaimset elu õiges suunas ja rahva sisemistele jõududele tugenedes õige hooga liikuma panna.

Raamatu-aastast saagu valgustuse aasta ja sellest peale algagu uus ajajärk meie vaimses elus, uus ärkamisaeg.

Kas see sünnib või mitte, see on meie endi käes, meie endi teha. Ilma jõupingutusteta ei tõuse ükski ehitus materjaalsel alal ja rängasti eksivad need, kes arvavad, et vaimne ehitus seepärast, et ta pole käega katsutav ega meetriga mõõdatav, kerkib iseeneest. Kui me oleme seda, mis vaimset praegu oleme, siis on see sadandete ja tuhandete vaeva vili, eriti meie haritlaskonna ja seniste koolmeistrite ning õpetajate külvist valminud lõikus. Üksikud on sellel alal kõik oma jõu ohverdanud. Tuletagem meelde Holstre koolmeistrit Jaan Adamsoni (teisi tema kaasaegseid ei ole ruum siin loendada); tuletagem meelde meie monumentaalsemat juhti C. R. Jakobsoni. Neist võime ikka veel õppida, kuidas sündata vaimset tuld, kuidas õhutada vaim-

set tulelõket, kuni see haarab kogu rahva.

Meil on juba suured vaimse varade allikad. Aga neid ei kasutata, ei tarvitata. Rahvas ei ole veel juhitud nende juurde. Mida puhtam vesi, seda läbi paistvam, seda lõhnatum, seda vähem ta „tõmbab“. Seda vähem, kui ümber ringi küllalt teisi „tõmbavaid“ allikaid.

Kirjastuste ladudes linnades seisavad tarvitamata sadanded parimad raamatud tuhandeis eksemplaaries. Ainult vähesed nõutavad neid enestele. Kirjutatud on nad tuhandeile, kümneile tuhandeile. Nende väärtus tuleb nüüd rahvale teatavaks teha, nende vajadust igapähele seletada.

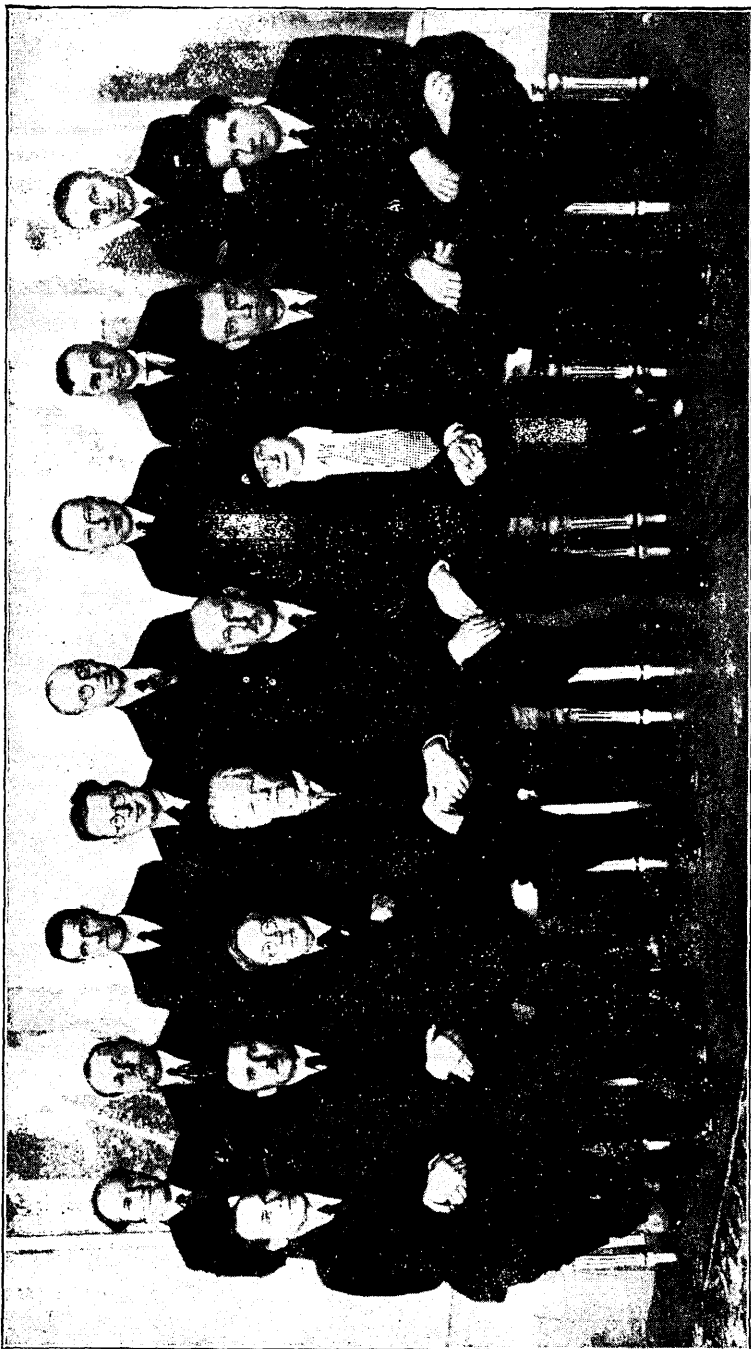
Meil on kuuldavale tulnud autoriteetsete meeste ja rahva enese poolt mõttetu ütetus: haridust on liiga palju! See on samuti kui öeldakse: meie rahval on kehalist tervist liiga palju, või et meil on kõlblist jõudu liiga palju! Või et meil on jõukust liiga palju!

Haridus pole ju muud kui inimese kõige külgne vaimne ja hingeline areng. Kas on sellel piirid, millest üle ei tohi minna!?

Et aga siiski hariduse r o h k u s e s t kõneldakse, siis tähendab see küll, et meil väärharidust, puudulikku, ühekülgset või näilist haridust väga paljud saanud ning saavad ja et selle väärtuses on hakatud kahtlema.

Lähemalt meie hariduse- ja vaimu elu nähetele pilku heites võime veenduda, et meil palju sellest, mis hariduse ja vaimse kultuuri nime all pakutakse on vähese või kahtlase väärtusega, et meil palju neist, kes oma paberite järele peaksid haritlased olema, väga nõrgalt vaimse elu tunnuseid avaldavad.

Suur osa raamatuist, mis kodudes ja avalike kogude riivilitel leavad, on vaevalt keskpärased. Suur osa maa ja väikelinna lavade repertuaarist on tühjavõitu, kui mitte veel halvem. Osa meie ajalehist püüab tabada madalat maitset. Ja meie rohke-arvuline harit-

RAAMATU-AASTA EESTSEISUS.

Istuvad (vasakult): kultuurnõunik H. Visnapuu (sekretär), Eesti Maomavalitsuste Liidu esimees H. Lauri, R A Pea-
 komitee esimees Ed. Hubel, Haridus- ja sotsiaalminister N. KANN (esimees), peaministri asetäitja K. EENPALU (esimehe
 asetäitja), Eesti Naisliidu esindaja pr. M. Reisik, Eesti Linnade Liidu esimees A. Uuesson ja R A peasekretär J. Jaik.
 Seisavad: Eesti Trükitöösturite Ühingu esimees A. Veiler, Haridusliku esindaja E. Vender, Tartu ülikooli esindaja
 Fr. Puksov, Kirjastajate ja Raamatukauplajate ühingu esimees H. Männik, Eesti Raamatukoguhoidjate ühingu esimees
 A. Sibul, HSM kunsti ja teaduse osk. direktor G. Ney, Pankade Nõukogu esimees dir. P. Kurvits ja siseministri abi
 H. Kukke. Pildil puuduvad: Eesti Panga president J. Jaakson, Eesti Kirjanduse Seltsi esimees Fr. Tuglas ja Aja-
 kirjanduse Sihtkapitali Vallitsuse esimees H. Tammer.

laskiit on vaimseis tarvidusis äärmiselt vähenõudlik.

Seda kõike meenutades võib küll kergesti hüüe kuuldavale tulla: vähem „haridust“, enam tõelist vaimset kultuuri!

Raamatu-aasta üheks suuremaks ülesandeks on valgustada rahvast, et ta ära tunneks, mis on vaimsel alal vää, mis on tühine, mis on hinge laostav, kõlkane, aganane, ja ühtlasi: mis on väärtuslik, mis on õilis ja üllas.

Et vahet teha aganate ja terade vahel, on valgust tarvis. Ärgu oodatagu kättpidi talutamist ja igale nähtele sõrmega näitamist: see on väärtuslik, see mitte! Kui on inimese arengus isetegevus tarvilik, siis eriti vaimsel alal, tunnetuse, maitse ja arvustava meele kasvatamises, enese vaimses valgustuses.

Meie, väikerahvas, ei saa välise jõu relvade võimu ega rikkuste hulga poo-

lest suurtega võistelda. Aga seesmise väärtuse vaimse tasapinna poolest võime ja peame nendega ühele järjele jõudma ja veel kaugemale.

Nii mitmed rahvad tahavad endid pidada valitud rahvaks, kes Jumalast enesest märgitud suure missiooni kandjaks. Meie ei tee enestele sarnaseid illusioone. Küll aga usume, et iga rahvas saab selle järele suuri ülesandeid, kui palju ta nende kandjaks on väärik ja vaimsel arenenud.

Et oma ülesannetest õieti aru saada ja neid täita, selleks peab aga rahvas, kogu rahvas olema valgustatud. Seda tundsid eriti selgesti kõik ärkamisaja tegelased ja Kirjameeste ehk „Vaimuvara“ seltsi asutajad.

Süüdakem siis raamatu-aastal vaimse elu tuled üle maa ja õhutagem neid nõnda, et enam kustumist ega tuhmeneid ei ole karta!

Raamatu-aasta teostamine kohtadel.

Raamatu-aasta peakomitee andis välja neil päevil brošüüri „Eesti Raamatu-aasta 24. II 35 — 24. II 36 korraldus ja kava.“ Brošüür saadetakse igale vallavalitsusele, kust hariduslikud organisatsioonid ja isikud, kes Raamatu-aasta teostamisest aktiivselt osa võtavad, võivad seda saada. Brošüüri levitatakse maksuta.

Kui brošüüri ei peaks vallavalitsusest saada olema, pöördutagu kirjaliku järelepärimisega Raamatu-aasta bü-

roosse, aadr. *Kunstihoone*, Tallinn.

Sügiseks annab Raamatu-aasta peakomitee välja suurema teose „Raamatu-aasta kõned“ mis sisaldab vastavaid valmiskõnesid *Adson'ilt*, *Jaik'ilt*, *Kangro-Pool'ilt*, *Kurmiste'lt*, *Raualt*, *Jaan Roos'ilt*, *pr. J. Steinmann'lit*, pastor *Tallmeistrilt*, *Visnapuult* ja *Schütz'ilt*.

Teos kujuneb umbes 125. leheküljeliseks raamatuks ja see saadetakse maksuta kätte kõigile hariduslikele organisatsioonidele.

Heast ja halvast raamatust.

A. H. T.

Vististi juba sest ajast saadik, kus inimene on kirjutanud raamatuid, on ta ka rääkinud heast ja halvast raamatust. Seda nõuab nagu hea toongi, muid põhjuseid nimetamata.

Hea ja halva raamatu küsimus muutub eriti teravaks suuril ajaloolisil silmapilgel. Terved kirjandused ja raamatukogud võidakse siis üle parda välja heita kui kahjulik kaup ja tühine rämps.

Vana kreeka tark Plato olnud arvamusel, et eeskujulikus riigis ei tohiks kirjanikel ruumi olla. Sellest peaks küll järeldama, et tema arvates kirjutasid kreeka kirjanikud ainult halbu raamatuid. Aga meie seame samu raamatuid juba paartuhat aastat kõigile eeskujuks, korrates tänapäevani: kirjutage, nagu kirjutasid vanad kreeklased.

Räägitakse muinasjutuna kellestki suurest muhameedlaste juhust, kes ütles suure raamatukogu kohta: kui seal on see, mis koraanis, siis pole ta tarvilik, ja kui seal pole seda, mis koraanis, siis on ta kahjulik, igatahes mõlemal korral raamatukogu tuli ära põletada. Sest õigeuskliku muhameedlaste silmas oli kogu raamatuhulk kas tühine rämps või kahjulik vaimne mürk.

Ristiusu ajaloo tunneme päratu hulga raamatuid, mis lõpetasid oma olemasolu tuleriidal, pidasid ju pühad mehed neid halbadeks ja kahjulikeks. Sest pole midagi, et pärastised inimpõlved on samade raamatute kohta otse vastutupidisel arvamusel olnud.

Aga tänapäev on õieti kohatu mainida uskusi ja nende pooldajaid fanatismi eeskujuna. Meie kõik teame ju, et iga õpetust võidakse sama fanaatiliselt kuulutada ja teostada, nagu on seda tehtud ükskõik millise usuga.

Meie olime näinud ja kuulnud, et vana kirjandus tõusis läinud sajangu teisel poolel sedavõrd kõrgele tasemele,

et tema mõju valdas kogu Lääne-Euroopa. Aga kui kommunistlik õpetus tahtis võidule pääseda, siis pidi ta sama tunnustatud kirjanduse kas tuleriidale saatma või muidu kõrvaldama. Sest neis kiidetud raamatuis oli palju juttu jumalast, inimesest, usust, armastusest, kõlblusest, õigusest, isamaast, eraomandusest jne., mis olid uuele õpetusele hirmsad asjad, vähemalt esimeses võitlusemõllus.

Samuti, nagu kommunism Venemaal, talitas natsionaalsotsialism ka Saksamaal raamatu suhtes. Me kõik mäletame veel ülesvõtteid raamatute põletamistest saksa linnades.

Aga nagu eespool-öeldust näha, polnud natside rünnak raamatu vastu kuigi haruldane nähe. Ristiusumaades on ajaloo kestel küll ja küll varemaltki raamatuid tuleriidale saadetud. Rünnak raamatule oli nii-öelda tagasilangus katoliikluse rüppe.

Tõsiasi ise võiks aga meis äratada imetlust või tuua tema huulile nukra muige. Imetluseks annab põhjust tähelepanu, kui pagana visa on inimene oma loomuses. Seda ei suuda miski tõelikult muuta. Ikka on ta arutu, tujukas ja muutliku meelega. Homme hävitab ja põletab ta seda, mida ta täna ülistab. Sajangud on haritud eurooplane naernud ja mõnitanud pimedade usu fanatismi, ja nüüd korruga talitab ta fanaatilisemalt kui naeretud usust-pimedad! Tuhandet aastat on lauldud kiidulaule raamatule ja siis äkki määratakse ta ahjukütteks või käe- ja ninasoojenduseks avalikel platsidel. Ning kui ahjud kuumad ja ninad soojad, siis algab uus kiidulaul kas või samale raamatule, mida alles hiljuti inimsoo parema tuleviku nimel põletati. Võta või jäta, aga siin on ometi põhjust imetluseks!

Aga samuti ka nukraks muigeks. Sest mõeldagu ometi, kui raske on tõsiselt võtta loomakest, olgu ta kahe- või mitmejalgne või sootuks käsitu ja jalutu, kes on nii muutliku meelega! Mis arvate küll inimsoo kultuurilistest püüetest, kui ta nii kerge meele ja südamega võib hävitada saavutatud väärtusi. Mis tähendus on sajangute loomingul, kui ühel ilusal päeval tõstetakse lipukirjaks nõue, et tuleks peale muu hävitada kõik raamatukogud! Ja võib olla töötavad juba kusagil laboratooriumides mingisugused ilmakuulsad professorid, kes katsetades murravad pead, kuidas küll tarbe korral ka kõige suuremad raamatukogud muuta paari silmapilgu kestes puhtaks valgeks paberiks. See peaks ometi võimalik olema praeguse keemia arengu tõttu. Jah võiks isegi oletada, et niisugused kanged professorid on juba miljalgi maailmas elanud, sellepärast hakkaski inimene kirjutama potitükile, mille meie nüüd maa seest välja kaevame ja mida uurime. Potitükk on jäänud, kuna inimese tema ümbrusega on professor hävitanud. Aga potitüki kaudu näeme nagu inimestki. Kentsakas inimene!

Kuid nõnda on lugu ainult siis, kui ilmaasjade üle hakata järele mõtlema. Aga elades ei tule kuigi palju „järele mõelda“, hea kui pisut mõtlemeagi. Elades pole muud kui talitame ja teeme, nagu olud seda meilt nõuavad. Õige elujõud ei nõua meilt niipalju järelemõtlemist kui oludele kohanemist. Nii et me allume umbes samadele seadustele, nagu muudki maailma loomad või taimedki.

Meie teeme, nagu teevad teised. Nemad räägivad heast ja halvast raamatust, meie teeme sedasama. Ainult hea raamatu saavutamiseks tarvitame esiotsa teistsuguseid vahendeid kui näiteks venelased või sakslased. Neil on asi palju lihtsam kui meil. Nemad teavad erimääriluste kaudu, kuidas võib hea raamat üldse tekkida: heal raamatul peab olema oma „liinija“ või tema peab olema „lülitatud“.

Meie hea raamatu tekkimisluгу on pisut ebamäärane. Hea raamatu tegija seisukord pole küllalt selge. Meie pakume auhindu, kui keegi kirjutaks hea raamatu näiteks üliõpilastest (muidugi eesti üliõpilastest, sest eesti raamatu-aasta), naisest (tingimata eesti naisest, sest eesti raamat) või ükskõik kellest, kui aga selle eest määratakse kohane auhind.

Aga õieti öelda, ega auhinnamääravad vist kuigi häid raamatuid enestest soovigi, sest muidu oleksid nad tingimata teistsugused auhinnad määranud. Sest mõeldagu ometi, kui headukene saab raamat olla eesti üliõpilastest, kui sama üliõpilane auhindab teda ainult 150 krooniga.

Pisut parem lugu on muidugi hea raamatuga eesti naisest. Aga siingi pole kuigi palju suurustada, kui arvesse võtta, kuipalju head eesti naised kulutavad raamatuaasta kestel kas või tualettidele, iluravile ja kohvikulegi, seda hoopis nimetamata, et Eestis peaks eesti naise enese arvamust mõõda hirmus palju just häid naisi olema.

Ei tohiks seda unustada, et hiljuti määrati hea eesti raamatu eest auhinnaks tervelt miljon senti, aga sellegi eest ei leidunud Eestis kirjanikku, kes oleks vaevaks võtnud nii head raamatut kirjutada, et oleks võidud lubatud auhind välja maksta. Kuis siis loodetakse mõnekümnetuhande sendiga hea raamatuni jõuda?

Eesti kirjanik on nähtavasti liiaks ära hellitatud. Teda ei huvita enam auhinnad kuigi palju. Tema tahaks ummisjalu karata Euroopasse. Sellepärast siis, kui keegi tahab enesest head raamatut, siis kuulutage auhinna — Euroopa. Just nii! Ei vähem ega rohkem kui Euroopa. Sellest piisab, vähemalt esiotsa. Euroopa eest võib saada nii hea raamatu, kui üldse võib saada.

Muidugi, hea raamatu saamiseks on veel teine tee olemas, hoopis harilik tee, kuid see on pisut nigerik, nagu kõik, mis harilik ja loomulik. Sellepä-

RAAMATU-AASTA PEAKOMITEE.

Vasakult: H. Männik, A. Velter (abiesimees), D. Patgi (abiesimees), A. Meikop, E. Vender, Ed. Hubel (esimees), J. Jaik (peasekretär), pr. J. Steinmann, H. Visnapuu, A. Sibul ja J. Taklaja (abiesimees). Pildil puudub peakomitee liige dir. G. Ney.

rast tahab vaevalt keegi seda teed kõn-
dida, ammugi mitte eesti üliõpilane või
eesti naine. See tee nõuab, et kui eesti
üliõpilane tahab enesest head raamatut,
siis tema eelkõige peaks muutuma tõe-
liseks eesti üliõpilaseks. Aga tänise jä-
rele otsustades on see üpris võimatu asi.

Ja eesti hea naisega on lugu nõnda,
et kui ta peab lapsi vajalikuks rahva ja
riigi tuleviku tõttu, siis peaks ta neid
ise ilmale kandma ja ka kasvatama, aga
mitte esimeses järjekorras sellest tarvi-
dusest teistele kõnet pidama ega iga-
suguseid lokaale teenima. Samuti, kui
ta peab lugu iseenda ja oma rahva ter-
visest, siis ärgu ta hoolitsegu nii väga
oma välishilpude, õlide, kreemide, lok-
kide ja sigarettide eest, vaid katsugu
ennemini iseenast ja ka oma koda-
kondseid korralikult toita, hoolikamalt

pesta ja neil sagedamini pesu vahetada.

Kui ta aga seda mitte ei tahta, mil-
leks siis see hea auhinnatud raamat?
Eeskujuks?

Agas, armsad inimesed, kunstlike eeskujude ja tühiste kiidulaulude eest peab palju kallimalt maksma. Rooma mätseenid võimaldasid oma laulikuile laheda, kui mitte vürstliku äraelamise. Sedasama tegid ka renessaansi-aegsed valitsejad ning pisut hiljem prantsuse kuningad.

Ometi on enamiste ikka nõnda olnud, et kunstlike eeskujude tasuks ei suudeta kunagi küllalt maksta ja sellepärast jäävad nad elutuks sõnakõlksutamiseks. Eeskujuks tuleb elada, siis sünnib hea raamat iseenest, ilma iga suguse ergu-
tuse ja auhinnata. Vastasel korral ei aita ka kõige drakoonilisemad seadusedki.

Hinnakem vääriliselt juubilar — raamatut.

J. Jaik. R A peasekretär.

Seisame juubeli ees, mis peaks ku-
junema suurimaks senistest, kui meie
suudaksime selle juubeli arendada
möödudeni, mis ligikaudugi vastaks ta
tähtsusele. See on suurim ja tähtsaim
juubeleist, mida eesti rahvas üldse on
pidanud. Ta on ka vanim meie võidu-
juubeleist. Muidugi meie võiksime
saada veel suure aastaarvu juubeleid,
kui meie pühitseksime Sigtuuna valla-
tamist, Ümera jõe lahingut või oma-
aegset Pihkva vallutamist Lembitu
poolt, kuid neid juubeleid meil seni
peetud ei ole. Meil on mälestatud küll
Paala lahingu ja Muhu linnuse lange-
mise 700 aastaseid juubeleid, kuid need
olid kurbade sündmuste mälestamis-
d. See mälestusaasta, mis nüüd tuleb kor-
raldamisele, märgib ära 400 aasta eest
aset leidnud sündmust, mis küll oma
olemiselt oli tagasihoidlik, kuid on saan-
ud siiski esimeseks kiviks sellele alus-
müürile, millele oleme rajanud oma
senise ülesehitava töö. See on esimene

samm sellele rajale, mida sammudes
meie oleme suutnud omandada kõik
need aarded, mida on võimaldanud
omandada arenev aeg ja mille õige ja
hoolsa kasutamisega meie oleme jõud-
nud panna maksma endid omal maal
ja teiste rahvaste hulgas.

Ma räägin siin meie raamatu 400
aastasest juubelist. Et see juubel on
kõige tähtsam ja jubilar kõige suure-
mate teenetega, see on ka arusaadav,
sest ilma arutlematagi on selge, et ra-
amat on kõige suurem tegur meie are-
nemisloos. Esimese raamatu süünd 400
aastat tagasi, s. o. aastal 1535, paistab
aastasadade tagantki meile meie eest-
laste asia suure võiduna tookordse-
teski oludes, sest selle raamatu süünd
on elav tõendus sellest, et juba too-
kordki meie keel oli siin maal selline
tegur, millega võõrad pidid arvestama
ja andma eesti keelele selle tunnustuse,
et see keel oma tarvitajaskonnaga va-
jab raamatut. Ja meie saimegi siis oma

esimese raamatu. Eesti keel astus sellega juba teatud määral kultuurkeelte hulka, sest keel, millel oma kirjandus, ei ole enam väljaspoole kultuuri kuuluv keel. Sellest sündmusest peale eesti keel asus koos teiste suuremate ja väiksemate keeltega arendama inimkonnale ühist raamatukultuuri, mis sai alguse suure sakslase Gutenbergi trükkunsti leiutusest. Ja märkimisväärne ongi, et eesti raamat õige ruttu pärast Gutenbergi leiutust asus seda kasutama, seega meie raamat pole palju noorem suurte ja vanade kultuurrahvaste omast. Seda asjaolu võime raamatu aasta puhul uhkusega kuulutada Euroopale.

Esimene raamat taotles küll ainult usulisi sihte, ta oli nimelt katekismus. Usuasjad olid tookord selleks, millega ajavaim tegeles peamiselt, kuigi lõunas, Itaalias juba levis humanismi ajajärk. Kuid ajad arenesid ja kirjasõna hakkas inimese hingele taevatee kättejuhutamise kõrval tegelema ka juba inimese vaimuga siin maailmas ja saama seega selleks imeliseks salveks, kuhu kogutakse valmil kujul küpsi mõtteid, milles säilivad vaimuvarandused, mis korra loodud igaveseks ajaks igale valmil kujul võtmiseks. Siis sai raamat! meie eesti raamat, ka selleks suureks kogujaks, mis kogus endasse meie ärkava enesetunde mitmeviisilised väljendused, sai selleks sinepiivaks, millest kasvas meie rahvusliku ärkamise ja eneseteotuse suur puu.

Meil on suur hulk sangareid, kes oma tublidusega ja suure töövõimega mõjutanud rahva saatust paremuse suunas. Kuid liialduseta olgu öeldud, et suurim neist on ikka see, kellel pole küll elavat liha ega luud, kuid mis on tulvil täis elavat mõtet, õhutavat ja äratavat. See on see, millel kahe käe asemel on kaks kaant ja pea asemel pealkiri. Ta ei vajagi oma ihule mingeid jäsemeid, sest ta kogu olemus on vaid inimajude kauneim vili, see kõige kallim, mida suudab produtseerida inimene ja mille abil inimesele on antud

tõusta kõrgemale, lähemale jumalusele. See kangelane on juba seepärast kõige suurem, et ta ilmus meie rahvusliku töö võitlusväljale kõige varem, juba 400 aasta eest, ning tema töö vilja on maitsunud juba mitmed meie eelmised põlvned ning äraarvamatu on see töö, mille on Eestis saanud korda raamat. Raamatu kaudu ainult on meil teateid meie rahva vanast ajaloost, ilma temata meie vaataksime oma kaugemas minevikku tagasi nagu kottpimedasse õhhe. Raamat on säilitanud ka meie keele, sest kui meie raamat ise poleks varakult töötnud ennast siin sisse, siis hilisematel ümberrahvustamise katsetel oleksid meile annud raamatu juba teised, kuid see poleks siis olnud enam eesti-keelne raamat. Jah, kui hoolimata rasketest aegadest meie poleks loonud endale oma kirjandust, siis poleks meile säilinud ka meie keelt, sest kirjandus on keele tugi. Paljud keeled on surnud jälgi järele jätmata, kuid need keeled, kellel oli oma kirjandus, elavad siiski edasi, kuigi nende taga pole enam rahvast. Nii on tänu kirjandusele säilinud meile ladina keel ning isegi muistsete egiptlaste keel on restaureeritud unustusest nende kirjamärkide hieroglüüfide kaudu.

Kui me nimetasime, et meil on suuri rahvuskangelasi, siis küsime, kust on saanud nad oma vaimujõu, oma maailmavaate ja rahvusteadvuse. Raamatust. Kust on väejuhidki ammutanud enesetele isamaaarmastust, mis tiivustas neid saatuslikul ajal tulema ja pühendama oma jõu kodumaale? Raamatust. Et need väited pole liialdatud, seda tunnistab vist igaüks neist, kellesse puutub see jutt.

Kuid mitte üksi silmapaistvate tegelaste vaadete kujunemine pole sündinud raamatu mõjul ja nendesse peidetud ja neist väljahoovava eetilise vaimu mõjutusel, vaid sellest raamatutesse kogutud rahva vaimujõust sai oma kasvatus kogu rahvas, nii et kui meil enne iseseisvuse aega peeti visa rahvus-

likku vastupanu ja kultuurilist võitlust, siis sihid olid selged. Ja kui hiljem tekkis Venemaaga sõda meie rahvusliku eraldumispüüde tagajärjel, siis polnud enam vajadust seletada, milleks seda sõpra peetakse. Vaim raamatute kaudu oli teinud oma töö ning vaim andis ka füüsilist jõudu selle lõpuleviimiseks.

Kui ma siin veel kordan, et selle kõige vanem ja pikemaajalisem ettevalmistaja oli raamat, siis ma räägin ikka ainult eesli raamatust, sest endistel aegadel siin maal uitas ringi õige suurel arvul ka muukeelseid raamatuid, kuid hoopis teiste sihtidega.

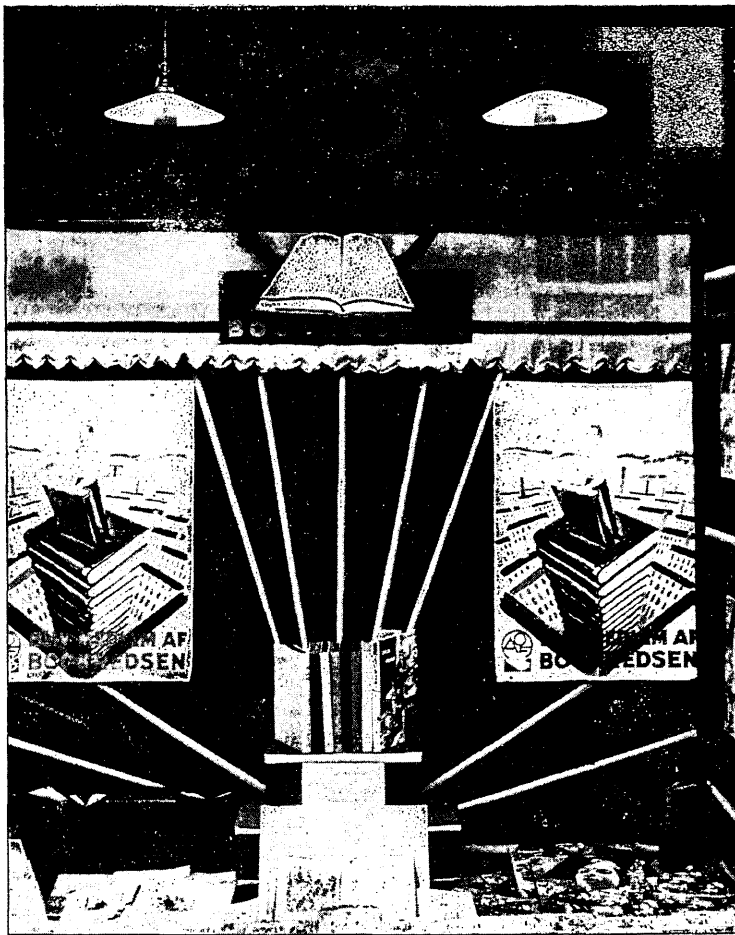
Siin me peatusime raamatu rahvuslikul ja rahvuskultuurilisel tähtsusel, kuid ega teistelgi huvialadel raamat ei oma vähemat tähtsust. Kõik meie teadmised on pärit raamatuid ja raamatute kaudu hoitud alles meie ja kõikide jaoks. Iga uus inimõistuse avastus jäädvustatakse raamatus ja igal ühel ei tule hakata seda eraldi ja omal jõul leiutama. Selles raamatu suur abi inimesele. Kõik meie igapäevases elus tarvisminevad oskused ja teadmised on pärit ka raamatust ning inimesed ei oska anda endale arugi, kuipalju nad võlgnevad raamatule.

Nüüd on sellel suurtegelasel siis juubel. Ta saab 400 aastaseks. See pole mõni ajaloo hallusse mattunud tegelase või sündmuse mälestamine, vaid raamat, mis sündis 400 aasta eest, elab edasi ja areneb edasi meie eneste silmade all. Seega raamat on meile kaas-aegseks ja kõigile heaks sõbraks ja tuttavaks, kes on alati noor ja huvitav, alati hea abimees ja tark nõuandja, kuigi ta turjal on juba 400 aastat. Paha pole ta teinud kellelegi, head aga küll. Kuigi mõni vahest on saanud omal ajal vitsu, kui ta maadles esimesi maadlusi selle raamatuga, mille kaanel oli punane kukk ja tähed ABC, siis see pahandus peaks olema unustatud, sest

pärast on juba ammu saadud sõbraks ja see juhtumine kuke-aabitse juures võib näida armsa lapsepõlveaegse arusaamatusena. Ta pole olnud kitsi kellegi vastu, ta on andnud, isegi pakunud kõike, mis tal on olnud anda. Tema lehekülgede vahelt oleme ammutanud oma hariduse, tema on meie kõikide kõige lähedam koolivend ja kooliõde. Tema on ka neid kasvatanud uue aja inimesteks, kellel polnud võimalust kulutada koolipinki niipalju, kui oleks soovinud.

Seepärast on ka arusaadav, et seesugust jubilaari ta 400 aastase juubeli puhul austatakse väärselt. See on eesti rahva suurim kultuuri juubel, mis tal tulnud pidamisele. Tõtt ütelda, ega ta austamist ei ihaldagi, ta pole auahne. Temal puuduvad üldse kõik inimlikud kired peale ühe — teotsemistahte. Ta tahab ainult, et temale pöördakse tähelepanu. Ta vajab enesest lugupidamist. Ta tahab ainult ühte au — et teda kasutataks ja võetaks vastu, mida ta pakub.

Jääb ainult soovida, et rahvas, kes võlgneb oma kirjandusele nii palju, ei jääks loiuks sellel raamatu auaastal oma heategija vastu. Olgu see aasta selleks, et meie rahvas suudaks selle jooksul anda tagasi raamatule selle seisukoha, mida ta väärib ja millisest ta on pidanud mitmesugustel ajamõjutustel taganema. Kirjandusel pole meie rahva saatusele olnud suur mõju ainult minevikus, vaid ta on ja olgu seda ka olevikus ja tulevikus, kuigi seda märgatakse vahest teatud vahemaa kujunemise järele. Seepärast paneme kõik omad käed tööle kirjanduse aasta hoogsamaks kordaminekuks. Raamatu juubelipidustust peetagu igas organisatsioonis üle maa. Külmaks ei tohiks jääda keegi, sest raamat pole kellelegi vaenlane, vaid kõige otsekohesem sõber. Raamatut austades rahvas austab iseennast, oma vaimlist geeniust, oma mõtete kallimat vilja.

Reklaami raamatule!

Raamatu-aasta puhul on organisatsioonidele ja raamatukogudele üheks ülesandeks — raamatute reklaamimine, raamatute rahva sekka viimine. Pildil näide sellest, kuidas taanlased teevad reklaami raamatule.

Raamatute hinna alandamiseks ja väärtusliku kirjanduse levitamiseks on säälsed haridustegelased organiseerinud ühistegelise kirjastusühisuse „Bogkredsen“, tõlkes — „Raamatu ring“. Kirjas-

tus saadab oma liikmetele Taani oludes äärmiselt odava liikmemaksu eest (Kr. 12.— aastas) iga kahe kuu järel 200—250 leheküljelise populaar-teadusliku või ilukirjandusliku teose hääli paberil ja rohkete illustatsioonidega.

Pildil all — raamatute väljapanekud; kahel pool kõrval reklaam-plakatid päälkirjaga: „Astu raamaturingi liikmeks!“

25. eesti paremast raamatust.

Aug. G.

Meie kirjanduslik areng on viimastel aastatel olnud nii kiiretempoline ja tõusu suunas rühkiv, et isegi kirjandusliku huviga inimesel pole enam kerge orienteeruda üha paisuvas produktsioonis. Kui varemastel aastatel ilmus vaid paar romaani, mõni novellikogu, mõni üksik valik luuletusi, siis tänapäeval paisatakse turule juba säärane hulk raamatuid, mis nõuab ostjalt suurt valikut ja kaalumist. Suurte entsüklopeediate, populaarteaduslike seeriade, romaan-ajakirjade, eri küsimusi käsitavate uurimuste kõrval ilmub meil sedavõrd rohkesti algupärasest ilukirjandust, et iga lugeja võib leida oma maitsele vastavaid teoseid. Kuid mitte ainult kvantitatiivselt pole meie raamatuturg üle ujutatud, ka oma väärtuselt pälvib ta täit lugupidamist ja otsekohest tunnustamist. Kui meil alles hiljuti veel valitses sissejuurdunud vaade, et kirjanduse suurvaimud võivad tekkida ja tegutseda ainult Euroopas, et väärtuslik teos peab kandma mõne suurrahva kirjaniku nime, siis võime täna juba kindlasti lausuda, et meie oma kirjanduslik tase küündib Euroopa kirjanduslikule tasemele ning et meie meistrid võivad üsna hästi võistelda suurrahvaste meistritega. Tuletagem meele vaid Gustav Suitsu, A. H. Tammsaaret, Mait Metsanurka ja teisi. Tuletagem meele meie kirjanduslikku noorust, kellest on kujunemas algupäraseid talente. Meie rahvas ja riik peab vaid tarvitama kõiki mõeldavaid abinõusid, et soodustada nende vaba loomingut, ning tulemused pole siis enam kaugel. Üks säärastest abinõudest on raamatu massiline levik, kogu rahva veendele jõudmine, et suurt ja sügavat kultuuri võime luua üksnes siis, kui kultuuri kandvus ei lasu mitte üksnes haritlaskonnal vaid kogu rahval. Haritud, raamatut armastav ja hindav talupoeg — see peaks olema meie lähema aja propaganda ülesandeks. Kui suudaksime viia raamatut tallu, alevisse,

ka kehvema popsi elamusse, alles siis võiksime olla uhked oma kultuurile ja rahvale. Küllap tuleksid selleks moodustada laiad propaganda kaadrid, kes viiksivad raamatu rahva keskele. Selleks annab häid võimalusi tänavune raamatu 400. aasta juubel, millest peaks kujunema raamatu võimas propageerimine ja levik. Kuid siis tekib ka kohe küsimus: missuguseid raamatuid peaksime soovutama kohe esimeses järjekorras. Arvestades rahva laiu lugejaskondi ning isiklike raamatukogude asutamise tarvet, lähtun seisukohast anda soovitud kahekümne viiele eesti paremale raamatule. Muidugi meie kirjandus on sedavõrd rikkalik, et häid ilukirjanduslike teoseid on hulga rohkem, kui aga nimetan siin vaid kakskümmend viis raamatut, siis ainult seepärast, et need raamatud peaksid siis ka leiduma mitte üksnes iga meie haritlase kodus, vaid igas majas, igas perekonnas, olgu see siis maal või linnas. Need kakskümmend viis raamatut oleksid alusmüüriks, millele pikkamööda aastast aastasse, alati täiendades ja väärtkirjandust juure ostes, rajaksime oma isikliku raamatukogu.

Algan meie kirjanduse suurmeistri Eduard Vilde töödega. „Looduse“ kirjastuse väljaandel on ilmunud Eduard Vilde täielik kirjatööde kogu. Oleks täiesti loomulik, et iga eestlane, kel see osutub vähegi võimalikuks, mu-retseks endale selle armastatuma kirjaniku kõik teosed. Nagu kirjastuse vastavast publikatsioonist näha, maksab kogu 85 krooni. Kuid kui meie piirdume vaid 25 raamatuga, kui arvestame piiratud rahaliste võimalustega ning alles asutame endale raamatukogu, siis peame, kahjuks küll, ka Vilde kunstiväärtusliku produktsiooni keskelt tegema valikut. Ent nende eesti kirjanduse 25 parima raamatu keskelt ei tohiks puududa tema ikka veel ületamatu romaan „Mäeküla piimamees“, mis suudab igale lugejale

pakkuda suurt kunstilist naudingut. Kuid ka Vilde ajalooliste romaanide sarjast peaks vähemalt üks kuuluma paremiku hulka, olgu see siis ta meisterlik „Mahtra sõda“, mis ei jäta külmaks ühtki lugejat ning mis annab suure ja sügava läbilõike meie rahva lähemast minevikust ja vabadusevõitlusest. Samuti tunneme Vildet kui ületamatut novellisti ja jutustajat. Tema lühemate palade raamat „Jutustused“ on ka tänapäeval veel meisterlik raamat, mille suuri voorusi ei jõua küllalt kiita. Kuid ka dramaatiline kirjandus võiks olla meie raamatukogus esitatud mõne parema teosega, ja siia sobiks Vilde suurepärase komöödia „Pisuhänd“. Nii siis meie suurmeistri Eduard Vildest peaks 25 parema eesti raamatu sarjas leiduma tervelt neli teost: „Mäeküla piimamees“, „Mahtra sõda“, „Jutustused“ ja „Pisuhänd“.

Seisame raske ülesande ees A. H. Tammsaare rikkalikust ja kunstiküpselt loominguist teha valikut. Teatavasti on ta suurromaanid „Tõde ja õiguse“ viis köidet sedavõrd kaaluvad ja meie kirjanduse tippsaavutised, et on raske üht köidet eelistada teisele. Oleks loomulik, et iga tõsise kirjandussõbra raamatukogus leiduksid kõik need viis köidet; kui aga oleme sunnitud tegema valikut, siis võtaksime vist küll „Tõde ja õiguse“ esimese köite, võib olla küll vaid seepärast, et see ärataks meie isu edaspidi omandada ka teisi selle suurromaanid köiteid. Ent samuti ei pääse me mööda A. H. Tammsaare teisest romaanist, nimelt „Kõrboja peremehes“, mida õigusega peetakse Vilde „Mäeküla piimamehe“ kõrval üheks parimaks ja kunstiküpssemaks tööks, mis üldse meil romaani alal kirjutatud.

Mait Metsanurgalt valiksime küll ta äsjailmunud ajaloolise romaani „Ümera jõel“, mis on saanud üksmeelse tunnustuse nagu meie arvustuselt, nii ka lugejaskonnalt. See muistset eesti vabadusevõitlust käsitlev teos suudab paeluda kui haritlast, nii ka lihtsamatki lugejat, olles seega üks parimaid rahvaraama-

tuid. Kui omalajal rändasid Eduard Vilde ajaloolised romaanid talust tallu, peremehesest sulase ja sulasest karjapoisi kätte, siis „Ümera jõel“ suudaks oma põneva sündmustikuga haarata samuti laiu lugejaskondi. Mait Metsanurga rikkalikust ja mitmekesisest loominguist peaksime 25. parema eesti raamatu hulka võtma veel ka ta „Punane tuul“, kuigi käiks isu ka ta „Valge pilve“, „Jäljetu haua“ ja nii mõnegi teise romaani ja novellikogu järgi. Ent seekord piirdume ta kahe nimetatud teosega.

Oskar Luts, meie produktiivsem kirjanik ja parem vestleja, peaks olema esitatud vähemalt kahe raamatuga. Suurt naudingut pakuks nagu noorele, nii ka vanale ta „Kevade“ esimene sari, samuti ta „Soo“.

Meie parim lavakirjanik August Kitzberg võiks olla samuti esitatud kahe raamatuga: lüüriline „Libahunt“ ja „Tuulte pöörises“. Peaks kaduma vaade, nagu kõlbaksid dramaatilised tööd nautida vaid lavalt. Tihti aga saab lugeja raamatust otsekoheselt veel suuremat elamust.

Nooremaist kirjanikest, kes jõudnud küpsuseni, tuleks kõige esiteks nimetada Albert Kivikast. Temalt valiksime kõige esiteks ta auhinnatud ja kunstiküpselt novellikogu „Punane ja valge“, mis üksnes seepärast, et raamat on otse meistri-õskusega kirjutatud, vaid ka seepärast, et see on üks vähestest raamatutest, mis kirjeldab meie vabadussõda. Et autor on isiklikult vabadussõjast osa võtnud, oskab ta veenvalt ja asjalikult edasi anda sündmuste üksikasju. Samuti peaksime kõrgelt hindama ta romaani „Murrang“.

August Mälk esines äsja tähelepanuäratava romaaniga „Surnud majad“, mis käsitleb Põhja sõda ning kus on asjatundlikult käsitletud rikkalikud materjalid. Luges seda romaani, saame haarava pildi oma rahva muistsetest kannatustest ja võitluste radadest.

Kui lubatakse, liidaksin 25 parema eesti raamatu sarja ka August Gailiti „Toomas Nipernaadi“, mis on erilist tä-

helepanu leidnud välismaadel ning mis-suguse raamatu puhul on ilmunud saksa, inglise, hollandi ja teiste maade ajakirjanduses üle 200 artikli ja arvustuse. Samalt autorilt võiksime ehk võtta veel ta novellikogu „Vastu hommikut“.

August Jakobsoni produktsioon näitab arengut ja edenemist. Kunstiküpsemaks raamatuks on ta viimane novellikogu „Reisijad lõppjaamas“.

Peet Vallak, lühinovelli meister, on kirjutanud hulk novellikogusid, mis oma tasemelt seisavad meie novellikirjanduse esireas. Temalt valiksime ehk ta kogu „Relvad vastamisi“.

K. A. Hindrey, kes viimasel ajal end pühendanud ilukirjandusele, andis äsja kunstiküpse novellikogu: „Armas-tuskiri“.

Seega oleksime saanud 10 proosa-teost, kuid me pole kahjuks suutnud veel nimetada Friedebert Tuglast, Joh. Semperit, Mihkel Jürnat, Richard Rohti, Juhan Jaigi noorsooraamatuid ning terve rida andekaid autoreid. Sest on kindel, et 25 eesti parema raamatu keskel peaks aset leidma ka meie kõrgeväärtuslik lüürika. Siingi on raske üht autorit eelistada teisele, üht raamatut asendada teisega. Kuid siiski komplekteerides 25 raamatust omale raamatukogu aluse, ei saaks me kuidagi mööda Juhan Liivi „Luuletustest“. Samuti ei jätaks keegi ostmata meie suurema luuletaja Gustav Suitsu raamatuid. Tema lauludest peaks soovitama viimast kui rida, kuid kui seisame valiku paratamatuse ees, siis peaks 25 parima eesti raamatu keskel olema vähemalt kaks tema luuletuskogu, nimelt ta „Tulemaa“ ja „Kõik on kokku unenägu“.

Samuti Marie Underi rikkalik produktsioon annab tunnistust erakordsest andest ja arenenud meistrist. Mida siin kõrvale panna järgmiseks korraks ja mida võtta kohe? Seisavad kui kalliskivide ees, taipamata eelistada üht teisele. Seepärast anname ehk valiku võimaluse autorile enesele, kes üht oma raamatut on nimetanud: „Rõõm ühest

ilusast päevast“, Valime siis meigi selle rõõmu ning tunneme tõsist hääd-meelt tollest ilusast päevast, mil muretsemise selle luuletuskogu.

Hendrik Visnapuu, kes on publitseerinud juba kümme luuletuskogu, on ise teinud valiku oma parematest värsidest. See ilmus äsja „Noor-Eesti“ kirjastusel ning kannab päälkirja „Üle kodumäe“. Siia on kogutud paremik, mis Visnapuu üldse kirjutanud. Ja kui meil pole võimalust omandada kõiki ta väärtuslikke kogusid, siis „Üle kodumäe“ peaks leiduma kindlasti 25 parema eesti raamatu keskel.

Piiratud arv pole kahjuks võimaldanud nimetada Arthur Adsoni, August Allet, Johannes Barbarust, Jaan Kärnerit, Johannes Semperit, Erni Hiirt, Johannes Schützi ja terve rida teisi kõrgeandelisi autoreid. Samuti pole me suutnud teha kuigi suurt valikut dramaatilisest kirjandusest, kus me kuidagi ei pääse mööda Hugo Raudsepast. Loodan ja usun, et käesoleval juubeli-aastal suudetakse muretseda rohkem raamatuid, kui mul oli siin võimalus nimetada. Kuid usun samuti, et vähemalt nimetatud raamatud leiavad teed rahva juure mitte enam sadades, vaid tuhandetes ja kümnetes tuhandetes eksemplaarides. Olen veendunud, et tänavusel raamatu juubeli aastal panevad meie haritlased, ametnikud, õpetajad, maapidajad ning teised elukutselised aluse uutele isiklikkudele raamatukogudele. Ja need, kes ei poolda mõnesugusel põhjusel üht või teist minu poolt soovitatud raamatut, võivad pöörduda hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poole, kus vastav asjatundjate komisjon on välja töötanud soovitatavate raamatute nimestiku. Sest veelgi tähtsam kui raamatu massiline levik, on see, et ainult hää ja kunstiväärtuslik teos leiaks teed rahva juure. Alaväärtuslik raamat võib aga valmista üksnes pettumust ning toob kasu asemele kahju.

Tänavu, raamatu 400. aasta juubeli tähtajal, tõstame raamatu jälle aukohale.

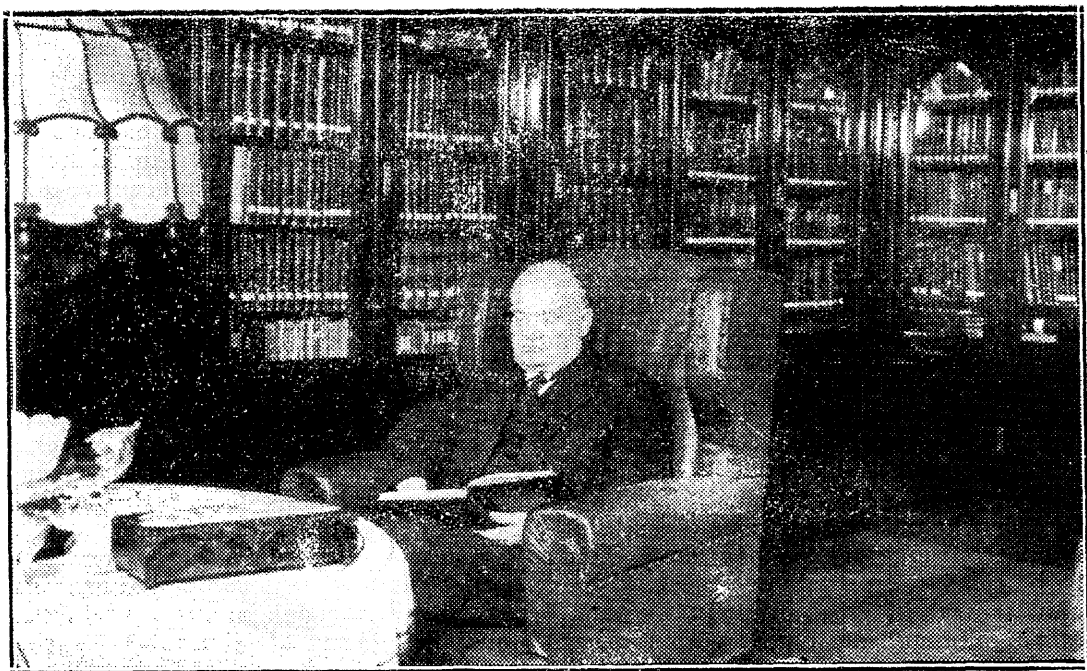
Ketserlikke mõtteid Raamatu-aasta puhul.

Oskar Loorits.

Kui 400 aastat tagasi ilmus meie esimene trükitud raamat, siis oli see tol ajal küll nii võõraks uudiseks, et oleks vajanud üldisemat tutvustamist ja n. n. „reklaami“. Kui aga isegi veel tänapäeval peetakse tarvilikuks propageerida raamatut kui niisugust, siis tekitab see juba omakorda kahtlustust, kas ei taha mõned organisatsioonid ja kirjastused raamatule rohkem oma ärilistes kui ideelistes huvides reklaami teha. Sest raamat on ajaga meie avalikku ja eraellu nii sisse juurdunud, et ta üldist reklaami tõepoolest enam ei vajagi. Vaid pigem võiks juba hoiatada meie raamatuturu üleliigse kuhjamise eest üsna tarbetu ballastiga. Aga kui ikkagi just tahetakse tingimata reklaami teha, siis ei tohiks propaganda pearaskus langeda sõnale „raamat“, vaid selle omadussõnadele „väärtuslik“ raamat, „algupärane“ raa-

mat, tegelikus elus „tarvilik“ raamat, välimuselt „nägus“ raamat, hinnalt „odav“ raamat jne. Ning näidaku autorid kui ka kirjastajad, milliseid omadusi siis keegi tahab ja suudab meie raamatul arendada!

On muidugi arusaadav, et autorid ja kirjastajad püüavad meelitada omale lugejaid ja ostjaid ka enam, kui nad seda väärivad, püüavad kujutada oma seisukorda palju raskemana, kui see tõepoolest on, püüavad kaubelda omale toetusi ja soodustusi, au- ja abirahasid nõudlikumalt, kui nad selleks sisuliselt õigustatud on. On loomulik, et osavam ärvaim teeb seejuures suuremat šnitti ja tekitab võistlejais kadedust, mis viib omavaheliste intriigide, kannataha panemiste ja ametlike eesõigustuste sokutamiseni. Kuid täiesti mõistetav peaks olema sellises olustikus samuti, et ka

RIIGIVANEM RAAMATUTE KESKEL.

lugeja ja ostja end pimesi haneks vedada ei taha lasta ega pea omale põrmugi kohustuslikuks liiga lärmakat reklaami, vaid võtab endale järjest iseseisvamalt vabaduse valida, mida just lugeda ja mida osta.

Selles on minu arust meie raamatuturu edaspidise arengu kõige tõsisem hädasoht: asjaliku ja õiglasel tutvustamise ning arvustuse tõrjub ikka enam tahaplaanile liig pealetükkivalt äriiline reklaam ja omameeste ülistus, mis raskendab valikut, kahandab usaldust ja nõrgendab väärtuseteadvust. Asi läheb koguni nii kaugele, et ajakirjades reklameeritakse sihilikult just oma kirjastuse raamatuid ja oma kliike autoreid, kuna võistleva kirjastuse raamatud ja vastavoolu autorid vaigitakse hoopis surnuks või „arvustatakse“ autoriteetselt targa näoga maha. See tuletab juba elavalt meelde Soome olusid, kus ilmuvate raamatute puhul küll liialdavaid ülistusi ja otse vastutustundeta komplimente kirjutatakse, kuna tõsisemalt hindav arvustus ja kriitiline meel üldse järjest enam kängub. Ja mis on sellise äritseva raamatureklaami tulemus? — Kirjastused teenivad küll paremini, raamatuid ja autoreid sigineb otse kohutavalt palju, kuid raamatute ja autorite väärtuse keskmine tasapind langeb nii madalale, et enamik neist kohe pärast ilmumist unustusse kaob, ilma midagi püsivamat ja väärtuslikumat pakkumata. Kas siis tõesti selline suund peaks olema meie raamatu arengule ideaaliks?

Raamatu õõnsast reklaamist palju olulisem on raamatu väärtustaseme tõstmise probleem. Ei ole kahtlust, et raamatuid trükitakse juba kaua aega rohkem, kui neid tõelikult vaja oleks. Ma kardan koguni, et raamatuid isegi loetakse rohkem, kui seda vaja oleks. Hea raamat on muidugi vaimne mesi, kuid halb raamat on vaimne mürk. Isegi häid raamatuid ilmub nii palju, nii palju, et nõrgaloomulisem lugeja võib nendest üliküllastuda ja oma isikliku aktiveedi, omaenda loomingutungi ja iseseisvama siseelu närbutada järjest passiivsemaks

ja ülearu mõjustatavaks. Igatahes pole põhjust suunata propagandat kaebele, et meie rahvas küllalt lugeda ei taha, või nõudele, et peaks aina enam loetama, vaid propaganda pearaskus juhitagu õpetusele, kuidas lugeda ja mida õigesti lugeda. Kui paljudest aga seda suudeatakse õpetada?

Sellega kerkib ühtlasi ka puhtpraktiline küsimus päevakorda. Kirjastajate ja autorite huvides on muidugi propageerida, et igamees raamatuid ostaks, et asutataks koduseid raamatukogusid ja et raamatuid vastastikku enam kingitaks kas pühiks, sünnipäevaks või muul juhtudel. Kuid ühelt poolt raamatuturu ülekoormatuse ja teiselt poolt meie publiku rahapuuduse juures on vaevalt loota, et eraisikud raamatuid kes teab kui palju rohkem hakkaksid ostma. Meie aja kõige tähtsamaks raamatu lugeja kätte toimetajaks on raamatukogu. Kui raamatuid eraviisil kuigi paljut osta ei suudeta, siis seda enam ja seda kavamindlamalt toetatagu avalikke raamatukogusid, et just need suudaksid kõiki häid ja õiglaselt väärtuslikuks tunnustatud raamatuid igalepoole kodudesse laenutada ja levitada. Selles ongi meie senise ametliku raamatupoliitika suurim komistus, et eneseuhkete, kuid eneskriitikata autorite pealekäimisel on kaldutud raamatukogude süstemaatselt toetamiselt järjest enam autoreid huupi ja hea usu peale toetama. Eriti meie kirjanikud on osanud omale selliseid soodustusi juba küllalt soetada, mis õigustavad meid nendelt hoopis enam nõudma, kui nad kahjuks on suutnud pakkuda. Raamatu tegemine, kirjastamine ja levitamine ärgu muutugu nii ülearu kergeks, et igaüks tükib oma tühisemaidki reakesi kohe trükkima ja nende eest koguni veel honorari ja auhindu ihkama. Raamatuhariduse kõrval ärgu unustatagu sisemist hingeravi ja vaimuharidust, mis praegu nii paljudel autoreil veel üsna puudulik näikse ja ainult kassikullana kunstlikult hiilgama on hõõrutud. Kuid ei saa kuidagi kahelda, et kassikuld kiiresti peab jällegi tuhmuma.

Eesti raamat ja eesti keel.

Joh. Aavik.

Tänavusel raamatuaastal toonitatakse igal pool eesti raamatu tähtsust, tehakse propagandat selle levitamiseks, jagatakse auhindu kirjanikele, asutatakse fonde kirjanduse produtseerimise toetamiseks.

Kõik väga hää ja õige rahvuskultuuri seisukohalt. Sest rahvuskultuuris on kirjandusel ja seega ka raamatul määratu, otse põhjanev tähtsus. Kuid seda põhilauseid ei saa võtta absoluutsena, vaid ainult mõnede kitsendustega. Sest mitte üksipuha missugune kirjandus ei ole rahvuskultuuri seisukohalt teretulnud ja hää, vaid ainult see, mis täidab teatavaid tingimusi. Siin lubatagu esile tuua mõningaid, mis nende ridade kirjutaja meelest tuleks arvesse võtta eesti kirjanduse ja eesti raamatu kui rahvuskultuurilise väärtuse hindamisel ja üldse väljendada mõningaid mõtteid ning vaatlusi selle küsimuse puhul.

Esimene puudus mis meil praegu valitseb, seisneb ühes suhtumise ühekülguses kirjandusele, ühes ühekülguses vaates, mis näib juba Noor-Eesti ajast sügavasti sööbind meie haritlaste kultuurtegelaste ja kirjandusnimeste ajudes. See on nimelt liialdatud tähtsuse omistamine ilukirjandusele, kuna teaduslik ja õpetlik kirjandus jäeti ja veel praegu jäetakse nagu tagaplaanile, vaadates sellele kui teisväärsele kuluurtegurile. Seejuures arvestati ja praegugi arvestatakse vähe ilukirjanduse kõlbelist külge ja ta sellekohast mõju rahvasse, vaid ainutähtsaks peetakse ta „kirjanduslikku“, s. o. esteetiliselt ja kunstiliselt väärtust. Mingu eesti rahvas hukka, kui aga kunst ja kirjandus saaksid vabalt lokata.

Seesugune ühekülgne ilukirjanduse tähtsaks pidamise vaade peegeldub ka meie koolides, nimelt eesti keele õpetuse kavades ja tegelikus õpetuses endas, kus liialdatakse kirjanduse õpetamisega eesti keele õpetamise kull: „käsitellakse“ peenusteni päevade, kogu nädalate kaupa vähetähtsaid ja väheväärtuslikke ja väheütlemaid teoseid,

aga eesti keele struktuurist ja selle õigekeelsusest jäävad õpilasile vaid puudulikud ja lünklikud teadmised ning oskus.

Kõik näib praegu olevat sellele suunatud, et hüpertroofida eesti ilukirjandust: kui aga ilmuks võimalikult palju romaane ja novelle, võimalikult rohkesti luuletuskogusid ja näidendeid! Siis oleme rahvuskultuuriliselt suurepärasel seisukorras, siis oleme kultuurilised, siis oleme eurooplasiks saand.

Ilukirjanduse harrastamine, mis on ju inimestele määratud vabaks nautimiseks, tegemine ametlikuks, peaaegu sundslikuks, ei või muud kui ainult vesistada ja lamestada seda, igatahes vähendada tõelist huvi ta vastu.

Kirjanduse moraalse külje suhtes on nüüd loota, et asi hakkab paranema sest saadik, kui nilbusi ja roppusi sisaldavaid teoseid enam ei lasta avalikesse raamatukogudesse ega anta neile auhindu, mistõttu nende omadustega äritsemine nii kirjaniku kui kirjastaja poolt ei saa enam olla nii kasutoov.

Praegu on karta eesti algupärase kirjanduse lamestust, muutumist ametlikuks, kroonulikuks. Ühtki värskendavat uut voolu ega uut tõusvat, iseseisvat kirjanikupõlve ei ole lähemas ajas ette näha. Praegused noored sõrgivad truualamlikult „keskurite“ jälgedes.

Mida võiks praegusel ajal teha ja peaks tegema; see on õpetliku ja populaarteadusliku kirjanduse tõstmine, kuid selle soetamisele tuleks tuua rohkem plaanikindlust ja süsteemi.

Selle puhul tähendatagu, et meil teise ühekülgusena lokkab perioodiline kirjandus — ajalehed ja ajakirjad. Suur osa õpetlikke, teaduslikke ja populaarteaduslikke kirjutusi ilmub neis. Kuid sinna on need kirjutused ka igavesti maetud. Ainult mõni uuriia läheb neid harva vanadest aastakäikudest välja tuh-nima. Kuigi ajalehtede ja ajakirjade ilmumine ja olemasolu on tarviline ja

otse paratamatu, ei tohiks see õpetliku ja populaarteadusliku sisuga raamatut välja tõrjuda ja kõrvalisse nurka suruda. Kui tahame oma kirjanduse tõsta tõesti väärtuslikuks teguriks meie rahvuskultuuri alal, siis peame esmajoones tõstma eesti keele õpetliku raamatu selle aukohale. Eesti Kirjanduse Selts on sellega rõõmustavalt algust teind. Kuid sellest on ikkagi veel vähe. Eesti Kirjanduse Seltsi „Elava Teaduse“ seeria on vaid

üks võimalik kuju; selle kõrval peaks meil ilmuma veel kaks teist niisugust seeriat; üks mis sisaldaks väiksemaid kirjutusi (16- kuni 100- leheküljelised)¹ kõiksugu aladelt, alates kõige teoreetilisemaist kuni kõige praktilisemani, ja teine — mis koosneb suuremaid 300- kuni 800-leheküljelistest soliidseist raamatuid eri teadustealade ning õpetuste

¹) Olen selle seeria laadi ja tähtsust pikemalt kirjeldanud ajakirjas „Olion“ (1930. a., №5).

K-U „Kooperatiivi“ väljaandeid.

I l m u n u d.

* Tallinn. Ajalooline ja kunstiajalooline juht. H. Peets ja R. Kenkman n n. Selle teose kui parima Tallinnat käsitava käsiraamatu koostamise eest määras Tallinna linnavalitsus erilise rahalise autasu Kr. 200.—	Hind Kr. 1.80
Rahvamaja. Käsiraamat rahvamajade asutamise ja ülalpidamise, ruumide ja ümbruse korraldamise ja kaunistamise, ning tegevuse juhtimise ja edendamise alal. A. Kurvits.	„ „ 1.25
Kodumaal kasvavad arstirohutaimed. 3. trükk. A. Rõuk.	„ „ 1.—
+ Minu kodutiik. Looduslooline lugemik algkoolile. G. Põldmaa.	„ „ 1.25
Kolm lindu.	„ „ 1.25
+ Noor katsetaja. 13 pildiga. G. Põldmaa.	„ „ 0,50
	Pappköites. „ „ 0,60
+ Väike elektrimees. 22 pildiga. G. Põldmaa.	„ „ 0,60
	Pappköites. „ „ 0,70
+ Minu mikroskoop. 51 pildiga. G. Põldmaa.	„ „ 0,80
	Pappköites. „ „ 0,90
* Võrumaa jutud II. Juh an Jaik.	„ „ 2.—
* Hõbedane karjakell. Juh an Jaik.	„ „ 1.—
* Vanaisa kasukas. Juh an Jaik.	„ „ 1.—
Lehmakiitsak. Aks. Valg ma. Gori illustatsioonid. See teos on auhin natud Ü. E. N. Ü. ülemaalisel kirjandusvõistlusel parima tööna.	„ „ 0,60
* Sookuusk. Jõulujutt. Ed. Nukk.	„ „ 0,25
* Karuvana. Ed. Nukk.	„ „ 0,20
* Võlutud kaktus. Agnes Piirmaa.	„ „ 0,35

* märgitud väljaanded on Haridus-Sotsiaalministeeriumi poolt raamatukogudele ja + märgitud teosed kooliraamatukogudele soovitatud.

I l m u m a s.

- Eesti rahvuslikud suurmehed.** 5 sarja à 6 vihku. I sari ilmub augustis 1935. Üksik vihk 50 snt., köites 60 snt. Kogu sari Kr. 2.50; köites Kr. 2.70.
- Lapse ja ema tervishoid.** 2. täiendatud trükk. Dr. O. Madisson ja dr. med. H. Madisson. Ilmub augustis 1935. a.
- Klaverimängu õpetus I—IV.** Koostanud Riho Päts. I ja II ilmub augustis 1935.

Koostamisel vajalikke kooliõpperaamatuid ja meetoodilisi käsiraamatuid.

K-U „Kooperatiiv“ on asutatud õpetajate organisatsioonide ja ühistegeliste keskasutiste ühisel algatusel selleks, et eriti kooli- ja noorsooraamatuid teha kättesaadavamaks, neid kirjastades ja levitades vähemate vahetalituskuludega.

Kirjastuse aadress: Tallinn, Narva mnt. 27.

üle; päaleselle veel kõigi tähtsamate keelte hääd ning põhjalikud õpperaamatud ja sõnaraamatud.

Ilukirjanduse alal tuleks avada kuulsaite ja väärtuslike teoste tõlgete seeria eri rahvaste kirjandusest. Sellesse seeriasse peaksid kuuluma niihästi parimad vanemad teosed kui ka uuemaid.

Mis puutub omasse algupärasesse ilukirjandusse, siis jääb selle ilmumine muidugi vabaks — väljaspool seeriaid.

Ainult mida tuleks teha, see on mõnede klassiliseks saand teoste iluväljannete soetamine (näit. Vilde „Mahtsa sõda“, Jüröö mässu käsitlevad ajaloolised romaaniid ja vahest veel mõned teosed — palju neid meie jutustava proosa kirjandusest noppida ei ole — ja niihästi rahvalaulude kui kunstluule üldantoloogiad).

Alles varustatuina niisuguse kirjandusega, mis selles suunas üha suureneb, oleksime rahvuskultuuriliselt nagu kaitsitud ning turvatud ja meil ses suhtes oleks kindel põhi ning vundament all, mil võime edasi areneda üha suuremate kõrguste poole ja võistelda teiste kultuurirahvastega.

Kuid see ei ole veel mitte kõik. Tuleb lisada veel üks tingimus, — hoolitseda veel ühe külje eest, mida meil nii kergesti kaldutakse unustama, milline asjaolu tõendab meie rahvusliku ideoloogia senist hõredust ning vähest arusaamist rahvuskultuuri olemusest. See on keeleline külg.

Imelik: see jäetakse meil ikka kõrvaliseks asjaks. Ka praegune rahvuslikult mõtlev eesti haritlane nüüdsel rahvusluse tõusua ajal ei ole veel jõudnud täiele arusaamisele keele tähtsusest rahvuskultuuris. Selles suhtes on jäädud peatuma poolel teel: on jõutud vaid selle algelise arusaamiseni, et meil peab olema ja valitsema eesti keel ja et meie kirjandus peab ilmuma eesti keeles. Kuid milline see keel on ja peab olema, see küsimus ei kerki meie inimestele.

Lepitakse mingisuguse eesti keelega. See keeleline ükskõiksus eeldab puudulikku arusaamist rahvuskultuuriprobleemidest. Selle ükskõiksuse tagajärg on praegune keeleline viletsus meie kirjanduses ja ajakirjanduses.

Keelelisel küljel meie kirjanduses on kaks põhipuudust — 1) keelevead, milledest isegi keeleliste korrektorite parandava sule alt läbikäänd väljaanded, koguni kooliraamatud pole vabad; 2) ametliku keele halvad keelendid. Need mõlemad keelelised puudused teevad, et meie praegune kirjandus on vastu võetamatu ja loetamatu sellele, kes neid puudusi tajub. Kui tulevikus meil keeleoskajate, keeletundjate ja ühtlasi keelest huvitatute arv kasvab, aga kirjanduses valitseva keele seisund — vead, halvad ametlikud keelendid — kestab edasi, siis ettenähtavasti kujuneb rühm inimesi, kes eesti raamatuid ei või osta ega eesti kirjandust toetada. Praegu on niisugusel seisukohal vahest ainult nende ridade kirjutaja.

Eesti kirjandusel ja üldse eesti rahvuskultuuril ei või olla edu ega õnne nii kaua kui ignoreeritakse selle rahvuskultuuri üht tähtsaimat alust — eesti keele kultuuri ning jäädakse praeguste keelevigade ja halbade ametlike keelendite juure. Meie rahvuskultuuril peab olema hää ja õige keeleline alus. Kui seda ei ole, siis ei või sel kultuuril — kordan veel — olla edu ega õnne. Rahvuslik kultuur ilma arenend ja väärtusliku rahvusliku keeleta ei saa tõsiselt vaimustada ja sisendada seda rahvustunnet, mis paneks kalliks ja tähtsaks pidama oma rahvust ja selle olemasolu.

Soomes ja Lätis on juba jõutud selle arusaamiseni. Oleks aeg, et ka meil jõutaks, muidu jääme oma naabreist liig kaugele taha.

Need olid mõtted, mis tänavuse raamatuaasta puhul tahaksin südamele panna igale eesti haritlasele, kes eesti rahvasja tahab tõsiselt võtta.

Raamatukogud kultuuriteguriteks!

Tähelepanekuid meie raamatukogudest; soove ja ettepanekuid raamatukogude ülalpidajaile ja juhatajaile.

Neeme Ruus.

Kuigi raamatu-aasta puhul on lubatud teha jõupingutusi ka selleks, et teha raamatut hinnalt kättesaadavaks võimalikult suurele hulgile, võib täiejuhussega ometi väita, ilma et tarvitseks olla mingi prohvet: laiemate hulkade lugemisjahu kustutajaks jääb edaspidigi peamiselt raamatukogu. Isikliku raamatukogu asutamine, raamatute ostmine ei juurdu enne rahvasse, kui ta muutub traditsiooniks; kuid iga uut traditsiooni on raske sisse harjutada. Arvestagem siis raamatukogude tähtsust kirjanduse leviku seisukohalt ja vaadelgem, mida oleks võimalik teha selleks, et:

raamatukogudes leiduvat kirjandust rohkem loetaks;

et ei loetaks ainult ajaviite vaid ka arendavat kirjandust;

et lugemiseks antavate raamatute valik oleks võimalikult suur, s. o. et raamatukogul võimalduks pakkuda lugejaile sagedamini rohkesti uusi teoseid.

Püüan vaadelda ainult neid võimalusi, mis kas pole üldse seotud majanduslike kuldudega, või kui, siis ainult minimaalsete administratsiooni summakestega.

Meie raamatukogunduse majanduslik olukord ei tohiks olla väga halb. Vastav seadus kohustab iga omavalitsust võtma oma eelarvesse summasid avalikkude raamatukogude toetamiseks või ülevalpidamiseks. Summa suurus peab olema sentides vähemalt kaks korda nii suur, kui on elanike arv omavalitsuse piirides. Valla-, alevi- ja linnavalitsused määravadki toetusi. Linnavalitsused tavaliselt peavad ise üleval avalikke raamatukogusid, määrates nende ülevalpidamiseks tihti kaugelt rohkem summasid, kui seda nõuab seadus; *) valla- ja alevivalitsusist ai-

nult mõned hoolitsevad ise raamatukogude ülevalpidamise eest, valdav enamus neist annab toetuseks määratud summad mingi organisatsiooni raamatukogu käsutusse, kusjuures raamatukogu administreerimine, korrashoid ja juhatamine toimub raamatukogu omaniku organisatsiooni kaudu. Valla- ja aleviomavalitsuste toetused ületavad harva seaduses nõuetava miinimumi.

Lisaks omavalitsuste poolt määratavatele summadele saavad raamatukogud toetusi Hariduse- ja sotsiaalministeeriumilt vähemalt samas ulatuses kui omavalitsusilt.

Avalikkude raamatukogude võrk on meil küllaltki tihe. Hasomini viimase arvestuse järele on neid arvult 730.

Arvestagem tõsiasja, et lähemal aastail pole võimalik (ega pole selleks ka karjuvat tarvidust) nõuda raamatukogudele suuremaid majanduslikke toetusi ja pole ka vajaline avalikkude raamatukogude arvu suurendamine. Pöörigem aga tähelepanu ka meie avalikkude raamatukogude sisulisele küljele ja vaadelgem, mida on võimalik teha selle parandamiseks.

RAAMATUKOGUDE JUHATAJAD.

Raamatukogu kui kultuurifaktori kasutamine meie üldises haridussüsteemis oleneb väga suurel määral raamatukogu juhatajast. Toetusi määravad omavalitsused, Hasomini ja seltskondlikud organisatsioonid — juhatajal pole tarvis teha kuigi suuri pingutusi nende kättesaamiseks; raamatukogude sisulise külje eest (väärtsuliku kirjanduse juurdemuretsemine, hää kirjanduse propageerimine, raamatukogus leiduva kirjanduse soovimine, lugejate arvu suurendamine j. m.) peavad aga hoolitsema

*) Mitte igalpool. Toimetus.

raamatukogude juhatajad. Tõsi: iga raamatukogu juures töötab ju ka *raamatukogu toimikond*, kes samuti on kohustatud valvel olema raamatukogu hääkäekäigu eest. Aga küsimuste, uute ürituste, ettevõtete j. m. algatajaks on ikkagi raamatukogu juhataja. Tema teeb ettepanekud, toimikond sanktsioneerib neid. Juhataja on raamatukogu omaniku täisvoliline asemik.

Avalikkude raamatukogude juhatajad meil kahjuks, ei võta kuigi tõsiselt oma ala. Ei tahaks meelsasti hakata tegema etteheiteid ühelegi vabaharidustöö tegelasele, seda enam, et valdav enamus neist töötavad täiesti tasuta, kulutades oma niigi vähest aega kas ühele või teisele üldsust huvitavale ja üldsusele tarvilikule üritusele. Aga tunnustades kirjanduse, seega ka raamatukogu määravat tähtsust meie kodanikkude vaimse taseme, maailmavaate, ja iseseisva otsustamisvõime kujundamisel, peab siiski nõudma, et raamatukogude juhatajateks oleksid isikud, kes tõesti tunnevad oma ala.

Avalikkude raamatukogudega tutvudes selgub, et kõige vähem hoolitse-

take raamatukogu eest sääl, kus vald ise peab üleval raamatukogu. Tavaliselt on raamatukogu juhatajaks kas vallasekretär või keegi vallavalitsuse kant-

Fopbold

Ka' du li' Hunde?

Leer din By og dens Omeg af kende!

Nr. 1. Vaata selgitus lhk. 1/4

seleijõududest, kellel mõnikord üldse puudub huvi nii kirjanduse kui ka muude hariduslike küsimuste vastu. Ei maksa siis ka sugugi imestada, kui säärase raamatukogu katalogidest leiata Fr. R. Kreutzvaldi „Paar sammukest rändamisteed“ maadeteaduslike raamatute seast ja täpsemal vaatlusel leiata teisigi omapärasusi.

Kuid ka avalikke raamatukogusid ülevalpidavad hariduslikud organisatsioonid ei hooli kõikjal küllaldaselt raamatukogust. Laulukoori juhatajaks on tavaliselt kohapäälne õpetaja, näitetrupi juhiks samuti keegi haritlasist, õpiringi juhiks avarama silmaringiga tegelane; väga harva on nende alade juhatamine antud ebapädevate isikute hooleks. Kui vahest tihti küll laulukoori-, orkestri-, näitetrupi- või õpiringijuhil puuduvad küllaldaselt teadmised omal alal, siis on neil kohtadel ometi isikud, kes näitavad erilist huvi ja andumust oma ala vastu.

Raamatukogujuhatajateks valitakse aga sageli isik, kellel on aega sellega „jännata“! Tean palju juhuseid, kus kogu juhatajaks on rahvamaja valitseja, teenija, majahoidja, kojamees. Mulle meenub ühe Viljandimaal asuva vana, elujõulise haridusseltsi raamatukogu, kus raamatukogu juhatamine on antud vana, kirjandust mittetundva rahvamaja kojamehe hoolele! Ei saa salata tollegi juhataja hääd tahet — ta on valmis alati toimetama raamatute vahetamist, vaatamata raamatukogu ametlikule lahtioleku ajale; kuid tema võimed ja teadmised ei ulatu kuigi kaugele! Pole imestada, kui selline juhataja kandes raamatud katalogidesse, moonutab raamatute tiitlid otse võimatuseni: ta on vanal tsaariajal kaunis vähe õppinud eesti õigekeelsust ja ta käsi lihtsalt vääratab kirjutamisel, jättes mõningad tähed vahele või jälle tehes vältevigu. Ärgem ka pahandagem tolle häätahtliku kojapapi üle, kui ta ei tea noormehele, kes on lugenud läbi Aug. Jakobsoni „Miika Valtsbergi roima“ ja

nüüd tahaks lugeda mõnda muud Jakobsoni teost, ühtegi soovitada, sest ta pole neid ise lugenud ega neist kuigi palju kuulnud. (Kirjeldatud juhus leiab aset kohas, mille läheduses varem on töötanud meie tuntumaid kultuuritegelasi ja kus nüüdki ei tunta puudust haritud jõududest).

Ärgu aga saadagu minust aru nii, nagu ma nõuaksin, et raamatukogude juhatajateks peaksid olema ainult kesk- ja kõrgema haridusega isikud, nagu seda nõuab uus, Hasomini poolt maksma pandud määrus raamatukogude juhatajate haridusliku taseme suhtes. Kaugel sellest. Olen arvamisel, et Hasomini määrust tuleks muuta ja võimaldada edaspidi raamatukogude juhatamist jätta ka nende algharidusega isikute hoolele, kes senisel juhatamispraktikal on näidanud vajalist energiat ja taibukust. Sageli on raamatukogud algharidusega juhatajate hooldusel paremas korras, kui teised naabruses asuvad kogud. Nimetagem siin vaid suurt Märjamaa valla avalikku raamatukogu, mille juhataja on elukutselt rätsep, kuid paljude teiste avalikkude maa-raamatukogude juhatajad võiksid siia tulla õppima. Või jälle Vardi avaliku raamatukogu juhatajat Harjumaal, Varbola vallas, kes on ka seltsimaja majahoidja, kuid kes nüüd on raamatukogusse loonud kindla korra ja asunud likvideerima niihästi rottide poolt tehtud kahjusid kui ka muid varem esinenud väärnähte.

Järelikult — ei ole oluline, millise üldharidusliku tasemega on raamatukogu juhataja; peab aga nõudma, et juhatajaks oleks isik, kes tunneb kirjandust, raamatukogundust, vabaharidustöö meetodeid ja kes näitab vajalist huvi oma ala vastu.

Avalikkude raamatukogude ülevalpidajad: *Raamatu-aasta puhul pühendagem vääriolist tähelepanu ka raamatukogule ja välige selle juhatajaks tubli ja pädev jõud!*

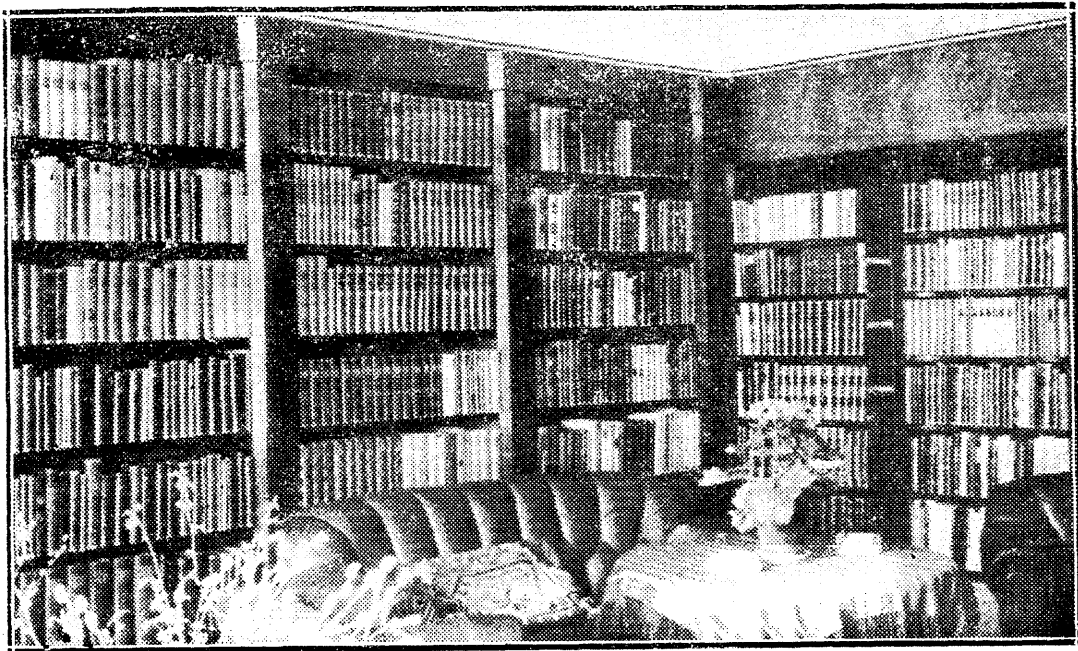
JUHATAJA ÜLESANDED.

Valdav enamus raamatukogudejuhatajaist peab oma ülesandeks ainult raamatute vahetamist, s. o. kogus olevate raamatute laenutamist soovijaile ja laenutatud raamatute vastuvõtmist. See aga on puht tehniline töö, millega saab hakkama igaüks ja milleks pole tarvis ka kuigi suuri eelteadmisi. Raamatukogu, täites kasvatusteguri ülesandeid, ei tohi aga olla asutuseks, kus korraldatakse ainult raamatute laenutamise

lugema, kuidas lugema ja kuidas loetut siduda muude vaimse elu avaldustega.

Väiksemates raamatukogudes on juhatajatel võimalik jälgida peagu iga lugeja huvisid ja aeg-ajalt soovitada talle paremaid ja väärtuslikumaid töid lugemiseks. Suuremates kogudes pole aga enam võimalik jälgida iga üksiku lugeja huvisid. Sää! tuleb leida teisi teid lugejaskonna huvi äratamiseks väärtuste vastu.

Raamatukogu kaudu lugejate kirjan-

ISIKLIK RAAMATUKOGU.

Peagu kõik meie avaliku elu tegelased omavad suuri isiklike raamatukogusid. Pildil hr. Ado Anderkopi raamatukogu.

tehnilist tööd. Avalik raamatukogu või, nagu teda ka veel nimetatakse — rahvaraamatukogu peab arendama lugejate kirjanduslikku maitset ja juhtima lugejaid nende teoste juurde, mis aitaksid suurendada nende teadmiste hulka ja laiendada silmaringi. Sellise töö korraldamiseks ei piisa ainult raamatute laenutamise tehnilisest tööst. On vaja lugejaile näidata kätte, mida nad peaksid

dusliku maitse arendamist, nende teadmiste hulga suurendamist ja vaimse taseme tõstmist on raamatukogu juhatajal võimalik teha:

- a) *isikliku selgitustöö kaudu* raamatukogus raamatute laenutamise puhul;
- b) *loengute,*
- c) *referaatõhtute,*
- d) *vaidlusõhtute,*

e) kirjanduslikkude kohtute¹⁾

f) kirjandusõhtute ja

g) avaliku reklaami kaudu.

Kõigi eelpoolloetletud tegevusviiside kasutamine soodustab ka lugejate ja lugemiseks võetavate raamatute arvu kasvamist.

Käesoleva artikli raamides pole võimalik asuda üksikasjalisemalt vaatlema kõigi eelpool-loetletud tegevusviiside kasutamist, piirdugem vaid vähem viljelatud alade vaatlemisega.

**RAHVA KASVATAMINE
RAAMATUKOGU
KAUDU.**

Lugejate huvi tõstmise parimaks võimaluseks on avalikud loengud, referaadid, kõ-

ned, kirjandusõhtud ja kirjanduslikud kohtud. Seni on meil nende abil propageeritud peamiselt ilukirjanduslikke töid. Need aga ei vaja meil enam kuigi suurt propagandat; ilukirjandust loetakse meil niigi ohtrasti. Päälegi hoolitsevad ilukirjanduse propageerimise eest meie kirjastused, ajakirjandus arvustuse ja poleemika näol, kirjandusringid igasuguste organisatsioonide juures j. m. Ka tekitab ilukirjanduslike tööde auhindamine nii-kui-nii suuremat elevust auhinnatavate teoste ümber.

Hoopis vaeslapse olukorda on meil jäänud teaduslik ja populaar-teaduslik kirjandus. Juba kirjastused ise reklaamivad teda vähe (näit. Akad. Kooperatiiv omi tooteid õige harva), ajakirjandus võtab harva sõna tema arvustamiseks ja ükski auhinnakomisjon pole ülesse tõstnud mingi teadusliku või populaar-teadusliku teose auhindamist. Ja nii siis lepimegi paratamatusega, et maaraamatukogudest loetakse O liiki, s. o. ilukirjandust 6—9 korda rohkem kui 1—8 liiki, s. o. teaduslikku kirjandust kokku! Ometi aitab teaduslik kirjandus, olgu see ka populaarseimgi, palju

suuremal määral kaasa lugeja silma-
ringi laiendamisel, ta teadmiste hulga suurendamisel ja vaimse taseme tõstmisel, kui seda ilukirjandus teha suudab. Eks otsi ju meiegi kirjanikud oma ajalooliste romaanide kirjutamisel faktilisi andmeid ajaloolisist teaduslikest tõist, eks otsi samuti igauks meist selgitust päev-päevalt kiiremini areneva teaduse ja tehnika kohta samuti teaduslikest, resp. populaar-teaduslikest tõist.

Kui soovime muuta populaar-teadusliku kirjanduse lugemist sama sagedaseks, kui senini loetakse ilukirjandust, siis peavad raamatukogud viima oma tegevuse kooskõlla loengute ja referaatõhtute korraldajate ja õpiringide tööga. Raamatukogud raamatukogujuhatajate kaudu peaksid ise leidma võimalusi selleks, et nende tegevuspiirkonnas korraldataks rohkesti mitmekesiseid loenguid, referaatõhtuid ja arendataks õpiringide tööd.

Kohtadest, kus on tegutsenud õpiringe, kurdetakse E. Haridusliidule saadetavais aruandeis, et kohalikes raamatukogudes ei leiduvatki küllaldaselt õpiringlasi huvitavaid populaar-teaduslikke töid, kuna aga mujal, kus pole korraldatud loenguid ja kus puuduvad ka õpiringid, seisab 1.—8. liigi kirjandus peagu puutumatu raamatukapi riivleil.

Aruannetes, mida avalikud raamatukogud peavad saatma iga tegevusaasta lõpul Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumile, on ka küsitud:

„Millist muud hariduslikku tegevust on raamatukogu korraldanud (loenguid, kursusi, kirjandusõhtuid, õpiringe j.m.)“

Tavaliselt tõmbavad meie avalikkude raamatukogude juhatajad sinna laht-risse suurima südamerahuga kriipsu või jälle kirjutavad: „Ei ole“. See on vastutustundetud. Kordan veel — *avalik raamatukogu, mille tegevus seisab ainult raamatute vahetamises, ei täida neid ülesandeid, mida raamatukogu peaks täitma meil üldise rahvahariduse huvides.*

¹⁾ Vt. „Areng“ nr. 1 ja 2 — 1934. a. Ev. Vender: „Näitekohtute korraldamisest“.

Raamatukogu kaudu tuleb korraldada ka muud hariduslikku tegevust (loenguid, õpingitööd) ja nende abil äratada huvi ka teadusliku kirjanduse vastu.

**RAAMATUKO-
GUD JA LOEN-
GUTE¹⁾ KOR-
RALDAMINE.**

Raamatukogud peaksid korraldama loenguid ja kirjandusõhtuid esmajoones raamatukogus leiduva väärtkirjanduse tutvustamiseks. Kui on võimalik, siis kutsutagu seks puhuks kohale väljastpoolt vastav eriteadlane. (Kõnelejaid on võimalik saada Eesti Haridusliidu kaudu. Liit tasub kõneleja tasu, loengu korraldaja kanda jäävad kõneleja sõidu- ja ülespidamiskulud. Kõneleja soovimise korral tuleb aga Haridusliidule teatada konkreetselt, keda soovitakse kõnelema kutsuda). Kui ei ole võimalik väljastpoolt saada vastavat eriteadlast, siis võib ka keegi kohapäälne või lähemas ümbruses elitsev laiem silmaringiga ja suuremate vaimsete huvidega isik võtta oma päle kõneleja ülesanded.

Kirjandus õhtu kava peaks olema võimalikult mitmekesine ja huvitav. Ei tohiks piirduda ainult kuiva ja igava loenguga, vaid kutsutagu õhtu kava muuta mitmekesiseks laulukoori- ja sooloettekannetega, deklamatsioonidega, valguspiltidega ja muuga. Toome näitena ühe säärase õhtu kava:

- 1) *Avasõna* — K. avaliku raamatukogu juhataja H. T a s a n e.
- 2) *Segakoori ettekanded*:
 - a) „Tuljak“ — Rahvaviis.
 - b) „Kaunistagem Eesti kodad“
Laulab K haridusseltsi segakoor J. R o o s a l u juhatusel.
- 3) *Loeng*: „Eestlaste elu muistsel iseseisvuse ajal“
Kõneleb ajaloolane dr. P. L i i v a k.
Vaheaeg 10 minutit.
- 4) *Segakoori ettekanded*:
 - a) „Seal kord kasvab“ — M. L ü d i g
 - b) „Üles, eesti noorus julge“

¹⁾ vt. „Arens“ nr. 2—1935. a. Neeme Ruus: „Otstarbekohasest loengute korraldamisest.“

- 5) *Deklamatsioon* — kannab ette S. N i i n e p u u.
- 6) *Viulisoolo ettekanded* — esineb K. S o o m a a.
- 7) *Valguspilte Eesti ajaloost*. Selgitab dr. P. L i i v a k.
- 8) *Lõppsõna* —

R. Haridusseltsi esimees P. T u i s k.
Kava koostamisel peetagu silmas, et kava ei veniks liiga pikaks. Üle kolme tunni ei tohiks kesta kõigi kavva võetud punktide ettekandmine. Loeng ei võiks siis kesta üle ühe tunni. Öeldakse aga vahest kohe: tunni aja kestel ei suuda ju keegi anda korralikku ülevaadet ei „eestlaste elust muitsel iseseisvuse ajal“ ega muist teaduslikest küsimusist. Tõsi, seda ei suudeta, kuid säärase loengute ülesanne ei seisagi niivõrt otseste teadmiste pakkumises kui just huvi äratamises kodumaa mineviku ja ajaloolise kirjanduse vastu¹⁾. Nüüd peab kõneleja suutma õhutada oma kuulajaid lugema meie ajaloolaste (prof. Moora j. t.) ja ka kirjanike (Mait Metsanurga „Ümera jõel“ j. m.) ajaloolisi töid.

Järgmisel korral kutsutagu kohale keegi tehniliste küsimuste tundja ja teatagu talle ettepanek esineda loenguga näit. teemal: „Tehnika võidukäik“, „Kaugenägemine“, „Lennukunst ja õhusajandus“. Jällegi nõutagu kõnelejalt, et ta juhiks kuulajate tähelepanu vastavale kirjandusele.

Kas säärasele loengutele ja kirjandusõhtutele tuleb kuulajaid?

Kindlasti tuleb. Rahvas otse januneb säärase selgitavate, arendavate ettekannete järele. Seda tõendavad näited nendest kohtadest, kus sääraseid loenguid ja kirjandusõhtuid on korraldatud (Paladel — Hiiumaal, Mäetagusel — Virumaal, Ares ja Voltvetis — Pärnumaal j. m.). Meil sageli alahinnatakse rahvast, väites, et laiemad hulgad ei tundvat huvi vaimliste küsi-

¹⁾ Vt. „Arens“ nr. 1 — 1933. Ed. Hubel: „Enesearendamise ülesandeid ja teid“ lhk. 8, viimane lõik.

muste vastu. Kus aga on loenguid korraldatud, sääl on loengutel käijate keskmine arv olnud kohati 2—3 korda suurem keskmisest pidudel käijate arvust! Kui veel määratakse sissepääsuks ka väike tasu, mis ei tohiks aga tõusta üle 20 sendi isikult, siis tasub end säärane loengute ja kirjandusõhtute korraldamine ka aineliseltki.

Tehkem katset! *Koostagem huvitavaid, mitmekesised kavad, kutsugem kohale tuntud kõnelejad, kasutagem oma ümbereuse hariitlaste teadmisi, juhtigem sel teel laiemate hulkade tähelepanu teaduslikule kirjandusele ja soodustagem selle lugemist!*

**REKLAAMI
RAAMATU-
KOGUDELE**

Reklaam on kujudnenud tänapäeval võimsaimaks relvaks. Tema tarvitamine on kasulik ja võimalik kõigile.

Tuleb ainult osata tema tarvitamist. Reklaami tarvitab iga tööstur ja äri-mees, kingsepp ja mehaanik, kino ja teater, poliitiline partei ja kirik, ajalehe väljaandja ja raamatu kirjastaja. Kes on osavam reklaami tarvitamises, selle tegevusele on reklaam parimaks abimeheks. Reklaamiks kulutatud aeg ja raha tasub end kuhjaga.

Avalikud raamatukogud meil pole seni üldse kasutanud vähematki reklaami võtet. Läänemaal on kohalik koolivalitsus pannud maksma nõude — iga avalikul raamatukogul olgu väljas silt. Seegi minimaalse reklaami nõue on leidnud mitme avaliku raamatukogujuhataja poolt hukkamõistmist. “Milleks seda silti? Kes raamatuid tahab lugeda, eks see otsigu ise raamatukogu üles!” tähendas mulle kord konsulteerimise puhul üks Läänemaa valla avaliku raamatukogu juhatajaid! Eks iseloomusta too väljend vägagi kujukalt seda loidust ja hoolimatust, millist leiame veel nii mõnegi raamatukogu juhataja juures!

Läänemaa koolivalitsuse poolt maksmapandud korraldus olgu eeskujuks teistele koolivalitsustele. Raamatu-

kogud peaksid aga ka ilma vastavate sundusteta ja määrusteta leidma võimalusi oma tegevuse reklaamimiseks.

Sildist raamatukogu asukohas on vähe. Ka rahvarikkamatesse kohtadesse, avalikkusesse hoonetesse (vallamajja, koolimajja, rahvamajja ja mujale) peaks paigutatama nähtavale kohale silt, kus oleks tähendatud raamatukogu asukoht ja lahtioleku aeg. Teksti ei tarvitse olla kuigi palju. Piisab, näiteks, alljärgnevast:

Koigi avalik
raamatukogu

a s u b

Koigi täienduskoolis.

Avatud: igal pühapäeval kl. 17—19.

igal kolmapäeval kl. 19—21.

On aga raamatukogul olemas harukogusid ehk laenutamispunkte, siis märgitagu ka nende asukohad sildile.

Rahvamajades peaks olema raamatukogude ja kirjanduse reklaamil suu-rem koht kui ainult ühe sildi olemasolu. Siin võiks seintel leiduda üleskutseid, loosungeid, reklaam-plakateid, mis kriipsutavad alla raamatu tähtsust ja lugemise vajadust. E. Haridusliidu vabaharidustöö kursusel on korduvalt rõhutatud, et seltsimajades leidub küll rohkesti õlle-, paberossi- j. t. vabrikute reklaamplakateid, kuid kuskil pole veel nähtud lugemisele ja raamatuostmisele õhutavaid reklaame. Meie rahvamajade saalide seinad on juba nägusamaks muutumas. Võib näha juba seintel riigi- ja kultuuritegelaste pilte. Raamatu-aasta puhul astugem samm edasi ja kaunistagem seinu ka nägusate loosungitega mille sisu olgu raamatu teenistuses.

Hoolitsegem aga selle eest, et seinte ilu ei rikutaks näruste lipakatega! Tel-

ligem trükikojast või valmistagem ise nägus, ilustatud plakat, kust iga peoline ja koosolekul käija võiks juba eemalt lugeda nägusat suurelt trükitud kirja:

Raamat on parim sõber.

**Kes tahab jääda
ajast maha,
see ei loe raamatuid.**

**Kool vanale ja noorele
on
raamatukogu.**

Reklaami mõju on mitmekordselt suurem, kui iga plakat varustatakse vastava illustratsiooniga.

Kohapäälsete tegelaste fantaasia-huumorivõime võib luua rohkesti tõmbavaid, tähelepanukõitvaid reklaamivõtteid.

**REKLAAMI
RAAMATULE.**

Küsimust, kuidas reklaamida raamatukogus leiduvaid teoseid, on juba osaliselt käsitletud ka eelpool (loengute puhul raamatute soovitamise ja reklaam-plakatid avalikkude hoonete seintel). Kui aga üldise propaganda, selgitustöö, loengute, reklaamplakatite ja muu tegevuse kaudu on laiemais ringkonnis huvi äratatud lugemise vastu, kui on raamatute lugejate arvu suudetud suurendada siis tuleb hiljem eriti uutele lugejatele, aga ka senistelegi, konkreetset kätte näidata, mida nad peaksid lugema.

Esmajoones — katalogid korda! Ärgem leppigem ainult raamatukapi

Nr. 2. Vaata selgitus lhk. 114.

lukustatud uste taga leiduvate katalogidega. Tehkem nad kättesaadavaks ka siis, kui raamatukogu on suletud. Trükkigem kirjutusmasinal mitu eksemplari raamatute nimekirja, paigutagem sellest üks eksemplar raamatukogu ruumi seinale, teised saatkem avalikkusesse hoonetesse paigutamiseks. Raamatukogul peaks olema rahvama- ja vallamajas oma kuulutustetahvel kuhu paigutatakse kõik raamatukogu teadaanded.

Raamatute nimekirjad — katalogid on meil sageli korraldamata. Teostagem aga katalogiseerimine korralikult ja nii, et iga lugeja leiaks kiiresti selle teose, mida ta lugeda soovib.

Kui lugejail on juba enne raamatukogusse tulekut võimalik enesele selgeks teha, mida ta lugeda tahab, siis säästab ta asjatute küsimuste vältimisega ka raamatukogu juhataja aega.

Katalogid on siiski liiga üldised, et siit lugeja suudaks otsekohe oma tähelepanu koondada mingile väärtteosele. Tulgem siis appi lugejale! Aegajalt paigutagem raamatukogu asukoha seinale teateid mõningate paremate raamatute kohta.

Siinjuures toodud piltidel on näha kuidas paaris Tauni raamatukogu lasteraamatute osakonnas on tehtud reklaami lasteraamatutele ja tõmmatud noorte lugejate tähelepanu neid arendavale kirjandusele. Reklaam-plakatid on koostatud väga lihtsalt. Harilikule paksemale paberile (kartongile) on paigutatud mõningate raamatute kaaned ja nende vahele kirjutatud tekst. Nii loeme ühelt plakatilt (vt. nr. 1, lhk. 107):

R a a m a t u d :

(järgnevad raamatute nimed)

(Vasakul: Lär din By og dens Omegn at kendel)

Õpi tundma oma linna ja selle ümbrust!

(Keskel: Ka du li' Hunde?

Kas sa armastad koeri?

Õpi õieti kohtlema oma koera!

Romaanid koertest:

(järgneb raamatute loetelu)

Paremal: Fodbold)

Jalgpall.

(eelpool on toodud raamatute loetelu.)

Võtkem meilgi mõningate raamatute kaaned, asetagem need maitsekalt kartongile, meisterdagem juurde vastavad laused ja nägus reklaamplakat ongi käes. Võiksime koostada ühe säärase tehnilise, teise aianduse, kolmanda reisikirjelduste, neljanda ajaloolise j. m. kirjanduse jaoks. Lugejal on nüüd raamatute valik palju hõlpsam: ta läheb reklaami juurde, loeb sääli raamatute tiitleid igalt alalt ja märgib enesele üles.

Raamatute kaani aga ei taheta raisata reklaamiks. Kaaned ju tulevad kõita koos raamatuga köitesse. Siis aga kutsugem abiks keegi maalikunsti tundja ja koostagem tema kaasabil plakat. Või jälle — tehkem väljalõikeid ajalehist, kogagem pilte ajakirjust ja teilgi ei peaks olema raske koostada reklaami, mis sarnaneks ühe teise taani raamatukogu reklaamile (vt. nr. 2, lk. 113).

Siin juhatakse lugejaid raamatute juurde, mis käsitlevad (vaata vasakult paremale): loodust, sporti ja noorsooliikumist, taimede ja loomade elu, laulumuusikat, majapidamist, suurmeeste elulugusid, Venemaa elu, maadeteadust ja reise.

Kulud, mida säärase reklaami korraldamine tekitab, on nii minimaalsed, et neist üldse ei maksa juttu teha.

Veel täpsemalt koondatagu lugejate tähelepanu üksikutele, soovitatavatele teostele tähtpäevade, loengute, kursuste ja igasuguste avalikkude ettekannete puhul. Kui üle riigi pühitsetakse näit. Juh. Liivi surmapäeva, vaadaku raamatukogu juhataja järele, milliseid Juh. Liivi teoseid ja tema loomingut ja elu kirjeldavaid töid raamatukogus leidub. Raamatukogu juhataja valmistab siis plakati, kuhu paigutab Juh. Liivi pildi ja kirjutab nägusate tähtedega pildi alla:

Kogu Eesti mälestab suurkirjanik
Juhan Liiv'i.

Lugege kohalikust raamatukogust järgmisi
Juh. Liivi töid:

- «Vari» nr. 0.78
«Käkimäe Kägu» nr. 0.89
«Juh. Liivi luuletused» nr. 0.357

Kirjaniku eluloost ja loomingust annab ülevaate:
Fr. Tuglas: «Juhan Liiv» 4.31

Analoogiliselt talitatagu näit. lennupäeva, laulupeo, vabariigi aastapäeva ja muil puhkudel.

Avalikkude loengute puhul juhitage lugejate tähelepanu juba hulk aega enne loengu algust kirjandusele, kus

käsitletakse loengul kõne alla võetavaid küsimusi. Kui näit. on kavatsus korraldada kasvatuseduslikku loengut, siis paigutab raamatukogu juhataja juba paar nädalat enne loengut avalikkusesse kohadesse järgneva sisulisi kuulutusi:

Pühap. 22. jaan. kl. 7 õhtul kõneleb Vodja koolimajas tuntud koolitegelane

Ants Raatma

„Laste karistamisest“.

Lastevanemad!

Tutvuge sel puhul kasvatuslike küsimustega!

Lugege:

- A. Elango: „Lapsepõlv ja iseloom“ 2.114
C. H. Niggol: „Kasvatuse radadel“ 2.52
A. Ylppo: „Lastetoast koolipingile“ 2.14
A. Elango: „Kasvatusteadus“ 2.119

Saadaval kohalikust raamatukogust.

ILUS RIIE TEEB ELEGANTSEKS IGA INIMESE,
SELLEPÄRAST ASTUGE VEEL TÄNA

HERMAN RÕIVASE

KODUMAA VABRIKUTE RIIDEKAUPLUSSE

TALLINN, ESTONIA PST. № 11

SEALT LEIATE TEIE SUURIMA
VALIKU JUURES ALATI KÕIK
VAJALIKU

Kindlustage oma elu ja varandus

EKA's

sest

EKA on kõige suurem kodumaa kindlustusselts, tema vastutussummad on üle 1.500.000 krooni.

EKA omab üle $\frac{1}{3}$ kõigist elukindlustustest Eestis.

EKA on seni ainuüksi surmajuhtudel välja maksnud üle Kr. 380.000.— ja seega sadasid perekondi aidanud.

EKA likvideerib kahjud õiglaselt ja tasub viivitamata.

EKA toimetab elu-, tule- ja teisi kindlustusi.

Lähemate seletuste saamiseks pöörduge

Eestimaa Kinnitus-Aktsia-Selts

EKA

Tallinn, Vabadusplats 7

EKA maja

või lähema esindaja poole.

Reklaam järgneku ka pärast loengut. Siis näeks kuulutus välja vahest järgnevana:

Laenutamispunktid töötavad raamatukogude juures erikodukorra alusel. Eemal asuvas külas võtab keegi isik

A. Raatma

soovitas oma loengus lugeda järgmisi töid:

- A. Adler: „Raskelt kasvatatavad lapsed“ 2.121
A. Elango: „Laps ja ühiskondlikud pahed“ 2.122
A. Ostra-Oinas: „Laisk laps“ 2.123
H. Roos: „J. J. Rousseau“ 2.83

Oleme need raamatud muretsenud juurde oma raamatukogudesse. Lugege neid!

Kas olete aga juba lugenud varem soovitatud töid?

- A. Elango: „Lapsepõlv ja iseloom“ 2.114
C. H. Niggol: „Kasvatuse radadel“ 2.52
A. Ylppo: „Lastetoast koolipingile“ 2.14
A. Elango: „Kasvatusteadus“ 2.119

LAENUTAMIS- PUNKTID.

Olgugi, et meil töötab 730 avalikku raamatukogu, jäävad need siiski veel väga paljudest küladest liiga kaugele. Tavaliseks nähteks on, et raamatukogus käiakse raamatuid vahetamas 8–10 km tagant! Hiiumaal on külasid, mis asuvad isegi 20 km raamatukogust eemal. On endast mõistetav, et selliste kaugemate kohtade elanikel on raamatukogu kasutamine seotud suurte raskustega. Kõigil pole võimalik hobust ette rakendada raamatukogusse sõiduks, töö ei luba sageli ohverdada mitut tundi maha vantsimiseks.

Ometi on meil võimalik teha raamatukogudes leiduvaid raamatuid kättesaadavaks ka raamatukogu asukohast eemal asuvaile isikuile. Selleks avagem raamatute laenutamispunktid! Suur hulk laenutamispunkte juba töötab, nende võrku tuleb kiiresti tihendada.

oma päale laenutamispunkti juhataja ülesanded. Talle antakse avalikust raamatukogust 50–100 raamatut (vastavalt vajadusele ja raamatukogu suurusele). Nüüd juba toimetab laenutamispunkti juhataja raamatute laenutamist oma külas oma ümbruse rahvale. On raamatud läbi loetud, viiakse need pääkogusse tagasi ja tuuakse uued.

RAAMATUKO- GUDEVAHEL- NE ROOSTÖÖ.

Suur osa meie valdade ja alevite avalikke raamatukogusid kurdavad kirjanduse vähesuse üle. Maa raamatukogudes on keskmiselt ühe tuhande köite ümber raamatuid, väga palju aga on ka 400–1000 köitelisi kogusid. Uut kirjandust suudetakse juurde muretseda vähe — summade vähesuse tõttu. On tarvis leida teid suurema arvu raamatute muretsemiseks, et kustutada lugejate kasvavat lugemisnälga.

Kuidas teha seda ilma uute majanduslikkude kuludeta?

Selleks peaks arendatama koostööd raamatukogude vahel.

Sageli on naabruses asuvas raamatukogus terve suur hulk töid, mis puuduvad kohalikust kogust. Lugeja ei lähe neid teisest vallast, võõrast raamatukogust, otsima. Küll võiks aga raamatukogu juhataja laenata naaberkogust mõnikümme raamatut paariks kuuks. Hästi korraldatud vastastikune laenutamine ei tekita mingeid raskusi, küll aga toob lugejaile värsket lugemismaterjali.

Kõige otstarbekohasem oleks, kui meil loodaks igasse maakonda vastav maakondlik kesk-raamatukogu, kust valdada ja alevite kogud võiksid laenata raamatuid. Aga — jäägem seniste võimaluste juurde. Olemasolevad raamatukogudki võimaldavad küllaldast lugemismaterjali. Kasutagem neidki!

RAAMATUKOGUN- DUSE ÜLERIIKLIK JUHTIMINE.

Kohalikkude raamatukogude tegevuse süvendamiseks ja raamatukogude kaudu teostatava haridustöö edendamiseks aitaks väga palju kaasa raamatukogunduse üleriikliku juhtimise korraldamine. Laulukoorige tegevust instrueerib Lauljate Liit, noorsooühingud saavad teotsemisjuhiseid ÜENÜ-lt, väikelavade näitetruppide tegevust organiseerib Eesti Haridusliit, nais-organisatsioonide tegevust edendavad Eesti Naisliit ja Maanaiste Keskseits, õpinguide tööd korraldavad E. Haridusliidu konsulendid — raamatukogudel puudub korraldav käsi.

Praegu teostatakse avalikkude raamatukogude üldist järevalvet Hasomini ja kohalikkude koolivalitsuste kaudu. See on aga järevalve. Selle kõrval vajavad raamatukogud ka sisulist nõuannet oma tegevuse korraldamiseks — kõigi eelpool kirjeldatud ja muudegi tööviiside tarvitamisel.

Raamatu-aasta puhul oleks ülim aeg säärase keskuse loomiseks. Väga mit-

melt poolt on sellele tähelepanu juhitud. Raamatukogud ootavad nende tegevusele kaasaaitava keskuse loomist Rahvakultuuri ja rahvahariduse nõukogu poolt.

KOKKUVÕTTEKS.

raamatukogu.

*Laiemate hulkade lugemise-
janu kustuta-
jaks on ja jääb*

On tarvis teha kõik, mis võimalik, et raamatukogud muutuksid tõelisiks kultuuritegureiks ega jääks ainult raamatute vahetamist korraldavaiks asutusiks.

Selleks peavad raamatukogude ülevalpidajad valima raamatukogude juhatajateks kirjandust ja vabaharidusöö meetodeid tundvad energilised isikud.

Juhatajate ülesandeks pole ainult raamatute laenutamise tehnilise töö korraldamine, vaid ka raamatukogu kaudu rahva kirjandusliku maitse arendamine, nende teadmiste hulga suurendamine ja vaimse taseme tõstmine.

Eelmainitud on võimalik teha isikliku selgitustöö, loengute, referaat-, vaidluse- ja kirjandusõhtute, kirjanduslike kohutute ja avaliku reklaami kaudu.

Rahva kasvatamisel raamatukogu kaudu tuleb pöörduda erilist tähelepanu teadusliku kirjanduse lugemise õhutamisele, kuna ainult ilukirjanduse lugemisega ei suudeta rikastada lugejate teadmiste hulka ega arendada täielikult ta vaimuelu.

Väärthkirjanduse propageerimiseks tuleb korraldada kirjandusõhtuid ja loenguid. Need olgu mitmekesise ja huvitava sisuga ja neis juhitagu kuulajate tähelepanu teatavate kirjandusteoste lugemisele.

Lugejate arvu tõstmiseks ja raamatukogu kasutamise õhutamiseks tuleb teha reklaami raamatukogule siltide, avalikkude kuulutuste ja reklaamplakatite abil.

Meie kirjanikke.

Lugejatele tuleb hõlbustada ja soovitada neid arendava kirjanduse valikut raamatukogu ruumidesse ja teistesse avarikkudesse kohtadesse paigutatavate kuulutuste, reklaam-plakatite j. m. abil. Säärase reklaami teostamine tuleb viia tihedasse seosesse avalike ettekannete (loengute, pidustuste j. m.) korraldustega.

Et võimaldada ka raamatukogudest kaugemal asuvatele kodanikele raamatu-

kogu kasutamist, tuleb asutada rohkesti uusi raamatute laenutamispunkte.

Laenutatavate raamatute arvu tõstmiseks peaksid raamatukogud looma tihedama omavahelise koostöö ja vastastikuliselt üksteisele kirjandust laenama.

Kõigi eelkirjeldatud võimaluste kasutamine ja teostamine võiks toimuda kõige paremini, kui loodaks üleriiklik raamatukogundust korraldav tsentrum.

MIKS SUVITAN HAAPSALUS?

Sest, et HAAPSALU oma idüllilise loodusega suudab pakkuda puhkust, tervist, mugavust ja naudingut nii ihule kui hingele, elu aga on siin odavam kui kuski mujal.

HAAPSALUL on pealinnaga ja teiste kohtadega kõige parem rongi-, laeva- ja autobuseühendus. Tagasisõidul 50% hinnaalandust.

KUURORDIVALITSUS.

Jälle pika suuotsaga!

See on kõik, mis meil öelda selle juba 12 aastat turul püsinud vanima Eesti luksuspaberossi kohta.

25 tk. — 35 senti

O-ü. „TUBAK“

Milleks kohustab meid Raamatuaasta?

Jaan Rummo.

Raamatuaasta ülesandeks on selgitada ja tõsta esile raamatu osatähtsust meie kultuurilises arengus ja leida lahendus probleemile, kuidas lühendada senist vahekaugust meie raamatu ja meie lugeja vahel.

Kuidas peaksime suhtuma meie, vabaharidustöö harrastajad, Raamatuaastasse? Milleks kohustab Raamatuaasta meid?

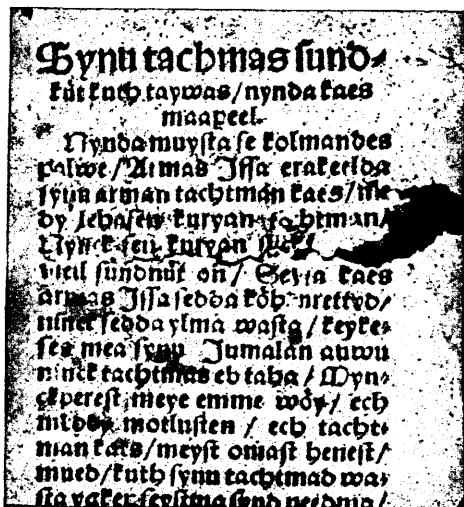
Kõigepealt — kas on vabaharidustööd harrastavad ja arendavad ringkonnad küllalt teadlikud raamatu tähtsusest, eriti meie kultuurilises arengus?

Sama eeldusega võidaks küsida: kas on niitja teadlik vikati tähtsusest heinaniitmisel? Kas tarvitseb kündjale seletada, et kündmisel mängivad väga tähtsat osa peamiselt sahk ja hobune? Või kas on vajalik näljasele pidada selgituskõnet sellest, kui oluline on näljakustutamisel leib?

Tähendab ju raamat sellele, kes otsib teed vaimsele enesetäiendamisele ja iseseisvale mõtlemisele vabaharidustöö kaudu sedasama, mida töömehele tema tööriist või mida näljakustutajale leib. Õieti ei olegi ju iseseisev enesearendus ja õppimine sellises ulatuses ja selliste tööviiside juures, nagu seda näeme tänapäevase vabaharidustöö juures, ilma trükitud raamatu abita üldse mõeldav. Ei oleks õieti mõeldav tavaline koolitöögi tänapäevastes mõõtudes. Võlgneb ju koolidegi kaudu arendatava rahvaharidustöö kõiki maid ja rahvaid haaranud võidukäik oma edu peamiselt trükikunsti leiutamisele. Ja kui juba koolides, kus õpetustöö juhtimine ja arendamine toimub vastavate eelduste ja võimetega õpetaja-eriteadlase juhtimisel, on nii tähtis koht raamatul, mis peame siis järeldama raamatu tähtsusest iseõppija ja enesearendaja suhtes, kellele ainukeseks õpetajaks ja juhatajaks on just raamat?

Ses mõttes ei peaks olema mingit tarvet vabaharidustöö tegelastele ja enesearendajaile selgitada raamatu tähtsust. See peaks neile olema selge sellise aabitsatõena, nagu asjaolu, et toitu saab närida ainult hammastega. Või meie ei saaks lugeda vabaharidustöö tegelaseks seda, kes ise kunagi midagi ei loe või kellel puudub igasugune huvi raamatu vastu. Nagu meie ei saa pidada mingisuguseks vaimutegelaseks sellist „haritlastki“, kes peale koolilõpetamist enam sugugi enesetäiendamisega tege mist ei tee, kes omale raamatuid ei hangi ega neid ei loe.

Vabaharidustööd kandvad ringkonnad on oma raamatuharrastusest andnud tõenduse ka tegelikus elus. Ei ole ju kellegi muu kui nende ringkondade asutatud nende raamatukogude enamus, mis nüüd moodustavad avalikkude rahvaraamatukogude võrgu. Ja enne raamatukogude seaduse maksmahakkamist olid vabaharidustöö tegelased need, kes kõiki

Lehekülj esimesest eestikeelsest raamatust — Wanradt-Kõlli katekismusest, trükitud a. 1535.

nende raamatukogude ülalpidamise, täiendamise ja korrashoiu muresid pidid kandma ainult oma õlgadel, kuna nende arengust ei olnud huvitatud ükski avalik võim.

Ja edasi — raamatukogud, mille eest hoolitsemist on jätkanud vabaharidustöö tegelased ka pärast nende kogude võtmist ametlikku võrku, töötavad praegugi hoogsalt ja on oma ümbruskonnale tähtsaimaks teguriks vaimse kultuuri levitamise alal. Kust aga vabaharidustöö tegelased hiljem on kas ise tõmbunud tagasi või kus uued hooldajad ei ole soovinud näha teisi hoolitsejaid oma kõrval, seal on lugu tihti äärmiselt kurb: sellised kogud esinevad sagedasti ainult ametlikkudes nimekirjades, kuna ümbruskond nende olemasolust teab väga vähe.

Kurdetakse tihti, et meie rahvas raamatust vähe lugu peab ja seda vähe loeb. Kurtjad toovad oma väite argumentiks seejuures enamasti arvud, mitmes eksemplaaris üks või teine raamat trükitud ja kui palju on neist müüdud. Kui need kurtjad võtaksid vaevaks külastada hästitöötavaid ja korrasolevaid raamatukogusid, siis saaksid nad meie rahva lugemisharrastusest sootuks teise pildi. Meie, vabaharidustöö harrastajad, kes me oma töö juures iga päev peame nägema seda, et me raamatukogu kaudu ei suuda kaugeltki rahuldada nälga raamatu järgi, peame väitma hoopis vastupidist: raamat on meie rahva silmis suures lugupidamises ja meil ei ole niipalju häid raamatuid, kui palju see rahvas jõuab lugeda.

Viga ei ole lugejas, vaid selles, et meie lugejale raamat on raskesti kättesaadav.

Tähelepanekud raamatukogude praktikas näitavad, et suurimad raamatuharrastajad on kooli-, talu- või töölisnoor, õpetaja, püüdlik asunik, noorem ametnik, äriteenija. Nende kõigi sissetulek on aga praegu veel niivõrd väike, et sellest ei jää midagi üle raamatute ostmiseks. Kogemused näitavad, et raamatute ost-

miseks ei jätku tihti võimalusi kõrgemapalgalistel ametnikkudel ja vabakutselistel haritlastelgi, kuna nad sagedasti on eriti eestikeelse kirjanduse hankimise osas samuti peamiselt avalikkude raamatukogude tarvitajad. Kui juba need raamatuid osta ei jõua, mis peame siis arvama eelpoolnimetatuid?

Vaevalt on loota, et raamat lähemal ajal väga palju saaks minna kättesaadavamaks hinnalt. Sest nõudmised, millised me seame üles raamatu väärtuse suhtes Raamatuaasta puhul, ei vähenda ju kulusid, mis ühenduses raamatu kirjastamisega, vaid ennemini suurendavad. On ju selge, et kui me ühelt poolt õigusega nõuame autoreile korralikku töötasu, eeldusel võimaldada neile põhjalikumalt anduda oma tööle, kui me nõuame raamatule maitsekat välimust, kunstipäraseid illustratsioone, head paberit jne., ja teiselt poolt teame, et meie olud ei võimalda senisest mitte väga palju kõrgemale tõsta tiraaži, siis jääb väga küsitavaks raamatu hinna vähendamine kuigi tunduvas määras. Need hinnad, nagu nägime, ei soodusta praegustes oludes veel kuigi palju isiklikkude raamatukogude tekkimist. Isiklikud raamatukogud saavad senisest suuremal määral tekkida alles majanduslikkude võimaluste kasvades.

Seepärast jääb peamiseks raamatu viijaks laiadesse rahvahulkadesse ikkagi avalik raamatukogu. Raamatuaasta puhul ettevõetavad sammud vahekauguse lähendamisel raamatu ja lugeja vahel annavad praktilisi tulemusi praegustes oludes peamiselt siis, kui need sammud on sihitud eeskätt avalikkude raamatukogude olukorra tõstmisele.

Avalikud raamatukogud vajavad käesoleval silmapilgul suuremat tähelepanu seda enam, et need on hariduslikkudest asutustest saanud tunda kriisiaegseid pitsitusi kõige rohkem ja et need on jäänud kõige enam saatuse hooleks. Tähendasin juba, et enamus neist on saanud aluse just vabaharidustööd harrastavate ringkondade tööst ja vaevast. On ju

Ex-librised. Isiklikkude raamatukogude omanikud ei määri oma raamatuid neisse oma nime kirjutamisega, vaid muretsevad enesele ex-librise, mille nad kleeuvad raamatusse.

enamik praegustest avalikkudest raamatukogudest endised hariduslikkude ühingute raamatukogud. Nagu saatuse pilkeks hakkas tardumine nende tegevuses ja arengus ilmneema varsti pärast seda, kui need asutused asutajate hoole alt läksid ametliku hooldamise alla sellekohase seaduse alusel. Endine raamatusõber, haridusliku ühingu tegelane, tõmbus tagasi. Uut arengut ja lopsakat kasvu töötavat kevadvihma tuli uuelt hooldajalt riikliku ja omavalitsuse toetuse näol ainult väga lühikest aega ja ainult mõned piisad kuumale pinnale. Hiljem järgnesid ainult kuivad ametlikud eeskirjad, aruandelehed, mõnel haruldasel juhul ka harv ametlik revideerimiskülastus — ja see oli enamasti ka kõik. Tõsist ja pidevat huvi raamatukogunduse juhtimisel ja arendamisel ei ole jätkunud kuni viimase ajani ühelgi ametlikul asutusel. Ja selle tagajärjeks on, et meie ametlikkudes aruannetes figureerib väga suur avalikkude raamatukogude arv, mida tuuakse ette eriti siis, kui arvestatakse, mitmes eksemplaaris peaks levima mingisugune uus trükitoode. Tegelikult on aga lugu nii, et mitmed neist kogudest on olemas ainult nimepidi; on küllalt neidki juhte, kus varematel aegadel seltside hooldamisel edukalt tegutsenud raamatukogud on varisenud surmaunne.

Vabaharidustöö edukas areng ei ole mõeldav ilma heade raamatukogudeta. Eriti m a a o l u d e suhtes peame pidama meeles, et heas korras olev ja mitmekülgsest sisustatud raamatukogu maal on praktilisemaid, käepärasemaid ja kergemini ülesehitatavamaid kultuurikoldeid, mille soojuse ja valguse kiirgavus on pidevamaid ja ulatuslikumaid. Kui hüüdsõna kultuuritoomisest maale ei pea jääma ainult ilusaks sõnakõlksuks pidulikkudel silmapilkudel, siis tuleb tõsiselt mõelda eriti maaraamatukogude tõstmisele ajanoüete kõrgusele. Sest iga uue ja hea raamatu toomine maaraamatukokku tähendab uue kultuuriannuse toomist maale.

Siiamaalsed kogemused on näida-

nud, et raamatukogunduse edukas areng ei ole mõeldav ilma raamatukogudest otseselt huvitatud ringkondade kaastööta. Ja need kaks asjaolu, nimelt üheltpoolt teadmine, et töötamine rahva haridusliku ja kultuurilise taseme tõstmine ei ole mõeldav ilma heade raamatukogudeta, ja teiseks tähelepanek, et raamatukogunduse areng ei ole mõeldav ilma raamatusõprade kaastööta, määravadki vabaharidustööd harrastavate ringkondade suhtumise Raamatuaastasse. Veel enam — need asjaolud näitavad ühtlasi konkreetse ülesande, mille lahendamisele meil tuleb asuda, kui me tahame võtta tõsiselt niihästi Raamatuaastat kui ka oma kutsumust.

Hariduslikkudel seltsidel ja nende tegelastel tuleb eriti käesoleva aasta jooksul ja ka egaspidigi tõsise tähelepanu ja hoole alla võtta kõik nende tegevuspiirkondades tegutsevad raamatukogud, selgitada nende tööd takistavad asjaolud ja leida vahendeid nende kõrvaldamiseks. Vabaharidustöö tegelasi peaks huvitama, kas raamatukogude täiendamine uute raamatutega toimub korralikult, missugune on see kirjandus, mida hangitakse neisse kogudesse, kas raamatuid hoitakse hästi ja kas need on kättesaadavad lugejaile. Nad peaksid huvituma sellest, kas asutused, kelle kohustuste hulka kuulub varaliste võimaluste muretsemine raamatukogudele, täidavad oma kohustusi korralikult. Lisaks sellele peaks aga leiduma hariduslikkudel seltsidel endil aegajalt võimalusi hankida summasid raamatukogude täiendamise ja korrashoiu heaks.

Need ettepanekud jääksid aga ainult vagadeks soovideks, kui ei leiduks tegelasi, kes teeksid nende elluviimise oma südameasjaks. Õnneks on meil selliseid tegelasi ja nendele ongi adresseeritud käesolevad read. Ma mõtlen käesolevaga eriti neid agaraid hariduslikkude seltside tegelasi, kes meie hariduslikkude seltside elu on siiaajani kandnud. Need tegelased on enamasti alati ka tõsised raamatusõbrad. Neile kogenud tegelastele on vahepeal kasvanud juurde veel uusi raamatu-

sõpru: meie noore kuid elujõulise õpiringide liikumise liikmeid ja sõpru. Lisaks sellele on kohtadel tegutemas mitmesugustel aladel hulk haritud jõude — koolide õpetajadena, ühistegeliste asutuste ametnikkudena, maatulunduskonsulentidena, arstidena, advokaatidena jne. Kas kõigist neist ei peaks olema võimalik moodustada aktiivseid raamatuseõprade rühmi, kes osa oma tööst vabaks jäävast ajast pühendaksid Raamatuaasta jooksul oma ümbruskonna raamatukogude tõstmisele ajanõuete kõrgusele?

Asja tegelikuks läbiviimiseks olgu toodud näitena järgmine ettepanek. Raamatuaasta peakomitee korraldusel moodustatakse igas omavalitsuse üksuses omavalitsuse ja seltskondlike organisatsioonide esindajaist komitee, kelle ülesandeks on raamatuaastaga ühenduses olevate ürituste kaalumine ja läbiviimine. Sellised asutuste ja organisatsioonide vahelised komiteed on otstarbekad töökavade koostamiseks ja koordineerimiseks, kuid nende nõrgaks küljeks on asjaolu, et need ripuvad niiõelda õhus, kuna nende seljataga ei ole ühise eesmärgi poole rühkivat tegelasterühma, kes komiteede auväärsete tegelaste arutlused teeks teoks. See puudus nende Raamatuaasta komiteede juures oleks kõrvaldatud, kui nende juurde kutsutakse ellu erilised raamatuseõprade rühmad, kes vastavate juhtnõõride alusel asuksid Raamatuaastaga ühenduses olevaid ülesandeid viima ellu. Sellisesse rühma on mõeldav kutsuda kaasa töötama noori, energilisi tegelasi, kellel on tõsine huvi kirjanduse vastu ja kel on aktiivsust ühiskondlike ülesannete täitmise jaoks. Rühm ei tarvitseks olla väga suur — jätkub, kui valla suurusest olenevalt sesse koonduks 15—30 tegelast. Rühma moodustamisel ei tohiks olla mõõduandev see, millise ühingu liige on kutsutav, vaid peamiselt kutsutava kirjanduseharrastus, algatusvõime ja aktiivsus.

Raamatuseõprade rühma esimeseks ülesandeks peaks olema võimalikult

täieliku ülevaate muretsemine tegevuspiirkonda kuuluvatest raamatukogudest ja nende seisukorrast. Selline ülevaade oleks lähtekohaks, millest väljudes koostatakse rühma töökava terveks Raamatuaastaks. Töökava peaks konkreetselt nägema ette kõik ettevõtted ja sammud, mis rühm võtab ette oma ülesannete täitmisel; samuti tuleks töökavas näha ette võimalikult üksikasjalik tööjaotus üksikute rühmaliikmete vahel.

Siinkohal puudub võimalus esitada üksikasjadeni väljatöötatud töökava-näidet; loodan, et juhul, kui käesolev ettepanek leitakse olevat teostatav, selline töökava-näide vastavate keskasutuste poolt koostatakse ja kohtadele laiali saadetakse. Piirdugem siin seepärast ainult mõningate ülesannete loendamisega sellest töökavast.

Peale kohalike raamatukogude seisukorra väljaselgitamise ja nendest üksikasjaliku ülevaate koostamise kuuluks rühma töökavasse eeskätt varaliste vahendite hankimine raamatukogudele. Raamatuaasta puhul lubatud korjandused raamatukogude heaks teostuksid kohtadel nende rühmade liikmete kaudu. Rühm algataks pidude, loteriide jne. korraldamist kohtadel ja aitaks nende korraldamisel aktiivselt kaasa. Pidude ja näitemüükide ajaks korraldaks rühm kohapeal saadaolevatest raamatutest näitusi; nende näituste puhul tõstetagu esile eriti kohalikke raamatuseõpru, kirjeldades tabelites ja piltides nende isiklike raamatukogude suurust ning sisu ja pannes välja nende pilte. Rühm korraldaks ja sisustaks vastavaid aktusi, mille kõnedes ei tohiks unustada nime tamast tegelasi, kellel suured teened kohaliku raamatukogunduse arendamisel. Eriti vanemad inimesed peavad raamatute lugemist tühiseks ajaviiteks, kuna nad on näinud noori tegelemas ainult ilu- ja ajaviitekirjanduse lugemisega. Neile näidatagu näitustel ja ka korjanduste puhkudel eriti raamatuid praktiliste teaduste alalt — kui palju häid ja huvitavaid raamatuid on ilmunud näiteks

põllumajanduse, karjanduse ja aianduse alalt!

Sellelaadseid ülesandeid, mille eesmärgiks on ühelt poolt hankida võimalusi uute raamatute muretsemiseks raamatukogudesse ja teiselt poolt tõsta arusaamist raamatu väärtusest rahva hulgas, leidub veel palju teisigi. Neid leiutab algatusvõimeline rühm ise ja neid saab anda ka vastav keskkoh, kui selliseid rühmi tekib nii palju, et vajadus keskkoha järgi on olemas. Vastav keskkoh võiks anda näiteks kas Raamatuaasta peakomitee või Eesti Haridusliidu juures. Keskkoha ülesandeks peaks olema rühmade tegevuse pidev jälgimine, uute ülesannete ja juhatuste andmine, julgustamine ja ergutamine. Tööle ergutamise vahendina võiks tulla kõnesse isegi võistluse väljakuulutamise rühmade vahel, kusjuures võitjaks kuulutataks rühm, kelle töötulemused kodukoha raamatukogude täiendamise ja korral-

damise alal on Raamatuaasta lõpuks suurimad.

Raamatuaasta hea kordaminek ei ole mõeldav ilma raamatusõprade hoogsa kaastöötä. Vabaharidustööd harrastavad ringkonnad moodustavad suurima kogu meie raamatusõpradest — kogu, mille liikmed kuuluvad kõigisse rahvakihtidesse, kelle organisatsioonide võrk ulatub igale poole — ka kõige kaugematesse maanurkadesse. Raamatuaasta eesmärk — viia hea raamat rahva hulka, langeb ühte vabaharidustöö tegelaste suurima eesmärgiga — kanda kultuuri kõige laiematesse rahvahulkadesse. Järelikult on Raamatuaasta aade selleks küllalt kõrge ja õilis, et selle nimel panna liikuma vabaharidustöö tegelaste suurt ja võimsat peret. Seepärast, vabaharidustöö tegelased — mitte ilusaiks sõnadeks, vaid tõsiseks tööks kohustab meid Raamatuaasta. Tööks, mille eesmärgiks kanda hea eesti raamat tõeliselt rahva hulka.

**NIMELT
SINGER
PUUDUS
MINUL!**

See,

kogu maailmas eelistatud kaitsemärgiga masin on elupõline ja eriti soodsatel maksutingimustel saadaval kõikides

Singeri kauplustes.

KUIDAS SAAB ILUSAKS?

Huvitavaid andmeid naha ja ilu eest hoolitsemiseks.

Ilus naha jume, õrn ja värske — nagu nooruses kunagi, lumivalged hambad, paksud pehmed juuksed ilusa loomuliku läikega annavad näole meeldiva väljanägemise.

Hommikune ilu ja naha eest hoolitsemine, kreem

AMOURETTE'ga.

Et ilusat matti — mitteläikivat ilunahka saada, toimivad daamid järgmiselt: Peale pesemist ja kuivatamist hommikul, nägu, kael ja käed hõõrutakse päeva kreem AMOURETTE'ga sisse, ja pannakse head AMOURETTE puudrit peale.

Kreem AMOURETTE tõmbub naha sisse, teeb naha mattvalgeks, nooruslikult värskeks ja pehmeks.

Õhtune ilu ja naha eest hoolitsemine kreem SANITAS'ega.

Õhtul peale pesemist kuivatatakse nahk hästi kuivaks ja hõõrutakse kreem SANITAS'ega sisse — ka lõhkenud punastele kätele — ja lastakse üle öö peal olla. Kreem SANITAS sisaldab eneses oluseid, nagu lanoliini, glycerini ja teisi, mis naha toitmiseks tarvili-kud, mida muutub nahk vee ja ilmastiku mõjul punaseks, pakatab, läheb kortsu ja inetuks. Iluduskreem SANITAS seda ei lase — ta toidab nahka, teeb selle pehmeks, painduvaks ja ilusaks nooruslikult värskeks. Hommikul on nahk sile ja pehme, öökreem pestakse ära, kuivatatakse ja asutakse hommikuse hoolitsemise juurde kreem AMOURETTE'ga. Pange tähele kaitsemärki „Punane Ankur“.

Valmistab „MEDICON“ Tallinn.

Saaremaa noored isetegevuslikus vabaharidustöös.

Karl Laane.

Kadakane ja paepealne Saaremaa ei töota palju rikkusi ja avarusi majanduslikus mõttes. See omapärasusilt rikkam maanurk jätab pigemini vaesuse mulje, kuna igapäevase leiva hankimine kivist pinnast nõuab palju vaeva; pole saada leivakõrvast mereltki, kuna see on tihtigi tujukas. Teame, et tavaliselt seal, kus on vaesus, on ka mahajäämist, rohkem vaimset hämarust ja ükskõiksust. Seda aga ei saa öelda täiel määral Saaremaa kohta. Näib, et saarlases on kitsi maapind kasvatatud visadust, järjekindlust oma eesmärkide taotlemisel; ta pole hellitatud elumugavusist, kuid pole ka lojult ja lootusetult tardunud vaimsesse liikumatusse. Ja kui siin näeme vaesemaile nurgile omast usuelu erilist levimist mitmesuguste usulahkude kaudu, kusjuures eriti vanemas põlves ilmneb kohati isegi vaenulikku suhtumist „ilmarõõmude tagaajamisele“, nähes kurjust noorte kooskäimisi jne., ei ole see üldiselt siiski nii kammitsev vaimseile püüdeile. Saaremaa nooris võib tähele panna nagu mingit vaimset tõusu, nad näevad, et teadlikkus ja silmaringi-avarus pole suguni ainult tühiseks ehteks ja eralõbuks, vaid et seda vajatakse ka tegelikus eluvõitluses, igapäevase leiva hankimisel. Ning vanadki, nähes kasu noorte püüdeist, teevad järelandmisi oma kinnisvaateis.

Saaremaa rookatustega elamud ei töota palju rikkuselt, kui aga õppida tundma inimesi, kes elavad neis, leiad, et on tegemist tihti väga arenenud inimesiga, eriti Saaremaa rannikuil ja väikesil saaril (Vilsandi), kuna südasaarel on rohkem tardumust ja hämarust. Ranna-Saaremaa elamud on üldiselt puhtad ja korralikud: saavutus, milleni vajaks jõuda südamaa taludelgi nii mõneski paigas!

Saarlased on merelapsed, kes õppi-

nud maast-madalast armastama kaugete randade võlu ja kes, sattudes tihti avamere võõraile maile, toonud kaasa ka oma kodukülla seda, mis väärt ja ilus. Meri on kujundanud neis ka vabarahva enesetunnet ja iseteadvust, mis aga on siiski näiteks hoopis erinev mulgiuhkusest, mida meie tavaliselt peame meie rahva iseteadvuse silmapaistvamaks avalduseks. Saarlase iseteadvus ilmneb tema vabamas käitumises ja oma kodusaares armastuses kõige selle vaesusegi man. Kui näiteks ühes Saaremaa koolis maateaduse tunnis loetud õpperaamatust ülistavat Karksi looduseilust, kuna Saaremaast leitud vaid sõnu selle vaesuse kohta, siis olnud õpilased väga solvunud ning astunud spontaanselt kaitsma oma kodusaares „au“.

Et Saaremaa pole sugugi mõneks vaimseks tagamaaks, vaid oma püüdmuste intensiivsuselt käib nii mõnestki endauhkkest maakohast isegi ees, näeme sellestki, et kujundav vabaharidustöö maanoorte org-ide ja õpiringide kaudu on siin rohkem levinud, kui teistes maakonnas. Nii oli eelmöödunud tegevusaastal (1933/34) Haridusliidu juures registreeritud 176 õpiringist 27 Saaremaal; möödunud tegevusaastal on see arv tõusnud 40-le. Eks näita Saaremaa vaimset tõusu seegi, et viimaseil aastail on siin esile tõusnud terve rida kirjanduslikke talente; juba Kihelkonna kihelkond on annud kolm kirjanduse-laureaati: Mälk, Ranna, Hint. Seejuures muidugi mõjub ilmestavalt kaasa ka Saaremaa asend, olles eraldatud merega mitmesuguseist kõrvalmõjudest ja nii juhtides tähelepanu sissepoole — mõtlema ka rohkem endaarendamise küsimusile.

* * *

Möödunud aasta novembris-detsembris oli juhus pikemal ringreisul puutuda

kokku Saaremaa vabaharidustöö olukordadega kohtadel ja näha rida õpiringe nende töös. Järgnevalt tahaksin anda nende tegevusest-püüdmusist mõningaid üldjoonelisi iseloomustusi.

Kui kõneleme Saaremaast kui kohast, kus õpingid on tihemini levinud, siis ei ole ometi õige kujutleda, nagu oleks siingi saadud üle kõigist töö- ja olude raskusist, ja nagu oleks jõutud mingeile lõppeesmärkidele. Ei, ka siin käiakse alles otsimise teed, ja võita on veel palju raskusi.

Enamik Saaremaa õpingilisest tegevusest on koondunud siinsete maa-noorteringide ümber, mille võrk Saaremaal on kaunis tihe. Sellest on ka nähe, et suur osa siinseid õpinge möödunud aastal töötas põllumajanduslikel küsimusil. Sellel nähtel on ka oma oluline põhjus, kuna Saaremaa tänapäeval elab põllukultuuri arendamise uuestisünni tähe all, milles õige määrav osa on täita ka noorsool. Kui näiteks aastakümned tagasi võis saarlane rajada oma eluülespidamisküsimuse õige suurel määral merele, on tänapäev meri ses mõttes kaotanud palju oma tähtsusest, sest ka kalatürg on jäänud kitsamaks. Ka pole enam endiselt võimalik elatamine käsitööst või ajutisest teenistusest mandril või Kurarannas, kuhu mehed siirdusid suviti mitte ammuses minevikus, jättes põlluharimise kodus peamiselt naiste hooleks; pole nüüd siingi pilt enam endine. Vajavad ju mandrilgi hulgad inimesed, kes elatuvad oma käterammust, hädasti tööd. Seepärast saarlane koondab oma peatähelepanu kodupõllu harimisele, et see annaks rohkem eluhoiuks vajalikku. Nii näemegi, et põldudel ei tööta enam ainult naised, vaid juba ikka enam mehed, kes harrastavad sügavat kündi ja nii saavutavad ka paremat lõikust. Mõistetavalt pole selles sugugi tähtsusetu osa suurema teadlikkuse levimisel, milles vabaharidustööl, eriti õpingilisel tegevusel on täita oma tähtis ülesanne.

Ometi aga, kuigi näeme suurt osa

Saaremaa õpiringest tegelevat põllumajanduslikel aladel, nähtub aga kohtadel, et selline õpingitegevus võib vahest muutuda ka ühe külge; nii võib märkata ka Saaremaa õpinges huvikasvu mitmesuguseile üldhuvitavaile küsimusile ning kirjanduslikele aladele, kuna on leitud, et õpingis on raske saavutada vajalist värskust ja elevust, kui piirduda ainult puhtpraktiliste küsimustega, eriti veel, kui ka meetodiliselt oleks töö šablooniline. Ses mõttes on võita mõnigi raskus Saaremaagi õpinges, et viia loovasse isetegevusse. Seepärast ka enamikus õpinges ilmneb tahet ja püüdu — oma tegevuskavva võtta rohkem (selleks pakub eriti kodukoha kultuurielu palju tänuväärset materjali) üldhuvitavamaid küsimusi ja rikastada töomeetodilisi avaldusi: referaadid, teoste lugemine, individuaalülesannete leidmine ja lahendamine vastavalt huvidele, keskustelude korraldamine, töövõistlused mitmes aladel, õpireisid, näitekohtud, päevakajaliste küsimuste arutlemine, oma ajakiri, seinajaaleht, ühislaul- ja mängud meelelahutuse osas jne. Jõutakse ikka enam arusaamisele, et õpingiline tegevus võib olla väga avar ja mitmekesine; nii võimaldub hoida ärkvel vaimseid huve ja mitte tarduda kitsasse raami.

Nagu üldiselt, nii ka Saaremaa õpinges nähtub, et üheks suuremaks vajaduseks on kasvatada sellele isetegevuslikule tegevusele uusi aktiivseid tegelasi, kelles oleks küllaldaselt vajalist seesmist aktiivsust. Nähtub, et selles küsimuses on paremaks lahenduseks tihe seos kooli ja õpingilise tegevuse vahel. Ka Saaremaa õpinges võisin kogeda korduvalt, et intensiivsemad olid just need õpingid, kus selle töösse on juhitud noored pärast kooli lõpetamist, eriti kohtades, kus juba õpilaspõlves on omandatud isetegevuskogemusi õpilasinges jne.

Võis veenduda, et õpiring on mõjuvaks teeks, mille kaudu võimaldub ka koolil kanda oma püüdeid seltskonda,

ellu. . . Kujukalt paistis see silma näiteks Pamma õpiringis, kus kohalik energiline õpetaja prl. H. Kipper on õpiringi ümber koondanud eeskätt noored pärast algkooli lõpetamist. Noortel, kes juba koolis harjunud iseseisvaks teotsemiseks Noorte Punase Risti koondises, näis olevat küllalt indu ja algatusvõimet, peaasi aga — vaba mõttevahetuse julgust mitmesuguste kohaliku elu ja üldhuvitatavate küsimuste arutlemisel. Samuti on Lümandas õpiringi ümber koondatud eeskätt noored õpet. A. Kaar'e algatusel ja vaimsel juhtimisel. Õpiringis on asunud eeskätt aktuaalsemate ja vajalisemate küsimuste käsitlemisele: kõneoskus, ühistegevus, aianus jne.

Samuti on kohalike noorte vaimustavaks juhiks Maasi-Orisaarel õp. prl. Aleksandrova, kelle algatusel töötab juba teist aastat üldkõnealuslik õpiring. Õpiringis on olnud arutlusaluseks eeskätt kirjanduslikke teoseid; suurt huvi on äratanud siin ka õpinglaste oma seinajaaleht, mis ilmub peaaegu igaks töökoosolekuks. Huviga sirvisin õpiringi seinalehe nr-oid, milliseis õpinglaste endi sule all kajastub kohaliku kultuurielu; leidub ohtrasti ruumi noorte huvitavatele vaimuloomingu katsetusile jne.

Kohaliku õpiringi hingeiks on Anseküla ski koolijuhataja härra Vapper, kes peale muu on äratanud noortes huvi muusikale: õpiringis õpitakse muusikateooriat, samuti praktikat, millele näis olevat rohkesti elavat huvi. Pidulas koolijuhataja J. Laul aga juhatab noori kirjanduse varasalvedesse, Paadlas koolijuhataja J. Borman arendab eeskätt noorte kõneoskust. Leisis koolijuhataja Seppel on viinud noored õpinges õppima esperantot, Tagaveres hra Rauga algatusel on õpiringi juures avatud lugemislaua, keskustellakse mitmesuguste üldhuvitatavate probleemide üle, õpitakse koos käsitööd jne.

Kuid näib, et noored, kel ei puudu seesmist huvi ja otsimis- ning organiseerimisvaimu, saavad toime õpingitöö

korraldamisega iseseisvaltki. Nii Vaiveres tegutseb õpiring, ilma et kohalikud õpetajad sellest lähemalt oleks olnud huvitatud. Noorte endi seast on võrsunud eestvõtja (O. Kolk), kes peale oma kodukoha õpingitöö toimib organiseerijana teisiski Saaremaa maanoorteringses. Samuti noorte endi algatatud on õpiring Nasval, kus selle tegevust juhatab prl. Mölder, kes ei pea raskeks käia õpingitööd korraldama Kuresaarest, seega mitme hea kilomeetri tagant. Umbes sama olukord on metsadevahelises Järiseski, kus õpiringi töö on samuti peamiselt noorte omaharrastuseks, kuigi õpingitöös võimaluste järgi lööb kaasa ka lähema algkooli õpetaja Saabas, käies kohal mitme hea kilomeetri tagant, seda vaeva pidades mitte liig raskeks.

Muidugi näeme selle kõige juures, kui noored on jäänud oma püüdmetega üksi, vahest isegi teatavaid ebalemissi; kuid ometigi julgustab isetegevuse mõttele see noortes avalduv endaavalduse tarve. Peaks leidma see aga suuremat hindamist üldisemaltki kõigi kohalike haritlaste poolt! Rõõmustavalt näeme selle huvi kasvu, millega seletatav seegi, et õpingide võrk Saaremaal tiheneb alatasa; rikastuvad otsivas töös kogemusedki. Ei piirdu õpingid enam ainult suure saarega, vaid näeme tekkivat neid väikesil saarilgi; nii algasid käesoleval tööaastal tegevust õpingid ka kuulsas ja kultuuriselt omapärasel Vilsandis ning samuti looduslikult kaunid Abruksa saarel. Esimeses töötab õpiringi juhatajana kohalik noor A. Link, kuid õpingis aitab kaasa ka saare energiline õpetaja prl. L. Tomingas. Samuti on Abruksas õpiringi hingeiks noor õpetaja M. Heinmets.

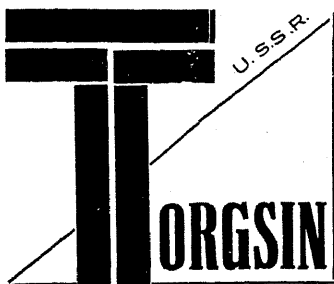
Õpingilise töö tihenemisele Saaremaal (nii et praegu Saaremaa sammub ses suhtes esirinnas) on aidanud kaasa E. Haridusliidu korraldatud õpingijuhate kursused Kuresaares kahel viimasel aastal, samuti vastav loengute tsükl Kõljala maanoortejuhtide kursusel ja vastava-

sisulised loengud üle Saaremaa. Ka kohalik ajakirjandus on tulnud vastu vabaharidustöö uuemate sihtide ja tööviiside selgitamisele. Eriti tuleks siinjuures aga märkida Saaremaa maatulunduse konsulent A. Kaal'u energilist organiseerimistööd ja kaasabi selles, kelle innustusel on õpiringi töösse rakendatud enamik maanoorteringe.

Tutvudes kohtadel õpiringide tööga, võis vaid tugevneda veene, et õpiring ei ole sugugi mingiks ruttukustuvaks õletuleks,

vaid et sellel on võimalik täita väärtuslikke ülesandeid vabaharidustöös üldse, kui vaid selles sihis saab toimuda pidev areng.

Jääks hoolitseda aga kõigil Saaremaa õpiringitegelasil (nii mujalgi), et edaspidi võetud sihis jõutaks järjest kaugemale. — Õpiringide loomise järgi on vaja tungida järjest lähemale sisulisele tööväljale, töös omandada suuremaid kogemusi ja äratada nendegi vaimset huvi ja isetegevusetahet, kes jäänud seni sellest ühispüüdlusest eemale.

Kasutage võimalust.

Torgsin on suurim kaubanduslik ettevõtte. Torgsin'i üksikmüügi võrk ulatab igasse S.N.V. Liidu nurka. Torgsin varustab miljoneid tarvitajaid kõige mitmekesisemate kaupadega.

Kaubad on kõrge kvaliteediga ja suures valikus. — Hinnad väljaspool võistlust.

Müük eranditult kõigile ja ilma ühegi kitsendusega.

Iga Eesti elanik võib vabalt saata raha **TORGSIN'i kaudu** ja tellida temalt pakke oma S. N. V. Liidus elavate sugulastele ja tuttavatele.

Saadetuste hulk ja summa ühele ja samale isikule ei ole piiratud.

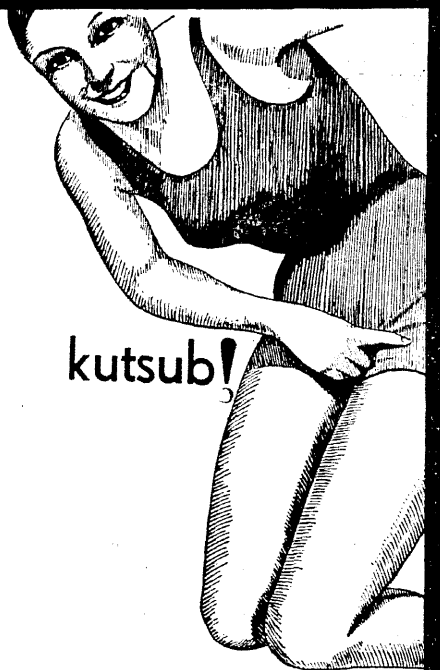
Ülekanded ja pakside tellimised Eesti kroonides võetakse vastu Tallinnas: **Tallinna Juudi Ühispank**, Vene tän. 6. Tel. 448-26 и его корреспондентами во всех городах Эстонии.

Šokolad

Biskviit

NARVA-JÕESUU

kutsub!

Narva-Jõesuus ootavad Teid: uhkeim liivarand, toredad pargid, oivalised sportimisvõimalused, igasug. lõbustused,ervisvannid ja rahulik kosutus ühtlasi!

Nõudke maksuta brošüüri ja lähemat informatsiooni

Suvitusbüroolt,
Narva-Jõesuus,
Poska 27, tel. 9

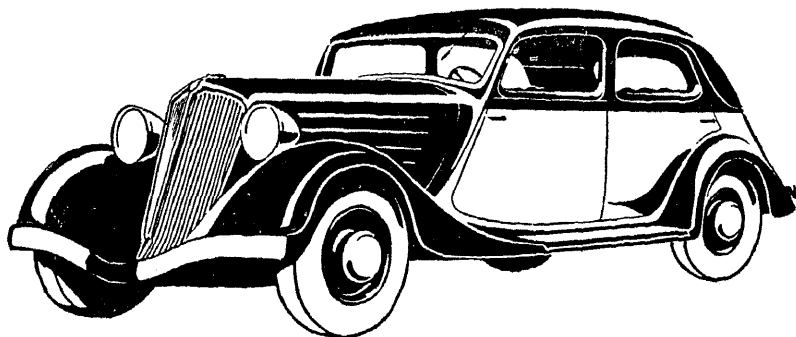

Kohvik

H. Feischner

*Tallinn, Harju 45
Telefon 445-00*

„RENAULT”

Hinnad
alates
Kr. 3.3500.

ESINDAJA **B. SABSAY & Ko.** TALLINN
KUNINGA TÄN. 5. Tel. 435-72, 465-00

E L A V T E A D U S

on kõigile arusaadavalt kirjutatud raamatute seeria. Ilmub juba kolmandat aastat Eesti Kirjanduse Seltsi väljaandel, iga kuu üks üle saja lehekülje suurune raamat, nägusa kaaneilustisega ja hulga piltidega. Iga raamat annab eri küsimuse kohta põhjaliku ja huvitava ülevaate. Autoriteks on enamasti eesti oma teadusmehed ja silmas peetakse just eesti lugejaskonna vajadusi ja huvisid. Seni ilmunud teosed on leidnud haruldaselt sooja vastuvõttu nii vähese kui ka kõrgema haridusega isikute juures.

Elavast Teadusest koguneb juba mõne aastaga mitmekülgne, kergesti loetav ja nägus raamatukogu. Ning mis väga tähtis — **Elava Teaduse** hind on madal: iga raamatuke maksab kuus 1 kroon, kogu aastakäiku korraga tellides aga ainult 75 senti, s. o. 12 raamatut 9 krooni. Sedagi summat võib tasuda osakaupa — tellimisel 3,50 kr. ja iga kolme kuu tagant 2,50, 2 ja 1 kroon. Tellides tuleb maksta raha Eesti Kirjanduse Seltsi posti jooksvale arvele nr. 2036 ja kirjutada tellimine rahakaardi lõigendile.

Seni on ilmunud **Elavat Teadust** üle 40 raamatu. Neis on leidnud käsitlemist: ajaloo — suur maai' masõda, esimene teekond ümber maailma, Kreeka ja Rooma riigi hukkamise, raamatu ja kirja ajalugu, raamatu tehnika; arsti-, hinge- ja kasvatusteadusest — tervishoid, moodsad ravimisviisid, kehaharjutused, seni tundmatud kehaehituse ja iseloomu vahekorrad, väikelapse kasvatamine ja areng, enesearendus ja edasiõppimine peale kooli, uni ja unenäod, loomade mõtlemine, inimesele teadmatud hingejõud ja hingeelu ravimine, toitlusküsimused — mida ja kuidas süüa, et olla terve ja teguvõimas, mis on „hing“, isiku sünnipärase omapära tekkimine; tehnikast — moodne tehnika ja maailma majanduskriis, keemia suursaavutised, kaugenägemine, pilditelegraaf ja kaugekino, elektri tarvitamine igapäevases elus, jõumasinaid ja nende areng; praktilisi raamatuid kodukorralduse alalt — iluaiaid, kodu mööbeldamine, rõivastuskunst ja mood; kirjandusest ja kunstist — Itaalia renessans, sissejuhatus kunstivooludesse, romantika ja realism, lühike eesti kirjanduse ajalugu, uuem eesti kunst; poliitikat — poliitiliste aadete ja vormide areng, alates Vana-Kreekast ja lõpetades Eesti põhiseaduse muutmisega, erakonnad Eestis, Eesti kroonika 1932, 1933 ja 1934; maade ja rahvaste teadusest — Nõukogude Vene ja kommunismi teostuskatsed, Prantsusmaa; loodusteadusest — aine ehituse ja energia vahekorrad, elu tekkimine ja inimese põlvnemine; usuteadusest — uusi andmeid Jeesuse elust, Eesti muistne usk. Ei puudu ka kriitiline ülevaade „salateadustest“ — okkultismist, telepaatiast ja spiritismist.

Elav Teadus on tõsine ja asjalik, kuid värske ja põnev.
Laske saata endale hinnata täielikke tutvustusbrošüüre.

EESTI KIRJANDUSE SELTS
Tartus, Suurturg 12.

Üleriigilised teatripäevad

17. ja 18. aprillil 1935.

Eesti teatri praeguse olukorra ja ta tuleviku sihtide selgitamiseks peeti K. K. Näitekunsti Sihtkapitali Valitsuse kokkukutsel 17. ja 18. aprillil Tallinnas üleriigilised teatripäevad, millest võttis osa üle 600 lavategelase ja näitejuhi nii linna- kui ka maateatritest, meie nimekamaid näitekirjanikke, teatriarvustajaid, haridustegelasi ja kultuurilade juhte, kellel kokkupuutumist teatriga. Teatripäevade avamisel viibisid riigivanem K. Pätš, kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoner, peaministri asetäitja K. Eenpalu, haridusminister N. Kann, propagandatalituse juhataja H. Kukke ja rida meie juhtivamaid teatri- ja kultuurtegelasi.

Teatripäeva avas näitekunsti sihtkapitali valitsuse esimees V. Mettus sõnadega: „Kaks armastust ühendavad meid täna — armastus oma kodumaa ja armastus oma teatri vastu.“

Riigivanem K. Pätš oma hoogsas tervituskõnes ütles kokkuvõtetult järgmist: „Teater on suur kool, mis mitte üksikutele ei mõju, vaid tervele seltskonnale. See on võim, mis võib kõrgemale viia, aga ka allapoole. Kui teater levitab niisugust meeoleolu, et maailm ei ole muud kui hädaorg, kui niisuguse mõjutusega oma noori kasvatame, siis on loomulik, et elust tüdime ja meie noortel ei ole julgust elu raskustele vastu astuda ja meie ei jõua suurt ja positiivset luua.“

Meie teater peab rahva ülesehitamise töös kaasa aitama, ta peab näitama elu positiivset külge, et rahvas läheb vastu paremusele, et elu on täis jõudu, mis meid viib iseseisva rahvana paremale järjele. Neid illusioone peab teater rahvale andma.

Ja kui teie siia kokku olete tulnud, siis loodan, et teie siin koos mõtteid vahetanud, oma tööle tagasi vaadanud, seda hinnanud ja puudusi otsinud, mida võib parandada,

lähete koju täis julgust ja tunnet, et see on suur ülesanne, mida teie olete võtnud enesele, ja et maksab selle ülesande läbiviimiseks vaeva näha ja ka uneta öid ja aega ohverdada.“

Haridus-sotsiaalminister N. Kann märkis omas kõnes: „Teater on võrsunud meil koos rahvusliku iseteadvuse ärkamisega. Meie ei tunne riigi- ja erateatreid, nagu inujal riikides. Meie teater on seltskonna lahutamatu osa. Ükski riik ei toeta väikelavade tegevust nii laialatuslikult kui meil. Rahvamajade ehitamine on meil mõeldud eestkätt lavalise tegevuse arendamiseks, kuue aasta jooksul on maalavadele toetust antud 100.000 krooni. Ka on E. Haridusliit teinud palju maa näitegevuse paremale järjele töismiseks. Selle tulemuseks on maal märgata teatrikultuuri suurt tõusu ja ühtlasi nälga parema ja kunstiväärtuslisema lavaloomingu järgi. Tõus on olnud ka näitekirjanduses. Ja eriti rõõmutav selle juures on näitekirjanike lähenemine meie rahvale. Algame enda rahvuse realismi ajajärku. Ja selleks reaalseks tööks ootame kaasabi teatripäevalt.“

Peaministri aset. K. Eenpalu ütles oma kõnes: „Juhtnõrina meie lavategevuse põhijooneks võtame kõige pealt selle, et tunne oma rahva hinge ja tunne oma rahva aateid. Rahvas ei ela kunagi aadeteta, vaid ta sügavaimas olemuses on aateid külluses, tarvis on ainult tungida neisse. Seepärast lavategevuse töös, lava kavade seadmises, lava ainevalikus, kogu lava korraldamistöös olgem juhitud kõigepealt sellest, mis oleks hing meie hingest ja mis põhjeks meie, meie isade ja emade sügavamail aateil. Võtame oma töö juhtnõriks ja sihtjooneks õpetada, kasvatada ja korraldada oma rahvast tõsiselt tööle ja teole.“

Kõigepealt kirjandus lavategevuse alal

tuleb meil võtta küll puhastamisele. Ärgem sellega aga siiski liialdagem, vaid hoidkem eemale ainult see osa, mis ei ühenda meid, mis ei kasvata meid, mis ei õpeta meid ja mis ei suursugusta meid.

Lavajuhtidel, eriti maal, lasub raske ülesanne haridustöö alal, sest lavategevuse kaudu kandub rahva sekka rohkem aateid, rohkem mõjustamisevõimalusi, kui meie ise seda vast tahaksime arvata. Täie sihiteadvusega lavajõudude juhtimine neist põhimõtetest, mis teie tänastes esitatud resolutsioonides leivad aset, kui ka neist, millest kõnelesime praegu, saavutate teie suuri tagajärgi.“

Teatripäeva töökava juurde asudes esimesena refereeris H. Visnapuu teemal: Teatri osa rahvuslikus ülesehitustöös. — Eesti rahvas ei ole oma olemuselt lõplikult väljakujunenud rahvas, vaid kujunev. Selles kujunemisprotsessis on teatrilt tähta oma suur ja vastutav ülesanne. Praeguse ja tulevate põlvete ülesandeks jääb puutumatusena hoida riiklikku iseseisvust ning viia lõpule rahvuslik vaimne ülesehitustöö. Selles vaimses eneseteostuses tuleb suunata teater, nii loovrahvuslikult kui ka rahvuspropagandalt. Loovrahvusluse seisukohalt teater on saavutuste teater, mis oma viimistletud kunsti kaudu tõstab rahva elutunnet, annab kultuurväärtusi, mis kinnitavad usku oma rahva vaimu- ja elujõusse teiste kultuurrahvaste keskel, teoreetilise rahvusluse seisukohalt teatrit ja kino tuleb käsitada rahvusliku propagandavahendina.

Referent esitas resolutsiooni, mille p. 6 näeb ette, et tuleb Näitekunsti Sihtkapitali Valitsuse kätte koondada: maateatrite organiseerimine ja loomine, asjaarmastajate-teatrite näitejuhtide väljaõpe, asjaarmastajate-teatrite lavamontaaž, instrueerimine, suunamine, kontroll jne.

H. Visnapuu referaadi puhul võttis esimesena sõna Haridusliidu peasekretär E. Vender ja väitis, et ei saa pooldada seisukohti, et maalavade abistamisel tegelik töö peaks minema Sihtkapitali Valitsuse kätte. Näitekunsti Sihtkapitali Valitsusel on teised ülesanded ja maa lavakunsti juhtimisel on Haridusliidul juba ligi 10-aastane praktika ja kogemused. Võtta maalavade korralda-

mine Haridusliidult ja anda N. Sihtkapitali Valitsusele tähendaks seda, et viimane peaks uuesti algama katsetustega.

Hääletamisel otsustatakse H. Visnapuu resolutsioonist ülaltähendatud p. 6 välja jätta ja andaavaid materjaliks resolutsiooni teiste punktide juurde.

„Omateatri ideoloogilistest aluseist“ refereeris H. Kompus. Oma-teatri ideoloogilised alused, s. o. juhtmõtete kogumid ei saa olla muud kui meie omakultuuril üldse. Omapärase kultuuri loomine on rahvuse kõrgemaid ülesandeid. Eestluse kõrgemaks ülesandeks on: kasvatada väärtuslikke riigiliikmeid, kujundada tahtejõulist, vastutusvõimelist, töökast ja rahvuslikult meelestatud Eesti kodanikku. Selles kasvatustöös näitekunstil on kaaluv osatähtsus, kuna ta on kõige mõjuvamaid vahendeid, ühtepidi olla inimese ja ühiskonna kriitiliseks peegliks, teistpidi propageerida positiivseid ideaale. — Esitab rea resolutsioone, milles tunnistab tarvilikuks Tallinnas iseseisva rahvusdraamateatri, kutseteatri, laste- ja noorsooteatri loomist Tallinna konservatooriumi juurde ja kutseliste näitlejate edasiharimise korraldamist.

„Provintsi- ja maateatri olevikust ja tulevikust“ kõneles A. Särev. Valgustanud ränd- ja provintsiteatrite oleviku võimalusi ja tuleviku sihte, siirdub referent maateatri olukorra ja ta tuleviku selgitamisele.

Maateatri all mõistame asjaarmastuslikku teatrit. Asjaarmastuslik teater aga ei saa olla puht kunstiasutis, sest tal puuduvad kvalifitseeritud jõud. Maateatreid kultuuriliste teguritena tuleb väga kõrgelt hinnata ja nende ülesandeks olgu arendada haridusliku ja kasvatusliku sisuga lavakunstilist tegevust asjaarmastajate teatri piirides rahvusliku kultuuri ja rahva vaimse elu edendamise sihiga. Seepärast tuleb loobuda mõttest, nagu võiks maateater kujuneda kutseliste teatrite eeskujul. Maateater peab nii organisatsioonilt kui tegevuselt välja arendama täiesti omapäraseid ja oma ülesannetele vastavad vormid. Maa lavategelane peab jääma igal juhul asjaarmastajaks, kuid temast peab saama teatriharrastaja, kes teadlik oma töös ja ülesannetes. Meie asjaarmastuslik maa-

TOOTED

**ON VÖITNUD
RAHVA USALDUSE**

ETK valmistab oma tehastes:

Jahuveskis :

jahu, mannat, kruupe.

Kohvitehases :

uba-, ubavilja-, viljakohvi, kamajahu.

Tubakatehases :

paberosse, paberossi- ja piibutubakaid,
paberossikesti.

Metallitehases :

naelu, kette, okastraati, igasuguseid
plekknõusid.

Kalakonservitööstuses :

silku, kilu, sprotte.

Veinitehases :

veine mitmesuguseid.

Keemiatehases :

vankrimääret, tavotti, seepi, pesusoodat,
saapakreemi, tinti jne.

Oma pakkekojas :

ETK puhastab, sorteerib ja pakib igasu-
guseid maitseaineid.

Põltsamaa aianduses

ETK kasvatab viljapuude ja marjapõõ-
saste istikuid.

ETK tooted rahuldavad kõiki, kes eelistavad head
kaupa õiglase hinnaga.

ETK tehaste tooted on müügil ühiskauplusis.

Eelistatud härraspaberossid
on praegusajal

MIKAADO - Privat

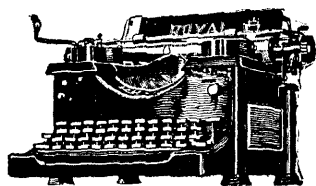
MIKAADO - kaljanvatiga

MIKAADO - Extra

25 l.
35 s.

Peenemaitseline paberossi headus oleneb tubakate segust.
Paberosside „Mik a a d o“ segu on 14 erinevast tubakasordist
spetsialist-asjatundja valve all kokku seatud.
Sellest ka nende peen maitse, hea aroom ja kõrge kvaliteet.

Tubakavabrik **H. Anton & Ko.**

ROYAL

T EIE ÄRILINE TEGEVUS

sarnaneb elavale organismile, mille heaolu oleneb sise-
elundite töövõimest ja korrapärasest tegevusest. Töö-
võimsamaks elundiks Teie äritegevuses on inimjõud.
Kirjutusmasin „**Royal**“ ja arvutusmasin „**Facit**“

Ainuesindaja:

V.-d Loun & Schitikov

Tallinn, Niguliste t. 18, telefon 434-37.

teater on teinud viimasel ajal väga märgatavaid edusamme, kuid ei saa siiski veel ütelda, et juba kõik maalavad oleksid oma ülesannetest teadlikud ja suhtuksid neile täie tõsidusega. Asjaarmastusliku teatri ülesannete selgitamist ja propagandat tuleb sellepärast endiselt jätkata.

Oma 10-aastase tegevuse jooksul seltside keskusena on maalavade organiseerimise ja juhtimise alal suure töö ära teinud Eesti Haridusliit. Ka tulevikus peab rõhutama vajadust maalavade tegevuse juhtimise keskendamist vastava kompetentsiga keskasutusse, kes korraldaks maateatringide organiseerimist, tegelaste väljaõpet, instrueerimist, suunamist ja kontrolli.

Maateatrist kõneldes tuleb hakata vahet tegema pidude vahel, mida seltsid korraldavad vaid sissetulekute hankimiseks, ja ettekannete vahel, mille eesmärgid kasvatus- ja hariduskultuurilised. On loomulik, et seltsid korraldavad pidusid sissetulekute saamiseks, kuid hariduslike eesmärkidega organisatsioonid ei tohi unustada, et nende ettekanDED on peamiselt ka tegevusvahendeiks seltsi sihtide taotlemisel. Ühinged, kes tahavad maateatri nime kanda, peavad moodustama alatised teatringid korraldama oma tegelastele õpiringilist tööd ja süstemaatilist lavaoskuse õppimist.

Repertuaar on maalavadel väga olulise tähtsusega. Meil mängitakse maal veel küllalt alaväärtuslikke teoseid. Meie tõlgitud ja „eesti oludesse“ kohandatud näitekirjanduses on väga palju sellist, mida kuidagi ei julge maalavadele soovitada. Ei puudu meil ka algupärase lavakirjanduses töid, mida maalavadele soovitavaks ei saa pidada. Sageli kuuleme oma algupärandite kohta ütlusi: „Suurem asi ta tühi ei ole, aga maa lavadele käib küll.“ See seisukoht on aga vale. Maalavadele kõlbab ainult kõige parem näidend ja „vähenõudlikult“ vaid maalavadele pühendada ei maksaks autoreil tõesti enam ühtki teost. Ka maateater vajab väärtrepertuaari. Vajab teoseid veelgi puhtamalt joonistatud tegelastüüpidega ja korralikuma kompositsiooniga kui kutselised teatrid, sest tema võimalused on väiksemad.

Referent esitab resolutsiooni, millest 3

viimast punkti määratud maateatri korraldamiseks.

Läbirääkimistel võetakse väga elavalt sõna maateatri oleviku muredest. Rõhutatatakse, et maalavadele teeb muret autorihonoraride maksmine ja lõbustumaks. Viimane peaks hariduslikkudelt seltsidelt kindlasti ära jääma. Kursusi maa näitejuhtidele korraldatakse nii, et ka õpetajad saaksid neist osa võtta, nimelt kooli-vaheaegadel.

Läbirääkimiste lõpul võetakse vastu referendi poolt esitatud resolutsioon, millega ülemaaline teatripäev maateatrite korraldamiseks tunnistab vajaliseks:

1) maalavade tegevuse juhtimise keskkendamise vastava kompetentsiga keskasutusse.

Maaseltse ja ühinged, kes korraldavad ettekandeid vaid sissetulekute hankimiseks, tuleb lahutada organisatsioonidest, kelle eesmärgid vaid hariduslikud. Tuleb edasi propageerida viimaste juures erikodukordade alusel töötavate teatringide asutamist asjaarmastajate-teatri piirides. Need seltside juures töötavad teatringid peavad kujunema meie asjaarmastajate-teatri kandjaks. Maaseltside teatringidele näitejuhtide ja tegelaste ettevalmistamiseks tuleb endiselt korraldada vajalikke kursusi.

2) a) Rahva kunstilisele maitsele, kõlbusele, rahvusmeelsusele ja eesti vaimse elu ülesehitamisele kahjulikkude näidendite lavalepääsmise tõkestamise;

b) sellest seisukohast väljudes keelatud näidendite nimestiku koostamise;

3) väikelavadele vajaliku väärtrepertuaari soetamise soodustamise — rahva kunstimaitselise arendamiseks ja eesti rahvusliku omapära seisukohalt vaimse elu ülesehitamiseks.

„Näitekirjanduse osast rahvusliku teatri arengus“ kõneles R Kangro-Pool. Referent märgib, et teater on piltidega piibel, kus lugeda võivad ka need, kes muidu lugeda ei oska. Kahetseb, et operett on tungimas oma iganenud härras- ja kuningakultuuriga ka maale. Meie demokraatlik kultuur ei vaja säärast härrasrahva avaiidet. Kui aga siiski leitakse olevat vajalik kerge meelelahutusrepertuaar, siis peaks katsutama seda soetada kodumais-

tel ainetel. Märgib, et suur osa meie 3000 maaseltsist mängib ikka veel 30 aasta eest tõlgitud ja iganenud välistükke.

Referent esitab resolutsiooni, mille p. 8 märgib, et Vabariigi Valitsuse poolt maalavadele määratud autoritasu-summa Kr. 5000.— käesoleval aastal kasutatakse järgmiselt:

a) tasuta autoritasu eelmisel võidupühal mängitud näidendite eest;

b) tasuta autoritasu raamatuaastal kohalike raamatukogude heaks korraldatud teatrienduste eest, mille juures selle summa eest

tuleb muretseda raamatukogudele uusi raamatuid.

Läbirääkimistel toonitatakse maalavade esindajate poolt väärnäidendite nimekirja koostamise vajadust, et seltsidel oleks kergem orienteeruda näidendite tellimisel. Resolutsiooni p. 8 tekitab pikemaids vaidlusi. Maalavade esindajate poolt rõhutatakse vajadust, et valitsuse poolt maanäitelavadele autori honoraarideks määratud Kr. 5000.— kasutamine sünnib E. Haridusliidu kaudu. Lõpuks võtab referent oma ettepaneku tagasi. Enne

Karusnaha- ja müsitööstus

G. Kangro

TARTUS

Aleksandri 15

*New Consolidated Gold Fields
Ltd.,*

Tallinn Eesti osakond V.-Viru 12

Vabrik Kohilas

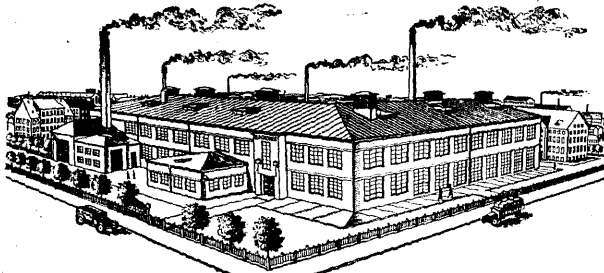
SUURIM JA TÄIELIKUM FOTO-LADU
JA FOTOLABORATOORIUM

AUG. TANSERI

TALLINN

VEENE TN. 7

Telef. 430-98

B. Schocher & K^o

Aurujõul riidevärvimise,
pleekimise ja apreteeri-
mise tööstus

TALLINN

Jahu tän. 3-b. Kõnetr. 468-35.

aga võetakse vastu sooviavaldus, et Vabariigi Valitsuse poolt määratud 5000 kr. kasutatakse autorihonoraaride maksmiseks nendele organisatsioonidele, kes ei saa regulaarset riiklikku toetust.

Viimasena esimesel teatripäeval kõneles V. Haas „Lavatehnilisist probleemest“. Referent andis kokkuvõtliku loengu lavatehnilistest uurimustest, eriti maalavategelaste jaoks. Kuna hra Haas lahkelt on lubanud samal teemal isiklikult kirjutada „Ärengus“, siis me ta ettekande juures siin pikemalt ei peatu.

Teatripäeva teine päev oli mõeldud igakevadise kutseliste teatritegelaste omavahealise mõttevahetusena, kuid teatripäeva presiidium võimaldas siiski pealtkuulajatena osa võtta ka maalavade tegelastel. Päevakavas olid aruanded kohtadelt ja referaadid: „Näitejuhi osa rahvusliku teatri arendamisel“ — (A. Lauter), „Eesti teatri omapära: a) Muusika lavastused (V. Leemets), b) Laste- ja noorsooteater (J. Rummo), c) Sõnalavastused (F. Pöldroos), d) Lavatants (R. Olbrei)“ ja „Lavategelaste kutse-eetika“ (V. Mettus).

Kuna need esitised käsitsid aineid peamiselt kutselise teatri seisukohtadest, jätame nad siin lähemalt refereerimata, kuid toome avaldatud mõtteist selle ära, mis kasutatav võiks olla ka maalavategelastele, eriti artiklina „Ärengu“ lähemais numbris.

Ülemaalise teatripäeva muljeist kirjutab kirjanik J. Schütz „Loomingus“ „Referaafidele järgnevad läbirääkimised aga avavad teatripäevade teise palge — maalavade esindajate kaudu. Kui linn oma kõnedes otsib rahvusliku teatri kaugemaid piirjooni, siis väärikaks vastukaaluks esineb maa kõigiti põhjendatud konkreetsete küsimustega. Otsekohe selgub, et maa eelistab teoretiseeringuist suureks paisuvatele prob-

Maa teatriringide organiseerimisest.

Eelmises numbris juba märkisime, et meie maanäitetrupid suuremas enamuses veel kannavad väga juhuslikku ilmet. Kui seltsil vaja on „näitemänguõhtuga“ toime tulla, kutsutakse tegelased kokku, kui etendus antud, ei ole neist keegi enam huvitatud kuni järgmise „peoni“.

leemidele tegelikku elu ennast ja sellest väljakasvavat teatrimõistmist. Maa oma terve põhiloomuga ei hinda ähmasust. Samuti mitte niivõrd suuri deviise ega löökvormeleid, kui konkreetsete võimaluste loomist tegelikuks tööks. Rahvuslikkus, omakultuur — need kuuluvad juba eo ipso maa algolemusse.

Ja sellest siis tulebki, et teatri rahvuslikkuse probleemi asemel maaesindajaid huvitab enne kõike, kuidas leida oludele vastavaid vahendeid maalavade kunstiliseks ja aineliseks edasiarendamiseks. Siin alles selgub, milliste tugevate puuduste kiuste mitmel pool maal leidub süstemaatselt töötavaid lavasid.

Mitme maaesindaja hoogne sõnavõtt on otse üllatav oma julguse ning asjaliku selgusega. Ja kui näitekirjanduse referent omas kõnes sugugi ei taha küündida kirjanduse küsimuste manu, siis on maa see, kes esitab arvatavad puudused meie kaasaja näitekirjanduses. Kas ta väited kõigiti paika peavad, see on iseküsimus. Kuid maa jõuab siiski lavakirjanduse sissu, kuhu linn oma õpetlikkusega ei jõudnud. Samuti on see jälle maa esindaja, kes juhib tähelepanu ühe resolutsiooni põhilisele veale, mis käsitles maalavadele määratud toetise jagamist (Vabariigi Valitsuse poolt maalavadele autori honoraaride maksmiseks määratud Kr. 5000.— „Ärengu“ toim.).

Ning esimese teatripäeva lõppedes võib saadud muljete kaudu väita: maaintelligents oma loomuterve asjalikkusega on kujunenud väärikaks vastukaaluks linna ülesuunilusele ning sageli ühekülgsusele. Seda tõendas kõige ilmekamalt ühe autorikaitse ühingu noorema liikme õnnetu sõnavõtt, kes arvas maaesindajaid selles keskaega kuuluvaiks. Maa korrektne vastus jättis osadevahetuse mulje nende kahe polemiseerija vahel.“

Seltsi laulukoor esineb vahest aastas korra või kaks, aga lauljad peavad tingimata vähemalt nädalas korra „proovil“ käima — hääled vajavad koolitust! Seltsi jalgpalli rühm või spordiring võistleb samuti aastas üksikuid kordi, aga ometi ollakse igal esimesel võimalusel harjutusel — mehed vajavad tree-

ningut! Aga seltsi näitlejad — need ei vaja midagi. Neid kutsutakse „saha tagant“ ja saadetakse „saha taha“!

On siis selline moodus õige? Eeskujuliku maateatri väljaarendamise seisukohast küll kindlasti mitte. Ka näitleja vajab oma võimete väljaarendamiseks õpingulist treeningut, vajab ettevalmistust ja teadmisi omast kunstialast. Ainult hädavajalikeks näidendi-prooveks kokkutulek ei võimalda maa lavategelasel veel kaugeltki ta ande koolitamist. Maa lavategelasele peab võimaldama õpiringilist tööd, talle peab korraldama süstemaatilist lavaoskuse õppimist. Alles siis on õigus temalt tõesti ka midagi nõudma hakata.

Ülemaaline teatrip. 17. aprillil s. a. tunnustas vajalikeks maal „erikodukordade alusel töötavate teatringide asutamist asjaarmastajate teatri piirides. Need seltside juures töötavad teatringid peavad kujunema meie asjaarmastajate teatrite kandjaks“, märgib teatripäeva vastav resolutsioon. Seepärast siis maa seltsid ja organisatsioonid, eriti need, kelle eesmärgid hariduslikud, kui muu tegevuse kõrval olete omale ülesandeks võtnud ka näitekunsti harrastuse, siis eelkõige on vaja asuda alaliste ja kindla kodukorra alusel töötavate teatringide (näiteeringide) korraldamisele!

E. Haridusliidu teatritoimkonna poolt on välja töötatud asjaarmastajate teatringide normaal-kodukorra kavand ja selle järele on seltsidel hõlpus teatringide asutamist ja neile kodukorra koostamist läbi viia. See kodukorra kavand näeb ette, et seltsi juurde asutatava teatri- ehk näiteringi otstarbeks on arendada haridusliku ja kasvatusliku sisuga lavakunstilist tegevust asjaarmastajate teatri piirides rahvusliku kultuuri ja rahva vaimse elu edendamise sihiga. Selleks teatring korraldab kursusi, loenguid, õpinge lavakunsti alal, paneb toime õpireise, aitab kaasa vastavasisulise kirjanduse levitamisele oma liik-

meskonnas, valmistab ette ja täidab seltsi teatriõhtutel ja pidudel näidendi lavatantsu ja deklamatsiooni osa. Korraldab kõiki näitekunstisse, teatrietendustesse ja pidudesse puutuvaid alasid ja ettevõtteid kokkuleppel seltsi juhatusesega.

Teatringi ellukutsumise otsustab juriidilise isiku õigustega organisatsiooni peakoosolek või juhatus seltsi põhikirjas ettenähtud korras. Ringi kodukorra töötab välja seltsi juhatus koos asutatava ringitegelastega.

Ringi tegevust korraldavad: ringiüldkoosolek, ringi juhatus ja peaseltsi organid ringi kodukorras ettenähtud alustel ja korras.

Teatringi varanduslikud abinõud saadakse ringiliikmete liikmemaksust, annetussummadest väljaspoolt ja mänguhonoraaridest, mida maksab oma selts või mõni muu ettevõtte teatringi näiteseltskonnale teatri- või peoeeskava ettekande eest (see summa võib olla protsentuaalne osa peo sissetulekust ja kokkuleppe järele varem kindlaks määratud).

Ka läheb teatringi kassasse pubas ülejääk ettevõttest ja peoõhtuist, mida korraldab teatring oma ettevõttel ja riisikol. Riigi sissetulekuid ja varandusi kasutatakse teatringi huvide kohaselt ringi eelarve ja üldkoosoleku otsuste järgi.

Peale teatringi otstarbe, tegevusvahendite, varanduse, revideerimise ja tegevuse lõpetamise korra, on Haridusliidu teatringi normaalkodukorra kavandis täpselt ette nähtud ka kõik õigused ja kohustused, mis kuuluvad teatringi liikmetele, ringi üldkoosolekule, juhatusel, näitlejaskonnale, näitejuhile, näitejuhi abile (inspitsiendile) lavameistrile, garderoobihoidjale, jumestajale, etteütlejale j. n. e.

Kuidas peale asutamist juhtida ja sissustada teatringide tööd, selle kohta hakkavad „Arengus“ andma senisest enam juhtnõore Haridusliidu teatritoimkond, teatrinõunik ja lavakunsti konsulendid. Heameelega avaldab „Areng“ aga ka maa lavategelaste kirjutisi selle küsimuse üle.

Toimetus: J. Rummo (peatoimetaja), A. Sibul, A. Särev, E. Vender (vastutav toimetaja).
Väljaandja: Eesti Haridusliit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus tänav nr. 2.

F-ma J. Ratasepa trükikoda, Tallinn Lai 43.

Võhma Majandusühisus

Peakauplus ja kontor:

Võmmas, postkast 27. Telefonid: juhatus ja ärijuht № 25, arveosakond ja kassa № 14.

Harukauplused:

Imaveres, telefon Imavere agentuur 20.

Kabalas, telefon Võhma 11-I.

Suure-Jaanis, telefon Suure-Jaani 21.

Clustveres, telefon Pilistvere 5.

A.-S. „Eesti Reisibüroo“

PEKKONTOR:

Tallinn, Kinga 3. Tel. 433-20.

OSHKONNAD:

Tartu, Suurturg 7. Tel. 3-72.
Pärnu, Rüütli tän., Endla majas. Tel. 1-13.

PILETIKASSAD:

Tallinn, Balti jaamas. Tel. 438-92.
Tartu jaamas.

Raudteepiletite müük:

- kõikidesse kodumaa jaamadesse,
- kõikidesse Euroopa suurematesse linnadesse.

Laevapiletite müük:

- kõikidel kodumaa ja Baltimere liinidel,
- ookeanipiletid inglise, prantsuse, rootsi, hollandi, itaalia ja ameerika laevaliinidel, kõikidesse suurematesse ulgumere sadamatesse.

Esitus ja agentuur kõikidest suurematest Euroopa reisibüroodest.

Rahavahetus ning valuuta ost ja müük turistidele.

Välismaa passide ja viisumite muretsemine.

Ringreisupiletid turistidele kogu Euroopas.

Õhusõidupiletid „Aero“, „Deruluffi“ ja „Lotti“ liinidele.

Kohalikkude omnibussiliinide piletid, o-ü. „Mootor“ ja teised.

Nõuanded ja arvestused reisude kohta tasuta.

INGLISE
MAGASIN

H. GUTKIN

soovitab oma
lugupeetud ost-
jaskonnale oda-
vate hindadega
kõige suuremas
väljalavalikus
kodu- ja välismaa
riidekaupu

Tallinn, Viru tän. 4. Telef. 436-46

„EESTI NAINE“

NAISTE JA KODUDE AJAKIRI
ILMUB IGA KUU ESIMESEKS KUUPÄEVAKS

JUULIKUU NUMBER ILMUB MEESTE ERINUMBRINA

IGAS KODUS PEAB LEIDUMA „EESTI NAINE“
IGA NAINE PEAB LUGEMA „EESTI NAIST“

ADR.: TARTU, GUSTAV ADOLFI 22

NÕUDKE PROOVINUMBREID!

NÕUDKE PROOVINUMBREID!

Kõige soodsamalt ostate kõrgekvaliteedilisi

vorste, sinke ja konserve

Lihatsentraali kauplustest

Tallinnas, Pärnus, Nõmmel, Haapsalus,
Narvas ja Narva-Jõesuus.

O. Ü. LIHULA JAHU- JA VILLATÖÖSTUS

LIHULA MÕISAS TELEFON 3

Uemate nõuete kohane jahuveski valmistab kiirelt ja hästi leivajahu, loomajahu, tangu, kruupe, valtsidega püüli — plaansõelalt ja silindersõelalt. M a n n a m a s i n .

JAHU, TANGU JA VILJA MÜÜK.

Villa kraasimine ja ketramine uute masinatega. Kaltsuhunt.

L I N A P U H A S T U S .

Järjeootajaile ootetuba ja hobustele talliruum.

M. MILLER

ASUT. 1909
TALLINN
HEINA 33
TELEF. 439-51

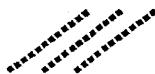

Katla- ja masinatehas
Laevaparandus töökoda
Autogeeniline- ja
elektriga shveisimine

EESTI LAENUPANK

asut. 1909 aastal

Tallinn, S. Karja 18.

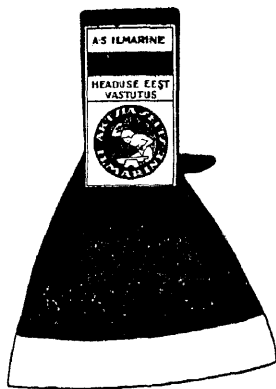
Võtab raha hoiule ja toime-
tab kõiki panga operatsioone

VASTASTIKUSTELE KINDLUSTUSSELTSIDELE

kõrraldab edasikindlustust,
annab tarvilikku nõu ja
juhatust asjaajamiseks ning
toimetab tasuta välisrevisjone
(revisjoniliidu õigustega)

EESTI ÜHISTEGELINE
KINDLUSTUS-KESKSELTS,

Tallinn, S. Karja 19 Telef. 426-83

Kirveid

parimast Rootsi
terasest jätkatud
teraga kuues
suuruses

valmistab
A/S ILMARINE

Tallinn, Põhja puiestee 21.

Telefon 426-40.

Iga kirve headuse eest vastutus.

Suvehooajaks:

*Moodsaid kleidi- ja mantli-
riideid, trükiriideid ja salle.*

Parimaid Cotton sukki, sokke.

*Igasuguseid- pitse ja paelu,
spordi- ning supeltrikoosid
suurim valik.*

A.-S. **C. Kilgas**

Ilmub 7 korda
nädalas.

„POSTIMEES”

Ilmub 7 korda
nädalas.

(79. aastakäik)

On Eesti kõige vanem ja sisurikkam päevaleht, mis käsitab objektiivselt kõiki poliitilisi, majanduslikke, hariduslikke ja sotsiaalküsimusi.

Tellige, lugege ja levitage „POSTIMEEST“, siis kuulete kõigest, mis sünnib huvitavat kodu- ja välismaal.

Ärimehed ja töösturid — kuulutage „POSTIMEHESE“, sest laialdase lugejaskonna tõttu on kuulutustel „POSTIMEHESE“ suur mõju.

„POSTIMEHE“ TRÜKIKODA, KÕITEKODA ja TSINKOGRAAFIA valmistavad igasugu trükitoide, köitetoidid ja klischeesid.

Kõige soodsam tellimiskoht.

„POSTIMEHE“ raamatukauplus (Suurturg 16, tel. 2-50).

Suurim ja täielikum raamatu- ja kirjutusmaterjalide ladu.

E. K. Ü. „POSTIMEES“.

Tartu, Ülikooli tän. 21, 23.

Tel. 65-80 ja 14-65.

Saku õlletehase

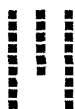
A.-S.

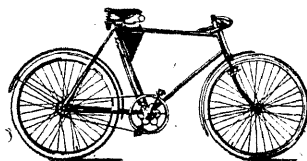
õlu ja mõdu.

KÄSMU LAEVA - OMANIKUD

kapten O. Tiedemann.

LAEVADE TALITUS KONTOR
TALLINN, UUS T. 3. TEL. 450-82, 450-56
TELEGRAMMI AADRESS: »MERIMEES«

Uus saadeti tarvitajaile hästituntud
MEESTE ja NAISTE jalgrattaid

„STERLING“

on kohale jõudnud.

Esindaja Eestis:

JOH. FREIBACH

Tallinn, V. Karja tän. 8.

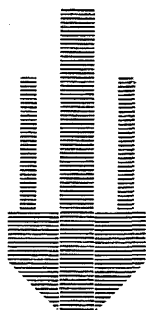
EESTI PABER

A.-S.

Tallinnas, Lai tän. 11

TELEFONID:

Juhatus 438-96, raamatup.-osak. 438-97, müügiosak. 438-98, ladu 438-99

Toimetab

Järgmiste paberivabrikute toodete müüki Eestis:

Põhja Paberi & Puupapi vabrikute A-Ü., Tallinnas,
A.-S. Tallinna Paberivabrik E. J. Johanson, Tallinnas,
A.-S. Türi Paberi & Puupapivabrik, Türi,
A.-S. Paberivabrik „Koil“, Kohilas.

= E E K S - M A J A =

ASUT. 1866. a.

SUURIM EESTI ÜHISTEGELINE kindlustusettevõte.

Toimetab: tule-, noorte-, elu-, murdvarguse-, klaasi- ja kodulooma
kindlustusi.

Soodsad tingimused, kindel vastutus, õiglane kahjude likvideerimine
Juhatus ja Peakontor: Tallinn, Lai tän. 1. oma majas
Kontor: Harju tän. 29 Tallinna Majaomanikkude Pangas
Osakonnad: Tartus, Viljandis, Valgas, Rakveres ja Petseris

Kirjutusmasinad
„CONTINENTAL“

on parimaks tööen-
duseks meieaja
tehnikas edukusest.

Kes pole veel tutvav uue tüübi „Continental“
kirjutusmasinaga, võib temaga tutvuneda, meile
oma soovi teatades, demonstreerime igasugu
ostukohustuseeta. Laos kõik mudelid. Ka uudis-
mudel „CONTINENTAL-SILENTA“.

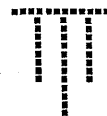
Alati laos igasugu büroomasinad, arvutusmasi-
naid „ORIGINAL-OHDNER“, paljundus-apa-
raadid, värvipaelad, sõepaber — parimaist
Inglise vabrikust. Täielise sisseseadega kirjutus-
masinate ja teiste büroomasinate REMONT-
TÖÖKODA.

LIER & ROSSBAUM

Viru tän. 7. TALLINN. Telef. 433-34.

Lihula Ühispank

Toimetab
kõik pangaooperatsioonid

Vanim ühispank
Läänemaal

LÄÄNE EESTI ÜHISPANK

MÄRJAMAAL, ALEVIKUS, OMA MAJAS, TELEFON 32

TOIMETAB
KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

ÄRISEIS Kr. 549.287,89 OMA KAPITAL Kr. 108.201.82 LIIKMETE ARV 1721

Ühisus

Võhma Eksporttapamaja

Peakontor ja tehased:

Võhmas — Viljandimaal, telefon 42 ja 27

Tallinna laod, külmhoone ja jäätehas

V. Karja tän. telefon 441-69.

Esinduskontor

V. Karja tän. telefon 441-68.

Viljandi lihakauplus

Posti tän. 18 telefon 3-15.

Võhma Eksporttapamaja vorstitehas ja suitsuhoone on varustatud kõige lähtslikuma ja moodsama sisseseadega, sellepärast meie vorstid, singid ja muud lihakaubad on alati kõrge kvaliteedis.

Ühisus „Võhma Eksporttapamaja“ Võhmas,
Viljandimaal.

LITOGRAAFIA
J. MÄNNIK

VALMISTAB KÕIKSUGU VÄRVILISI
TRÜKITÖID

TALLINN, SOO T. 23

TELEFON. 436-86

PÕLLUMAJANDUSLIK
EKSPORT OSAÜHISUS

„OVO”

ASUTATUD 1924. A.

Ostab piiramata arvul aasta läbi
väljaveoks ja siseturu tarbeks

kanamune,
vasikanahku

ja maksab kõrgemat päevahinda.

Kontor asub Tallinnas, S. Karja
tän. 18-d. Laenupanga majas ja
ruumes. Telef. 447-53 ja 445-71.
Telegr. „OVO”.

AKTSIASELTS
EESTI TULITIKUMONOPOL

Vabadusplats nr. 7, tel. 427-91

JOSSEL. SCHEIN & POJAD

VALGAS, VABADUSE TN. 20

TELEFON 28

OSTAME KÕIKSUGU METSAMATERJALI

NOOR-EESTI RAHVARAAMAT

on algupärase ilukirjanduse odav seeria.

Ilmunud: Rahvaraamat № 1 — Jaan Vahtra: **Laane kurus.**

Rahvaraamat № 2 — Enn Kippel: **Ahnitsejad I.**

Ilmumas: Rahvaraamat № 3 — Enn Kippel: **Ahnitsejad II.**

Rahvaraamatut ilmub 6 numbrit aastas. Rahvaraamatu tellimishind on aastas Kr. 4.50, poolaastas Kr. 2.25. Üksiknumber Kr. 1.—

Rahvaraamatu peale võetakse tellimisi vastu kõigis postkontorites.

»Noor-Eesti Kirjastuse« kuukiri „**TÄNAPÄEV**“ on elav, huvitav, vabamõtteline üldajakiri paljude piltidega. »Tänapäev« ilmub üks kord kuus. Tellimishind 1935. aasta lõpuni Kr. 2.90. Üksiknumber 40 senti.

»Tänapäev« saagu igale kaaslaseks kodus ja võõrsil.

»Noor-Eesti Kirjastuselt« Ilmunud parema algupärase ja tõlkekirjanduse prospektid saadetakse soovikorral tasuta kätte.

O-ü. „Noor-Eesti Kirjastus“ Tartus.

Posti jooksev arve 2232.

MOODSA MÖÖBLIGA

tutvuda võite Teie alati meil ilma vähima
ostmise kohustuseta

A.-S. A. M. LUTHER

Vana Posti tän. 9. Telef. 446-16.

„POLARIS”

EESTI KINNITUS-A.-S.

Võtab vastu järgmisi **kinnitusi**: tule-,
murdvargus-, veo-, väärtasade-, kasko-
(laevakerede) ja klaasikinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad

Kr. 925.000.—.

Seltsi asutamisest peale on kahjude eest
väljamaksetud üldkokku

Kr. 4.277.710.76

Soliidne edasikinnitus!

Kahjud likvideeritakse viivitamata.

Thomas Clayhills & Son

asut. 1833 a.

Tallinn, Suur Brokusmägi nr. 14.

Telef. 435-23, 435-25;

L a o d: 306-35, 306-97.

Kaupade osakond:

Heeringad, sool, suhkur, riis, jahu,
manna, vaik, seebikivi, koloniaalkaubad } Telef.
Määrdeõlid ja teised naftasaadused. } 435-25

Sepa- ja aurusõed, koks, küttepuid. }
Ehitus- ja metsamaterjalid. } Telef.
Kaupade eksport. } 435-23

Laevasõidu osakond:

Telef. 435-26, 435-58.

Ekspeditsiooni osakond:

Telef. 435-21, 435-59.

Kinnisvaraomanikkude Ühispank Tallinnas

Harju 48, telef. 444-44

Toimetab kõiki pangaoperatsioone

„PÄEVALEHT“

ON ÜLERIIKLIKULT LEVINUIM SUURIM AJALEHT

Suurim ning kasulikum kuulutamise leht Eestis. Hinnata kaasandena igal pühapäeval pilke- ja naljaleht „Kratt“

Meie kirjastusel ilmub

„LASTE RÕÕM“

— EESTI POPULAARSEIM LASTE AJAKIRI

T. E. K.-U.

GRAAFIKATÖÖSTUS

ONTÄIELIKUM TÖÖSTUS SEL ALALEESTIS

**TRÜKIKODA
KÖITEKODA
TSINKOGRAAFIA
LITOGRAAFIA
OFFSET-TRÜKK**

Hinnad kõigile
vastuvõetavad

Tellimiste täitmise
kiire

SUURIMAD NING TÄIELISIMAD RAAMATU-
JA KIRJUTUSMATERJALIDE KAUPLUSED,
KIRJANDUSE- JA PABERILAOD EESTIS

TALLINNA EESTI KIRJASTUS-ÜHISUS

TALLINN-EESTI. PIKK T. 2. OMA TELEFONI KESKJAAM 428-83

Kas olete juba tuttav meie ainukese kodu-
majanduse ja kultuuri ajakirjaga

„TALUPERENAINE“

mida loeb hulk kümneid tuhandeid eesti
naisi maalt ja linnast kõigis maailma jagudes?

„Taluperenaist“ saab tellida igast postiasutusest.

Üksiknumbrid müügil kõigis ajakirjanduse
müügikohtades. Proovinumbrid hinnata.

TOIMETUS ja TALITUS TARTUS, PEETER PÖLLU 5, TEL. 9-37.

„TEDRESAN“

SEEP ja KREEM

on parimad vahendid

TEDRETÄHTEDE

ja teiste näoplekkide vastu.

KREEM 75 s. SEEP 50 s.

A-s. Prov. J. LILL.

Tartu.

NÕUDKE

meie vabriku lihasaadusil

Tartus, Ülikooli tn.	7,	tel. 12-59
„ Tähe	„ 72,	„ 12-18
„ Narva	„ 9,	„ 12-22
„ Narva	„ 123,	„ 14-08
„ Riia	„ 125,	„ 14-50
Valgas, Vabaduse	„ 32,	„ 32

Ühisus

„Lõuna-Eesti Eksportlapamajad“

Tartus

Telefonid 11-24, 11-28 ja 11-64.

Aksia-selts

Eesti Kunstsarve vabrik

O. KERSON & Ko.

TALLINN

„Kaitse Kodu!”

On vääriline ajakiri iga eestlase lugemislauale. Seepärast ärgu ükski kaitseliitlane, ükski riiklikult mõtleja kodanik endale lugemisvara soetamisel unustagu.

**„Kaitse Kodu!” — eestlase
ühisperekonnaajakiri.**

*Tellimishind on: aastas Kr. 6.—, 1/2 aastas Kr. 3.—
3 kuu peale Kr. 1.50 ja ühe kuu peale 50 senti.*

„Kaitse Kodu!” talitus, Tallinn, Kaarli 8. Telefon 451-89.

EESTI TÖÖS ON EESTI TULEVIK!

KALEVID

PUUVILLASED

RIIDED

SIID

KUNSTSIID

NIIDID

A.-S.

KREENBALT